

Flygvapenfrivilliga

Jubileumsskrift
1962 – 2012

Flygvapenfrivilliga

Jubileumsskrift
1962 – 2012

Innehåll

Förord	3
Inledning	5
Föreningar, förbund och regioner	7
Flygvapnet och Flygvapenfrivilliga	32
Ordförande under åren	38
Flygvapenfrivilligas Centralkansli	42
Ungdomsverksamheten	53
Luftbevakning	64
Flygbastjänst	75
Instruktörsverksamhet	82
Internationella uppdrag	89
50 års Jubileum på F 7	99
Framtiden	102

Förord

Flygvapenfrivilliga fyller 50 år! I ett halvt sekel har Flygvapenfrivilliga gjort insatser för det svenska försvaret och samhället. Detta vill vi uppmärksamma med en jubileumsskrift. Denna skrift vill både ge översikter över det som skett inom organisationen och mer personliga minnesbilder från verksamheten. Den har tagits fram genom rent ideella insatser. Jag vill tacka alla de som medverkat i att ta fram skriften. Ett särskilt tack vill jag rikta till Lars Pettersson och Sven-Owe Andersson, som med stort engagemang och med stor kunskap om Flygvapenfrivilliga varit ansvariga för jubileumsskriften.

Jag vill också tacka er medlemmar som under åren på olika sätt inom Flygvapenfrivilliga avstått från arbete och fritid för att göra en insats för Sverige. En insats vi alla har anledning känna stolthet för! Jag hoppas och tror att verksamheten inom Flygvapenfrivilliga också varit stimulerande för er personligen och inneburit en fin gemenskap.

Under 50 år har styrelser, kanslier och instruktörer arbetat för att skapa bra förutsättningar för vår verksamhet. Denna ideella arbetsinsats kan inte nog uppskattas!

Slutligen vill jag tacka våra uppdragsgivare – genom åren främst Flygvapnet – för stöd och samarbete under 50 år. Vi ser fram mot att detta fortsätter på samma fina sätt!

Peter Lagerblad
Riksförbundsordförande

ÖVERBEFÄLHAVAREN

Stockholm den 16 juni 2012

Flygvapenfrivilligas Riksförbund

*Jag ber att få framföra mina hjärtliga gratulationer
till Flygvapenfrivilligas Riksförbund när ni denna kväll
firar 50-års jubileum!*

Jag önskar er alla en trevlig & jublande kväll!

Med varma hälsningar

Sverker Göranson

Inledning

Peter Lagerblad, Riksförbundsordförande

Historik

Flygvapenföreningarnas Riksförbund, FVRF, bildades år 1962. Vår historia går emellertid ännu längre tillbaka. Vår föregångare var Sveriges Luftbevakningsförbund, SLBE, som bildades år 1955. Medlemmar var ett antal luftbevakningsföreningar som hade sitt ursprung från 1940-talet.

Grunden för att FVRF bildades var nödvändigheten av ”luftbevakningens effektivisering i fråga om rekrytering och utbildning av frivilliga” och därmed en närmare anknytning till Flygvapnet. FVRF bildades av 28 föreningar med ca 3000 medlemmar.

När FVRF firade sitt 25 års jubileum 1987 fanns det 27 flygvapenföreningar med ca 11000 medlemmar. Föreningarna var anknutna till 10 flottiljer. Den framgångsrika utvecklingen under dessa år hade sin tyngdpunkt i luftbevakningen och ungdomsverksamheten. Även bastjänstutbildningen utvecklades.

När Flygvapenfrivilliga nu firar sitt 50 års jubileum har en organisatorisk utveckling skett i takt med de förändringar som skett i vår omvärld. Antalet medlemmar nådde sin topp vid millennieskiftet med ca 12000 medlemmar. En anpassning av vår verksamhet till Försvarsmaktens verksamhet och omfattning har skett. Idag finns fem Flygvapenregioner och ett Markförsvarsförbund med ca 4300 medlemmar, varav ca 30 % kvinnor. Regionerna är anknutna till fem flottiljer. Under de senaste åren har medlemsantalet varit stabilt.

Under de 50 år FVRF funnits har luftbevakningssystemet genomgått stora förändringar. Detta har haft stor påverkan på FVRF:s verksamhet. Benämningar som LS, LGC, LFC, OPUS och LOMOS känner vi igen. När LOMOS utvecklades år 2004 upphörde den optiska luftbevakningen, som under alla år varit en viktig del av FVRF:s verksamhet. LOMOS kom emellertid att vara ett embryo till utvecklingen av Hemvärnets underrättelsekompanier, HvUnd.

Ungdomsverksamheten har under de gångna 50 åren varit en viktig del av FVRF:s verksamhet och haft en positiv utveckling, både vad gäller kvalitet och kvantitet.

Dagens verksamhet

Flygvapenfrivilliga har idag stor bredd i verksamheten som avser både vuxen- och ungdomsverksamhet.

Vuxenverksamhet sker huvudsakligen inom följande områden:

Ett första området är huvudmannaskapet och ansvaret för grundutbildning av instruktörer till de frivilliga försvarsorganisationerna. Vi har också uppdraget att samordna och genomföra samtliga frivilliga försvarsorganisationers och Hemvärnets insatser för högvakten.

Ett andra område är uppdragen för Flygvapnet såsom utbildning inom R3 – Räddning, Röjning och Reparation, inom Flygplatsförstärkning - främst handling - samt utbildning av skyddsvakter. Vi ställer också upp med övningstrupp.

Ett tredje område är uppdraget att genomföra grundläggande soldatutbildning för frivilliga - GU-F.

Ett fjärde område är rekrytering och utbildning av personal för Hemvärnets under rättelsekompanier - HvUnd.

Ett femte område är uppdraget från Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) att organisera en civil flygplatsförstärkningsresurs. En resurs som kom till användning när Sverige skulle bistå Haiti vid jordbävningen.

Ungdomsverksamhet:

Flygvapenfrivilliga har ca 1700 ungdomsmedlemmar - flickor och pojkar i åldern 15-20 år - som genomgår ett 40-tal större regionala kurser per år. Vi genomför även s.k. Air Camp med ett stort antal ungdomar. Vår ungdomsverksamhet är inte begränsad till någon enstaka vecka utan pågår året om.

Internationell verksamhet

Efter Berlinmurens fall år 1989 förändrades den säkerhetspolitiska situationen i Europa i grunden. Situationen för länderna i det tidigare östblocket förändrades dock successivt. Flygvapenfrivilliga engagerades på regeringens uppdrag i demokratiarbetet i de Baltiska länderna och i Ukraina. Våra medlemmar har också deltagit i många utlandsmissioner.

JAS 39

Foto: Försvarets bildbyrå

Föreningar, förbund och regioner

Från SLBF till FVRF

S-O Carlsson

Sveriges Luftbevaknings Förbund SLBF är grunden till FVRF. Redan 1944/45 när man kunde skymta slutet på kriget, uppstod tanken hos kamrater som varit inkallade till beredskapsjänst vid luftbevakningsförbanden att bilda kamratföreningar. Det var företrädesvis reserv- och vpl befäl som slöt sig tillsammans. Under efterkrigsåren tillhörde luftbevakningsförbanden armén med kamratföreningar och luftbevakningsföreningar på många platser i landet. I och med detta lades grunden till den frivilliga befälsutbildningen inom Flygvapnet. Dessa kamratföreningar bildade tillsammans en riksorganisation, Sveriges Luftbevakningsförbund, SLBF, detta skedde sommaren 1955 i Halmstad.

Under senare delen av 40-talet minskade föreningsverksamheten och många föreningar försvann helt eller existerade bara till namnet. Sedan luftbevakningen överförts till Flygvapnet 1948 och en kraftig upprustning inletts, ökade behovet av befäl.

I slutet av 1960 fanns inte mindre än 45 föreningar, många med obetydlig verksamhet. År 1961 redovisades 36 föreningar med sammanlagt nära 3000 medlemmar. Under 1960-talet utreddes frågan vidare under de två närmaste åren om att bilda ett nytt förbund för att rekrytera och utbilda frivilliga. I början av 1962 förelåg förslag till ett nytt förbund.

Flygvapenföreningarnas Riksförbund tar vid

Vid FVRF konstituerande förbundsstämma den 25 mars 1962 deltog representanter från 23 föreningar. Den första stadgeenliga förbundsstämman hölls 25 november samma år i anslutning till SLBF "likvidationsstämma", då detta förbund, som existerat sedan december 1955, uppgick i FVRF. Föreningsombud från 28 föreningar representerade vid detta tillfälle ca 3000 medlemmar. Av dessa var omkring tusen värnpliktiga, drygt tusen ungdomar och knappt tusen "övriga medlemmar". Dessa övriga var huvudsakligen lottor och överåriga f d värnpliktiga.

Det stora antalet ungdomar berodde på att man inom SLBF satsat på att utbilda manlig ungdom inom luftbevakningen till luftbevakningspojkar. Vid fredsovningar var dessa ungdomar ett värdefullt stöd för att fylla upp vakanser i krigsorganisationen. Arvet från SLBF var en livlig ungdomsverksamhet med ett kurssystem och en målsättning som direkt svarade mot flygvapnets behov att fylla luckorna bland ls-personal. År 1983 var det första gången även flickor erbjöds att delta i FVRF-ungdomsverksamhet.

Efter den konstituerande förbundsstämman i Uppsala 25 mars 1962 sammanträdde interimsstyrelsen första gången på F 3 den 9 april. Av de 36 föreningar, som redovisades av SLBF 30 juni 1962, hade 28 anslutit sig till FVRF.

Mina 50 år inom Flygvapenfrivilliga och Flygvapenregion Öst historia

Stig-Olof "ESSO" Carlsson

Mitt namn är Stig-Olof Carlsson, 72-år ung, populärt kallad "Esso" i FVRF sammanhang. Jag blev ombedd att skriva ned mina upplevelser och olika händelser under de 50 åren som jag nu varit engagerad i FVRF som frivillig i Flygvapnet. Född i utkanten av Linköping med F 3 på ena sidan gården och Saab på den andra, så flygplan har jag växt upp med. I all synnerhet då det då och då damp ner en Caproni eller Vampire på ägorna. Värnplikten genomfördes på dåvarande F3 på Malmen, 1959-60 där jag bogserade J 29:or hela dagarna. De sista veckorna före Muck så kom det erbjudande om att få omskola sig till luftbevakare med placering i ett Luftbevakningskompani. Jag antog erbjudandet och har aldrig ångrat det.

En titt i backspegl

När Flygvapenföreningarnas riksförbund, FVRF, bildades 1962 hade jag redan börjat några år tidigare, 1960 då i Linköpings Luftbevakningsförening. Värnpliktstiden vid F 3 omfattade i slutet av denna omskolning till luftbevakare och varit den tjänstegrenen trogen tills det avvecklades under senare år. Min första kontakt med frivilligrörelsen skedde som 17-åring då det verkade intressant med motorcykel och gick då med i FMCK. Där fick vi lära oss att köra motorcykel, Monark Albin 500, Jawa 250, Husqvarna 125, men det var inte min grej. Tur i alla fall att jag blev uttagen till värnplikten på F 3 och Malmen blev mitt andra hem.

Under utbildningstiden till luftbevakare kom vi i kontakt med många kunniga och duktiga instruktörer, för att nämna någon så är det Kenneth Haraldsson, känd i hela Flygvapnet, han tillhör fotfarande en av mina bästa vänner. En rolig episod från ungdomstiden med Kenneth var när han som ung arg furir vaktade skjut mål på sjön Roxens is där F 3 hade sitt skjut mål för J28, J29 och vi unga pojkar från bygden plockade tomhylsor för att sedan sälja till skrothandlare, då var han en som jagade bort oss från målområdet. Det var min första kontakt med honom, sedan fick jag honom som instruktör vid min omskolning på kursgården Köpingsvik på Öland under många år.

Från vice korpral till löjtnant

Efter omskolningskursen på F 3 kunde man sedan söka central utbildning och den första centrala utbildningen för min del blev veckoslutskurser, fredag-söndag, på Rättviks Turisthotell. Sedan dess så har det blivit ett flertal kurser på F4 under vintertid. Några likasinnade medlemmar till, från dåvarande Malmens Flygvapenförening gjorde sällskap till Östersund-Frösön, i den legendariske Ford Customline 1956, 80 mil till kursplatsen, det var bara att lägga i trean och V8:an mullrade i väg. Eftersom jag vid den tiden inte hade någon familj så var det lättare att komma ut på centrala kurser. "Bk vice korpral" på F 4 för 39-år sedan. Rättvikskurserna blev snart för kostnadskrävande med tanke på utbildningen, tre veckoslut för att göra ett utbildningsskede. Något år senare så blev hotellet nedbrunnit och har inte återuppbyggets. Några vinterkurser i FBU regi bl. a i Ånn, skidåkning, skytte m m. Handöls stugby var F 6 kursanordnare, då hoppade man in som bussförare, då vi inte fått någon Tp 84, från F 6 till F 4 och sedan med buss till Handöl med elever till vinterutbildning, en bra plats för dessa övningar, skidåkning på fjäll som Storulvån, Sylarna, orientering på Ånnsjön i snöstorm, spännande upplevelser i snö och kyla.

Sommarutbildning var Köpingsvik på Öland den givna kursgården och där var först F 12 och sedan F 17 kursanordnare. Folke Martinsson var i många år skolchef på Köpingsvik, och en annan känd profil var Kurt Palm. På denna kursgård fanns många olika utbildningar, beroende på vilken befattning man hade i krigsorganisationen, kompletteringsutb, befodringsutb, omskolningsutb, expeditionstjänst, sjukvårdtjänst, kanske flera men man glömmer en del med åren.

Nu hade jag också familj och Köpingsvik var en utmärkt kursgård där man kunde ta med familjen för en rimlig kostnad och själv hade jag dagsersättning även om den inte var så stor. Frun i familjen kunde nu koppla av, gå till matsalen, slippa disk, bara passa barnen.

Kvällsunderhållning, Köpingsviksläget 1977

Grillkväll på Köpingsviksläget 1989

På kvällarna hade de olika Fv-föreningar sammankomster under trevlig samvaro, även tillsammans med instruktör. Under 21 år i följd från 1969 och varje sommar var jag och min familj på Öland och Köpingsvik. Tiden bara rullade på med alla befodringskurser under den tiden. Många fina kontakter mellan familjer uppstod och vi har fortfarande kontakt sedan den tiden med kamrater från somrarna på Köpingsvik. Även en och annan FBU kurs på samma kursgård hanns också med. Öland är ju känd som solens och vindarnas ö och det kan man hålla med om.

När man nu så här efteråt tänker tillbaka så var det var ganska mycket kvantitet i utbildningen och alla kanske inte alltid tillgodogjorde sig utbildningen som tänkt. Under senare år så skärptes utbildningskraven, det blev också svårare att ta med familjemedlemmar och det gjorde att relevantalet som sökte blev mindre. Kvällsutbildning, inomhuslektioner, mindre tid för bad, studier och mer förberedelser och planering på kvällstid.

Så kom Flygvapnets omorganisation in i bilden, det kastade om utbildningsplaner, kursgårdar lades ned, centralisera till några få var den tidens inriktning. Flygflottiljer som lades ned av besparingsskäl, det var mycket som hände. Stril 50 som jag började med, blev sedan Stril 60, sedan kom Lomos under en tid och 1994 var den tiden över. F 13 som 1993 var "vår" flottilj lades även den ned då, men jag blev löjtnant till slut, efter att passerat alla de befodringskurser som krävdes. En mycket intressant upplevelse att varit med om allt detta, familjekontakter, folkförankringen bland dessa elever som sedan spred positiv anda om Försvaret och i synnerhet för Flygvapnet som låg oss alla varmt om hjärtat.

Våra döttrar som växt upp på Köpingsvik reser nu som vuxna med sina familjer dit för att bada och komma ihåg forna tiders upplevelser, även jag själv och min fru. En av döttrarna blev flyglotta och utbildades till kock.

Kursgårdar

Många olika kursgårdar har besökts genom alla de år jag varit med och här kommer ett litet axplock; Köpingsvik på Öland är den främsta, där ca 26 st. kurser genomförts för min del. Övriga är Stagården i Bollnäs, Falsterbo i Höllviken, Skälderviken, Tylebäck i Halmstad, Trängslet i Älvdalen, Källviken i Strömstad, Fliken FBU gård, Färö FBU gård, Ånn FBU gård

Föreningsförändringar

År 1940 den 7 maj en ny folkrörelse, den frivilliga luftbevakningen. Sveriges lottakärer (SLK) engagerade sig snabbt med rekrytering av kvinnliga luftbevakare.

År 1946 den 27 oktober Linköpings Luftbevakningsförbund bildas. Medlemsavgiften var 3 kr fram till 1967 då den höjdes till 5 kr. Ett 20-tal personer var medlemmar vid uppbyggnadsskedet.

År 1955 Sveriges luftbevakningsförbund, (SLBF) bildas för manliga luftbevakare. Föregångare till senare Flygvapenföreningarnas Riksförbund, (FVRF).

1967 den 23 oktober på initiativ av dåvarande C F 3, öv Gösta Norrbom, reorganiserades Linköpings Flygvapenförbund. Namnet ändrades till Malmens Flygvapenförening, detta för att anknyta till F 3 på Malmen. En interimsstyrelse bildades då där jag valdes som vice ordförande och 1973/74 till ordförande.

F 3 läggs ned den 30 juni 1974 och F 13 Malmen uppstår, F 3 flottiljchef öv Gösta Norrbom överlämnar F3 fana till C F 13, öv Carl Norberg vid en ceremoni på F 3.

1990 den 16 oktober sker en sammanslagning av Malmens Flygvapenförening och Tjusts Fvf, det gemensamma namnet blir Malmen-Tjusts Fvf. Utredning pågår av bildandet av större förbund som ersätter föreningar, år 2000 bör detta vara genomfört, regionala kanslier kan tänkas införas. Aktuella i vårt område var Norrköpings-Gripsholms- Örebro- Gotlands Fvf. Resultat av detta blev, sammanslagning av Norrköpings-Gripsholms- och Gotlands Fvf då dessa stämmer med F16 strilområde. Det nya namnet blev f o m 1996, Bråvalla Flygvapenförbund, Malmen-Tjusts Fvf upphörde samtidigt. Sammanslagningarna avstannade inte och under 2008 så bildades det fem Flygvapenregioner i landet, och nu är Flygvapenregion Öst vårt namn. Sedan 1973 har jag då suttit som ordförande i de olika föreningsnamnen och avslutade detta i samband med årsstämma 2010, efter 37 år i följd. Har även varit ledamot i Riksförbundsstyrelsen under flera perioder.

Deltagandet i FVRF och FBU kurser är ju frivilligt, d v s på fritid och det är ju inte alltid lätt att få det att gå ihop och att få tiden att räcka till. Utöver kurser så är det en hel del övningar som man ska delta i. Jag har haft förmånen att ha positiva arbetsgivare där man utan större problem kunde få ledigt för denna verksamhet, det bedömdes som värdefullt för den privata sektorn att ha välutbildad personal.

Flygvapenregion Syd och dess historia

Kurt Maier, Styrelseordförande FVR S och Lars Pettersson, Kanslichef FVR S

När Flygvapenfrivilliga vid årsstämman den 22 oktober 2006 beslutade om att de 18 flygvapenförbunden skulle omorganiseras till fem flygvapenregioner bildade vi här nere i södern Flygvapenregion Syd med förkortningen FVR S. Vi fick ett geografiskt område att verka inom som täcker sex landskap, Skåne, Halland, Blekinge, Småland, Gotland och Öland. Du ser här vår logotyp som innehåller landskapssymbolerna för våra sex landskap.

De två flygvapenförbund som gick tillsammans och bildade Flygvapenregion Syd den 1 april år 2007 var Skåne- Hallands flygvapenförbund och Sydöstra Sveriges flygvapenförbund.

Innan vi bildade de två flygvapenförbunden hade vi verkat inom flera mer lokala/ regionala Flygvapenföreningar, Skånes Flygvapenförening var en av dessa som jag nu ska beskriva lite mer i detalj.

År 1955 bildades Svenska Luftbevakningsförbundet, avsett endast för manliga luftbevakare. Ur detta förbund skulle Skånes Flygvapenförening växa fram.

Skånes Flygvapenförening bildades 1963, året efter Flygvapenföreningarnas Riksförbunds tillkomst 1962. Det var rektor Lars Dahlqvist, läraren Nils-Arne Nilsson och frivilligofficeren vid F 10, kn Evert Jönsson som var de som startade upp föreningen, dessa tre tillhörde också den första styrelsen. Medlemsantalet var 1965 ca 150 medlemmar, hälften av dessa var ungdomar.

De första åren fanns ingen lokal utbildning av vuxna medlemmar. Det bedrevs däremot en aktiv utbildning av ungdomar inom området luftbevakning. Flygvapenungdomarna utbildades vid kommunala skolor i Malmö, på kvällar och helger.

Utbildning av vuxna, dvs. värnpliktiga som fullgjort sin grundutbildning, påbörjades år 1966 och då under ledning av den legendariske majoren Sten-Martin Bäckman som då påbörjat sin tjänst som frivilligofficer vid F 5 i Ljungbyhed. Från och med år 1976 fick även kvinnor bli medlemmar och delta i Skånes Flygvapenförenings verksamhet.

Efterhand utökades kursutbudet under hela 1970-talet och under 1980-talet var Skånes Flygvapenförening en av landets största och flitigaste förening vad gällde såväl lokal som central frivilligutbildning. Nämnas kan, att Skånes Flygvapenförening skrev historia genom att vara den första Flygvapenförening som gick högvakt på Kungl. Slottet detta skedde redan år 1981. Vi har genomfört högvakt i modern tid också.

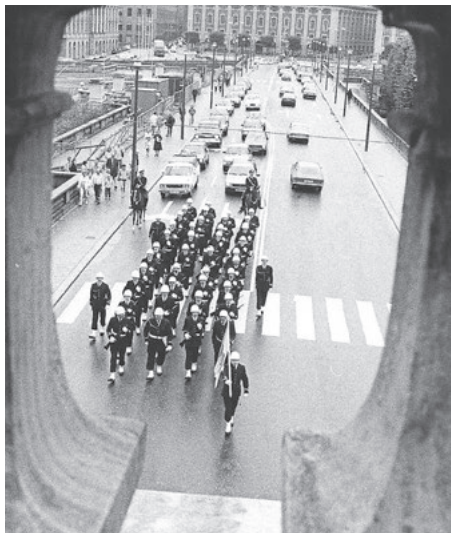
Skånes flygvapenförening på väg till slottet

Skånes Flygvapenförening ändrade namn, i likhet med övriga föreningar i landet, detta resulterade i att vi blev Skånes Flygvapenförbund år 1990.

Nästa milstolpe i vår historia var när vi inledde förhandlingar om sammanslagning mellan Skåne och Nissans Flygvapenförbund.

År 1999 bildades Skåne Hallands Flygvapenförbund och med våra 1100 medlemmar skulle vi bli ett av landets största förbund.

Vi fick vårt första föreningsrum, en plats där medlemmarna kunde träffas, på F 5 i Ljungbyhed, närmare bestämt i Husarläget. Vid F 5 nedläggning 1998 flyttade vi till F 10 i Ängelholm där vi hade ett kombinerat föreningsrum och kansli i en egen byggnad alldeles intill Officersmässen.

När F 10 år 2003 lades ner, flyttades vårt kansli till Frivilligskolan i Halmstad, f.d. F 14. Vid regionbildningen år 2007 fick vi också ett mycket närmare förhållande till F 17 i Ronneby. Nu, år 2012 har Flygvapenregion Syd över 1100 medlemmar och har ett nära och framgångsrikt samarbete med frivilligsektionerna vid F 17 i Ronneby och i Halmstad.

Vi har också ett eget utrymme för vårt kansli och övrig regionverksamhet på båda platserna och ett alltid helhjärtat stöd från personalen på frivilligsektionerna.

Flygvapenregion Syd skyttar på tävling i Danmark

I början av 1990-talet bjöd Skånes Flygvapenförbund, med Carsten Flensburgh och Lennarth Bülow som drivande krafter, in ett 20-tal hemvärnskompanichefer i danska flyghemvärnet till F 5. Vi kom överens om ett samarbete där vi skulle premiera medlemmar i respektive organisation att vid några tillfällen om året ha ett utbyte där vi inbjöd varandra till utbildningar. Varje år skickade vi, vid några tillfällen om året, över medlemmar för att delta i utbildningar som arrangerades i Danmark.

Varje år inbjöd vi danska deltagare att närvara vid våra utbildningar, alltid vid midsommarskjutning och julskjutning med soldatprov, men även vid några andra tillfällen.

Detta utbyte fortsatte efter bildandet av FVR Syd. Vi har varit över i Danmark två gånger med ett 20:e manlag där vi tävlat i skytte och haft förbrödringsövningar.

Danskarna har varit hos oss i Ronneby en gång där vi tävlade med flera 3:e manlag i en form av patrullfälttävlan.

Denna patrullfälttävlan blev uppstarten till att FVR S ställde upp med ett lag till tävlingen "Grenadier" som genomförs i Österrike varje sommar med deltagare från hela Europa. Vi har nu varit med och tävlat under tre år under ledning av Carsten Flensburgh som har som mål att vi en dag ska stå högst upp på prispallen

Sydöstra Sveriges flygvapenförbund bildades 1988 och var en sammanslagning av Norra Småland, Kalmar sunds samt Sydöstra Sveriges flygvapenöreningar. Det började som en 3-årig försöksverksamhet

Ungdomskurs på väg till fjällen

Gåsjaktens vandringspris

med ett kansli på F 17 i Ronneby. Kanslichef var då Per-Axel Ferm och Bengt-Göran Lindström var förbundsordförande.

Jag blev medlem långt efter detta och min historia inom SÖS började med att jag blev uppringd av Ingrid Roos, som var rekryterare vid det tillfället, och jag var ärligt talat väldigt tveksam. Tyckte att jag redan gjort lumpen så det räckte. Hon envisades och skickade information och jag var fast efter mitt första möte med ett tiotal kamrater som också skulle skolas in i LOMOS.

Jag fick fullt med utrustning och förpassades ut till ett myggnäste i skogen och ett bevakningstorn. Kamratskapet var nog det jag egentligen kommer ihåg mest från den helgen.

SÖS leddes då av Clas Diurhuus med Inger Roos som en viktig spindel i nätet på sin post som utbildningsintendent samt kassör i SÖS. Chef för FRIV var på den tiden Kjell Karlsson, som senare blev ordförande i SÖS strax innan mig. Som den nybörjare jag var anmälde jag mig till allt som fanns i form av verksamhet.

Under en skjutövning i Växjö så träffade jag på Bettan, som blivit en profil i SÖS, och hon berättade att jag skulle komma på det roligaste som fanns, nämligen Gåsjakten. Denna jakt var en mycket populär övning på hösten i SÖS. Vi delades in i lag enligt de gamla flygvapenföreningarna och tävlade i många roliga och skojfriska grenar i denna fälttävling.

Då det för det mesta alltid var samma personer i lagen, så utvecklades en laganda i vissa lag som utförde förövningar och tryckte upp lagtröjor och blev fenor på att muta de olika domarna. Att vinna den åtråvärda gåsen var det optimala målet för året!

Att ha roligt var en av ledstjärnorna på den tiden och det bidrog till en sammanhållning som är svår att slå idag. LOMOS var ett förband med många deltagare och övningar och det erbjöds många spännande utbildningar som ledarskap och överlevnadskurser. Jag tillbringade minst hälften av min årliga semester med att gå kurser.

Detta ledde mig till en chefsbefattning, instruktörsutbildning samt en position i styrelsen för SÖS. Min ordförandepost blev en närmast slumpartad historia där jag erbjöds en roll som vice ordförande mest för att det inte fanns någon annan som ville. Ett par möten senare så avgick den ordinarie ordföranden och jag blev tvingad att ta över.

Inför mitt första styrelsemöte som ordförande sov jag inte en blund natten innan, så nervös var jag. Det verkade gå vägen och jag blev ordförande på nästkommande årsmöte. Åren därpå åtföljdes av sammanslagningen av Skåne/Halland och SÖS och FVR S bildades.

Från sex Flygvapenföreningar till Flygvapenregion Väst

Raymond Winje och Ulla Wennergrund FVRV

En turbulent och omtumlande resa som började 1962 och nu firar 50 år.

1962 var vårt flygvapen stort med många flottiljer och flygplan. Det var också mycket populärt hos allmänheten. Då startade våra föreningar. Att väcka intresse för FVRF verksamhet genom information på skolor, flygdagar och ute i samhället gjorde att medlemsantalet av ungdomar, värnpliktiga och övriga ökade kraftigt under de första 30 åren.

Våra föreningar Skaraborgs-, Wärmlands-, Götas-, Västgöta Dals-, Älvsborgs- och Örebro's Flygvapenföreningar hade en god samverkan med flera flottiljer. F 6 Karlsborg, F 7 Såtenäs, F 9 Säve och F 16 Uppsala var stödjande och där genomförde vi en stor del av våra utbildningar.

Många deltog i centrala kurser främst i Köpingsvik på Öland och Källviken i Strömstad, och då var alltid återseendets glädje stor. Målet för de flesta var att få en meningsfull krigsplacering. Intresset bland värnpliktiga och ungdomar var stort och utbudet av kurser och föreningsaktiviteter var omfattande.

FVRF ungdomar på sommarkurs på F 6

Kursdeltagare på Källviken

1987 genomförde Skaraborgs Flygvapenförening en föreningsaktivitet i Källviken med 59 deltagare. Här hade vi kurs i överlevnad, skjutning med främmande vapen och ett studiebesök på den norska NATO-basen i Rygge med flyguppvisning av flygplan F 16 bara för oss. En aktivitet som få lär glömma.

Den sociala samvaron var en viktig del i verksamheten, liksom viljan att sprida kunskap om flygvapnet. Detta visade Bernt Wennergrund ett bra exempel på. Att deltaga på nationaldagsfirandet den 6 juni var alltid en självklarhet.

Våra föreningsstämmor var årliga höjdpunkter som alla medlemmar kunde ta del av. Så är det även i vår region idag.

Efter alla dessa år av stark utveckling började en fas av nedläggningar av förband. På grund av detta blev det krav på att Flygvapenföreningar måste gå samman till Flygvapenförbund. Detta var lättare sagt än gjort. 1992 går Skaraborg och Värmland samman och bildar Sjöarnas Flygvapenförbund. Detta samgående varade till 1996. 1994 bildar Göta, Västgöta-Dal och Älvsborg Västra Sveriges Flygvapenförbund (VÄS). År 1999 går Värmland samman med Örebro och bildar Bergslagens Flygvapenförbund.

Nationaldagsfirande

För att stärka samgåendet i VÄS gjordes en resa med besök på ett flygmuseum i Danmark och till kanonerna på Djuramosse utanför Helsingborg.

Skaraborg som varit själva, men samverkat med VÄS, går år 2003 in i VÄS. Vi är nu två flygvapenförbund som nu slutligen 2007 bildar Flygvapenregion Väst.

Under jubileumsåret 2012 har vi en förhoppning om en god utveckling. Vi har en mycket god samverkan med F 7. Ungdomsutbildningen fungerar mycket bra, seniorverksamheten är igång och kurser för frivilliga rullar på.

FVR Väst årsstämma på F 7 år 2012

Årets stämma genomfördes på ett föredömligt sätt med föredrag och stämmoförhandlingar. Därefter vidtog en utsökt middag med bl.a. utdelning av medaljer, regionens nya samt Riksförbundets medalj.

Studiebesök hos Bernhard Englund på Ryttmästarbostället

I augusti 2010 gjorde Region Väst ett historiskt studiebesök på Ryttmästarbostället vid Simsjön utanför Skövde. Denna aktivitet har Bernhard Englund byggt upp själv.

Bernhard Englund i karolinuniform

Den gamle majoren har själv plockat ner torparstugor i Skaraborgs län för hand för att sedan bygga upp dom på Ryttmästarbostället igen.

När Bernhard tar emot studiebesök så är han uppklädd som en Karolin.

Han fångslar alla när han berättar. Bernhard är en riktig tusenkonstnär som både målar tavlor, gjuter bronsstatyer. Han gör även fantastiskt vackra svärd.

Efter genomgång och rundvandring fick vi en underbar lunch och sedan tackade vi för att vi hade fått den stora äran att få komma.

Delar av familjen Winje visar tydligt hur uppskattad dagen har varit.

Studiebesök i Skåne och Danmark.

En tidig fredag förmiddag samlades medlemmar ur Västra Sveriges Flygvapenförbund (VäS) för att med buss göra ett helgbesök hos Skåne-Hallands FVFB. Utmed resvägen stannade vi och åt middag på Rasta Björkäng. Väl i Ängelholm hälsades vi välkomna av Claes Ersing, som såg till att vi blev förlagda i kasern.

Tidig lördag morgon fortsatte färden till Danmark. I Helsingör gjorde vi ett studiebesök på ett flygmuseum. Där fick vi en guidad tur på danska. Många hade svårt att förstå språket, det blev lite lättare när vi alla släpptes lösa i ett shoppingcentrum, där ingen behövde prata med varorna.

Ulla och Ingela vid Kanonerna på Djuramossa

Åter i Sverige (Skåne) gjordes en avstickare till Djura Mosse, som är en gammal försvarsanläggning från andra världskriget. Där mötte Claes Ersing och Åse Elferson oss och språkförbistringarna kvarstod (skånska).

Kvällen avslutades med en fin middag på en restaurang alldeles vid havet.

Efter frukost på söndagen startade återresan mot F 7. Väl där splittrades alla och åkte vidare med egna bilar till Bohuslän, Älvsborg, Värmland, Närke och Skaraborg. Alla verkade nöjda och glada

Skaraborgare tar "hjälp" fra Norge

59 medlemmar ställde upp när Skaraborgs FVF lockade med en fyradagarskurs utöver det vanliga. Eller vad sägs om det här "schemat": a) Studiebesök vid ett av NATO:s flygbaser i Norge; b) Överlevnad; c) Sabotageförband; d) Demonstration och provskjutning av främmande vapen. Roland Färlind tog sig an studiebesöket. Efter kontakter med UD, försvarsstaben och motsvarande myndigheter i Norge fick vi klartecken att besöka Hovedflygstationen i Rygge – en bas för F-5, F-16 och UH-1B.

I Rygge välkomnades vi av oblt Laache. Han höll ett charmigt, humoristiskt och rättframt anförande om norsk försvarspolitik, det norska luftförsvaret, marin- och arméförband. Inget hysch, hysch om vem fi är och inget varifrån han kommer. Han kommer från VÄSTER sjövägen, men hör hemma i ÖSTER. Det anges i klartext.

Flygplan F 16 på Natobasen i Rygge

Bild: Bengt Hedlund

Sveriges roll belystes. Vi är den stora bufferten mot öster (vad skall man annars ha bröder till?). Problem som Nordkalotten, Svalbard och Jan Mayen behandlades och de sovjetiska styrkornas övningsmönster belystes. NATO:s förband har materielen på plats, men personalen transporteras in och är på plats mellan två och 45 dagar.

Vilka flygoperationer förekommer vid Rygge? Hur utbildas norska piloter? Hur är bassystemet uppbyggt? All detta fick vi klarlagt av *oblt Moltzau*, som gärna ville ha ett krigsbassystem liknande det vi har i Sverige.

Den enkla utlovade norska militärlunchen visade sig vara ett dignande smörgåsbord med kaffe i en elegant mäss. I anslutning därtill överlämnades kristallvas och föreningsstandar som tack för besöket.

Därefter följde besök hos 336:e skvadronen, där vi fick titta närmare på F-5. Vid 720:e skvadronen demonstrerades hkp UH-1B såväl på marken som i luften.

Slutligen besök på 332:a skvadronen, där vi i en fälthangar fick träffa *lt Jens Lippstedt*, som på plats i sin F-16 svarade på våra ingående frågor innan han taxade ut och bjöd oss på en verkligt imponerande flyguppvisning.

Nästa dag Källviken. Kurs om sabotageförband och demonstration av främmande vapen med *lt Lars "Jägar-Nisse" Nilsson* (F6) som instruktör. Därpå kurs i överlevnad. Instruktörerna från Kustjägarskolan, *fk Rawlinsson* och *fk Christiansson*, talade om villkoren och förutsättningarna att överleva i vildmarken.

Vi lärde oss att man i första hand bör satsa på växter, ett 20-tal växter behandlades. Kärleksört: Bra blad, rot som kan kokas och ätas som potatis. Rot av bladvass och unga maskrosblad går ner. Smaksätt med enbär och ha en smaklig måltid. Man lär sig... nöden har ingen lag.

Medicinska växter finns också i vår fauna. Vitmossa är bakteriedödande, älggräs febernedsättande, vattenklöver botemedel vid ont i magen. Efter den genomgången kändes det skönt att gå till matsalen och äta, grilla korv och avsluta med dans.

Följande dag omfattade tillämpningsdel. Insamling av växter och provsmakning. Nacka en höna och koka den i västkustens saltvatten. Att dagen bjöd på smaksensationer är naturligt, men hönan var nog den bästa. (Införskaffandet av hönan är en helt annan historia...)

Kursens slutkläm bestod i provskjutning av främmande vapen: M16, Kalachnikov och Ingram. Hur låter en MP-5 med ljuddämpare? Hur känns rekylen från en Remington 870 S? Vi som var med vet svaren.

Flygvapenregion Mitt

FVR M Styrelse

Flygvapenregion Mitt består av området från Stockholms södra kommungräns i söder, Uppsala, Gävleborgs, Dalarnas, (Kopparbergs), Västmanlands, Jämtlands (i vilket ingår Härjedalen) och Västernorrlands län. Upptagningsområdet omfattar ganska precis 135 000 km² och ca 2 458 000 invånare (2011-12-31).

Regionen bildades 2008 genom sammanslagning av Västernorrlands, Jämtland/Härjedalens, Gävle-Dala, och Aros Flygvapenförbund (Uppland och Västmanland inkl. Sala). Stockholms flygvapenförbunds geografiska område ingår också i region mitt.

De sammanslagna förbunden verkade var och en under mycket varierande tidsperioder, vissa bildades 1992, medan det yngsta, Aros, bildades 2002 och således endast verkade i sex år. En av anledningarna till detta var ett mycket hårt motstånd bland flygvapenföreningarna mot att tvingas in i en, som man uppfattade det, förbundsbyggning som beordrades uppifrån och inte kom från medlemmarna till följd av ett behov.

En försvarande faktor var dessutom att det var tre ganska väsensskilda föreningar som skulle tvingas in i ett förbund. Det fanns även andra aspekter att ta hänsyn till, som t.ex. en bokstavligen insnöad flygdag med stora kvarvarande skulder hos en av föreningarna medan de andra hade förhållandevis välfyllda kassakistor.

Och därmed har vi kommit fram till det egentliga ursprunget till dagens region, nämligen de föreningar som bildade förbund för att sedermera bli Region Mitt.

Västernorrlands Flygvapenförening: Ursprungligen bildat som Västernorrlands Luftbevakningsförbund omkring 1960, namnändring till Västernorrlands Flygvapenförening 1962. Förste ordförande var Fj Karl Lehnberg, F 4 med Ragnar Sandström som kassör. Utbildade i huvudsak flygvapenpojkar sommartid på F 4 Östersund/Frösön. 1963 togs ordförandeskapet över av Karl O Hedin, vapentekniker från F 4.

1970 startades ungdomsutbildning i Njurunda av RO/Kn Kurt Sandberg och 1971 fick även Sundsvall ungdomsutbildning genom Martin Sandströms försorg. Ungdomsutbildningen inom F 4 verksamhetsområde samordnades sedermera, bl.a. startades en ungdomstävling i skytte där man tävlade om ett vandringspris.

För såväl ungdomar som vuxna bedrevs sjukvårdsutbildning och allmän grundutbildning i gröntjänst.

Jämtland/Härjedalens Flygvapenförening: Ursprungligen bildat som Östersund Lc kamratförening 1942. Genom den sammanslutningen uppstod Luftbevakningsföreningen. Drivkraften kom från övlt Gustaf Geijer (I 5). Hans ledning av luftbevakningsuppgifterna med en oegennyttig personalvård kvarstår som ett faktiskt föredöme.

Efter vapenstilleståndet 1945 sänktes den skärpta beredskapen i Sverige. Så även för personalen i Lc Östersund. Sista arbetsdagen samlades samtliga som arbetat 1939-1945 för en middag i Lc lokaler. Där beslöts att det skulle bildas en Luftbevakningsförening och att protokoll skulle föras. Samtliga 60 deltagare undertecknade protokollet.

På initiativ av dåvarande moboff vid I 5 övlt G I Lund hölls det första sammanträdet den 23 september 1946 i KFUM:s lokaler Östersund. Där beslutades att föreningens namn skulle vara Jämtlands och Härjedalens luftbevakningsförening. Förbundet blev anslutet till Centraförbundet för befälsutbildning.

Under år 1948 överfördes luftbevakningsfunktionen till flygvapnet. Lc-personalen registreras vid Kungliga Jämtlands flygflottilj, F 4.

19 november 1951 ändrades namnet till Östersunds luftbevakningsförening. Den 14 maj 1957 avlider övlt Gustaf Geijer. Vid ett extra sammanträde meddelas att han i sitt testamente upptagit Östersunds Luftbevakningsförening som universalarvinge (aktier och obligationer för drygt 33 000 kr).

Den 18 november 1963 anslöt vi oss till Flygvapenföreningarnas Riksförbund/FVRF. Namnändringen 1992 var ett Riksstämmobeslut, från förening till förbund.

1993 blev det sammanslagning med Västernorrland och vi återgick till förening. Efter ca fem år delade vi på oss och vi blev åter ett förbund. Vid Regionbildningen blev vi medlemmar i Region Mitt och vårt förbund är kvar som en underavdelning till Regionen, detta på grund av villkoren satta för donationsfonden.

Ungdomar ur regionen tränar marsch

Medlemmar ur regionen övningsskjuter inför FM kompetensprov på AK 5C

Västmanlands Flygvapenförening: Bildades 1955 under namnet Österbergslags luftbevakningsförening. Initiativtagare var bl.a. Claes Rasmusson och frivoff vid F 16, kn Strömlid som också kom att bli den nybildade föreningens första ordförande, med Claes Rasmusson som vice ordf.

Avsikten var från början att omfatta alla som tillhörde luftbevakningen i Västmanland, södra Dalarna och Enköping. Redan året därpå, 1956, befanns föreningen vara för stor varpå den delades på två, nämligen Västmanlands respektive Sala luftbevakningsförening. Huvuddelen av medlemmarna utgjordes av lottor och värnpliktiga i luftbevakningstjänst. Man fann efterhand att antalet övningstillfällen i Flygvapnets regi var alltför lågt för att den inlärd färdigheten skulle bestå varför utbildning redan i ett tidigt skede kom in som en viktig del i verksamheten.

Efter några år började föreningen även ägna sig åt ungdomsutbildning vilken efterhand kom att dominera verksamheten.

Namnet ändrades efterhand till Västmanlands Flygvapenförening och verksamheten breddades till att omfatta alla typer av frivilligutbildning inom Flygvapnets intressesfär. Föreningens medlemsantal ökade kraftigt under 60- och 70-talet så att ungdomar och värnpliktiga kom att utgöra en i det närmaste överväldigande majoritet. Antalet lottor avtog däremot kraftigt och de var på 70-talets mitt endast ett par stycken. 2002 uppgick Västmanlands Flygvapenförening i Aros Flygvapenförbund.

Upplands Flygvapenförening: Bildades 1948 i samband med att Flygvapnet övertog ansvaret för luftbevakningen som Uppsala Luftbevakningsförening. 1962 ombildades föreningen i och med inträdet i FVRF till Upplands-Gästrik Flygvapenförening, med

bl.a. omfattande verksamhet i Gävle, vilket 1968 ledde till en naturlig uppdelning i de båda föreningarna Upplands respektive Gästrik Flygvapenförening. Upplands Flygvapenförening fortsatte med sin verksamhet på F 16 vilket fortgick ända fram till förbundsbildningen 2002. Upplands Flygvapenförening finns fortfarande men sover en Törnrosasömn.

Stockholms Flygvapenförening: Ursprungligen Sveriges äldsta förening och tidvis den största med som mest 1400 medlemmar. Föreningen bildades av befäl ur de luftbevakningskompanier som sattes upp i och runt Stockholm under andra världskriget. Föreningen blev 70 år och lades ned år 2011. Gripsholms Flygvapenförening (Gripsholmskompaniet) bildades ur de södra delarna av Stockholmsföreningen.

Foto: Tommy Thulin

Flygvapenregion Nord och dess historia

Mats Järhem, Kanslichef FVR N och Gusten Karlsson

Flygvapenregion Nord bildades den 4 september 2007 vid ett möte på Frivogården i Skellefteå. Förbundet verksamhetsområde omfattar Norrbottens- och Västerbottens län, ca en tredjedel av landets yta.

De två flygvapenförbund som tillsammans bildade Flygvapenregion Nord var Norrbottens och Västerbottens Flygvapenförbund. Innan hade dessa Flygvapenförbund verkat som två mer regionala föreningar med en hel del, men inte all, utbildning samordnad.

Västerbottens Flygvapenförbund bildades omkring 1940 som Västerbottens luftbevakningsförening och tillhörde CFB. I samband med starten nämns framför allt två personer; Barbro Boström (idag 101 år ung) och Karin Ekestål. 1955 ändras namnet till (eller möjligen bildas) Västerbottens Flygvapenförening. Här tillkommer två personer som varit tongivande i många år; Seth Hellman och Rolf Hernqvist. Under första halvan av 90-talet ombildas föreningen till Västerbottens Flygvapenförbund, detta utan att den geografiska omfattningen ändras. Norrbottens Flygvapenförbund bildades den 18 februari 1949 i I19:s samlingsal som Boden-Luleå Luftbevakningsförening. Initiativtagare till bildandet var dåvarande kårchefen vid F 21, överste Thornberg.

Studiebesök på Bodö flygstation år 1992

Vinterutbildning ungdom 1990

Foto: Marcus Lundmark

Ordförande för interimsstyrelsen blev en kupémästare E.A. Nilsson från Boden. Vid första årsmötet valdes kaptan Fridén vid flygbaskären till ordförande. Han innehade denna post under ett antal år (men inte alla) fram till 1963 då han flyttade till Sollefteå. Bakgrunden till bildandet var överföring av luftbevakningen till Flygvapnet.

I samband med bildandet av FVRF 1962 byter föreningen namn och utvidgar verksamhetsområdet. Det nya namnet blir Norrbottens Flygvapenförening och man söker medlemskap i det nya riksförbundet. Den geografiska omfattningen blir Norrbottens- och en del av Västerbottens län. Västerbottensdelen överförs 1973 till Västerbottensföreningen, varvid 19 medlemmar överförs.

1994 ombildas Norrbottens Flygvapenförening till Norrbottens Flygvapenförbund. Ombildningen innebar i övrigt ingenting i förändringar av verksamhetsområdet, som omfattade ungefär en fjärdedel av landets yta.

För de första 20 årens verksamhet finns inte så mycket information. Framför allt kan nämnas att 1956 gjordes den första rekryteringen av ungdomar med lyckat resultat. Den första omgången bestod av 28 luftbevakningspojkar. År 1972 var övervägande andelen medlemmar ungdomar!

70-talet präglades av lokala utbildningar inom flera discipliner. Under 80-talet gick utbildningarna mer mot regionalisering. Bland utbildningarna kan nämnas motor- och luftbevakningsutbildning.

Under 90-talet ersattes luftbevakningen av LOMOS-systemet och utbildningen

inom detta system samordnades med Västerbottensförbundet.

Det genomfördes också ett antal utrikes studiebesök, bl.a. flygdagar i Rovaniemi och Uleåborg samt Bodö Flygstation. Dessa resor fortsatte även efter sekelskiftet. I slutet av 90-talet deltog också bägge Förbunden i Sagamarsjen, en IML-marsch som genomförs i Norge. En del av resorna genomfördes i samarbete med Västerbottensförbundet. Efter sekelskiftet lades LOMOS-systemet ned och ersattes med HvUnd. Ungefär samtidigt slogs dessutom våra förbund ihop och det nya HvUnd-kompaniet hade samma verksamhetsområde som den nya regionen. Utbildning var centraliserad vilket innebar att det regionala utbildningsbehovet minskade. För något år sedan tappade vi dessutom det ”lokala” HvUnd-kompaniet, vilket innebar att en del av våra medlemmar antingen slutade eller gick över till andra tjänster inom hemvärnet.

Utbildning pistol år 2005 - Foto: Mats Järhem

Lastning av pansarterrängbil 203 år 2004

Foto: Mats Järhem

Markförsvarsförbundet och dess historia

Richard Chronquist

Markförsvarsförbundet är idag FVRF enda specialistförbund. Många tror att vi dök upp från ingenstans när förbundet bildades 2008 men vår historia började redan under 1990 talet.

Som namnet antyder är vår verksamhet främst inriktad mot Flygvapnets säkerhetsförband men vi arbetar även mot andra vapenslag och enheter med liknande arbetsuppgifter. Förbundet är rikstäckande och har medlemmar från Skåne i söder till Lappland i norr.

Det hela började i slutet av 90-talet då ett par av våra medlemmar satt och utvärderade en genomförd vinterkurs på FVRF:s kursgård Stagården. I diskussionerna blev det rätt klart att många kände att allt för lite gjordes för att tillvarata den kompetens som fanns bland FVRF:s medlemmar med mark/strilförsvarsbakgrund. Diskussionen kom också att innefatta medlemmar med flygbasjägarbakgrund.

Vid tidpunkten för denna diskussion låg mycket fokus på LOMOS både från FVRF samt Flygvapnets sida. Detta ledde till att de medlemmar som valt att stanna inom basorganisationen kände sig bortprioriterade. Diskussionen fortsatte och de kom fram till att man kanske skulle kunna skapa en förening eller grupp som tillvaratog just våra intressen – det var här fröet till Markförsvarsförbundet tog sin start.

Diskussionen kom att fortsätta efter en övning på F 4 år 2000 under ledning av Bengt Boogh och Daniel Skinner. I övningen deltog nästan en hel pluton närskyddssoldater.

Bland de som inte kunde släppa tanken på en förening fanns bl.a. Daniel Skinner och Johan Simonsson. Genom hårt slit och många turer lyckades de och ett par till att skapa det som kom att kallas Markförsvarssektionen. Denna sektion bildades 2001 och var då en del av Stockholms flygvapenförbund.

Under senhösten 2001 ringdes jag upp av en kille som sa sig representera en grupp inom FVRF som bestod av markförsvarspersonal och ville ha med mig på en kurs i sprängtjänst på Marma övningsfält.

Efter mycket ideellt arbete och ett stort antal telefonsamtal till markförsvarsfolk började sektionen sakta men säkert att växa. Eftersom sektionen ännu inte var en egen förening kom medlemmarna att tillhöra olika flygvapenförbund. Genom skapandet av en hemsida möjliggjordes kommunikation mellan medlemmarna.

Genomgång efter skarp eskort

Sektionen kom att begära medel för att genomföra kurser t.ex. sprängtjänst och vapentjänst. Den allra första kursen som sektionen anordnade var en sprängtjänstkurs med bland annat stöd från F 16 markförsvarskompani och frivilligsektion. Listan över personer som genom ett brinnande intresse och engagemang för vår verksamhet kan göras lång, utan dem hade det aldrig vara möjligt att ro detta i land.

Efter hand som sektionen växte kom FVRF centrala markförsvarskurser att fyllas upp av våra medlemmar. Mark- och Strilförsvarskompanierna på FV-förbanden började nu intressera sig för sektionens verksamhet och ett samarbete kom att uppstå. Sektionen kom att delta vid flera större övningar och deltog med personal parallellt med ineliggande värnpliktsplutoner på bland annat LSS och F21.

Som exempel kan nämnas att sektionen kom att bli delaktig i bl.a.

- KFÖ tillsammans med Arlanda hemvärnsbataljon
- Flygvapnets slutövningar (FVÖ) 2002-2005
- Övning Nordex 2006
- B-styrkeuppdrag riktad mot personal från F 17, F 21, LSS, LG, NBG08 och NBG11
- Skarpa skyddsvaktuppdrag i och utanför Sverige

B-styrkeuppdrag och skarpa bevakningsuppdrag kommer att bli vanliga samtidigt som vi kunde erbjuda våra medlemmar mer avancerade kurser för att vidmakthålla och utveckla deras kompetens.

Flygbassäkgrupp i eldställningar vid Arlanda flygplats, år 2002

En ledstjärna för sektionen var och är att erbjuda medlemmarna en så god utbildning som möjligt, samt att göra dem attraktiva för försvarsmaktens behov t.ex. utlandsstyrkan, samt teckna befäl förstärkningsavtal och locka medlemmar att söka till officersutbildningen.

Med facit i hand kan sägas att sektionen verkligen lyckats rekrytera till utlandsstyrkan. Nästan en hel pluton av sektionens medlemmar åkte samtidigt till Afghanistan 2007 tillsammans med officerare från F 21.

Bland våra medlemmar återfinns utlandserfarenhet från bl.a. Cypern, Libanon, Bosnien, Makedonien, Kosovo, Kongo, Liberia, Afghanistan, Tchad och Libyen.

Med nästan en hel pluton i Afghanistan och ytterligare 30 stycken på väg till Nordic Battle Group 2008 (NBG08) fortsatte diskussionerna om sektionens vara eller icke vara. Totalt var drygt 80 medlemmar aktiva i olika försvarsmaktsuppdrag samtidigt och vid bytet av hemsida 2007 hade medlemsantalet ökat till ca 400. Många menade att det nu var dags att undersöka möjligheten att skapa en egen förening eller förbund.

Under denna period kom också samarbetet med Kamratföreningen Flygbasjägarna under ledning av Robert Hedman att utvecklas. Markförvarssektionen tillsammans med Kamratföreningen lyfte frågan om att få bilda ett specialistförbund.

Efter dialog med FVRF Riksförbundsstyrelse och kansli kom under senhösten 2007 slutligen det svar som många av våra medlemmar önskat så länge. Markförvarssektionen fick klartecken att bilda ett eget specialistförbund under namnet Markförvarsförbundet. Den 1 januari 2008 bildades formellt Markförvarsförbundet efter ett extra inkallat medlemsmöte på F 17.

Markförvarsförbundet har, likt sin företrädare Markförvarssektionen, satt som mål att jobba nära och i dialog med förbanden. Denna dialog sker främst i syfte att ge medlemmarna den utbildning som efterfrågas. Många medlemmar jobbar idag inom Försvarsmakten i olika befattningar allt ifrån GSS-avtal till specialistofficerare och yrkesofficerare. Med detta följer kontinuerliga utlandsuppdrag t.ex. ISAF-styrkan i Afghanistan.

Trots avskaffad värnplikt ser förbundet stor potential i att fortsätta rekrytera och vidareutbilda exempelvis GMU-soldater. Trots en minskad rekryteringsbas, då värnpliktsplutonerna stod för en stor del av vår medlemsökning, ser vi fortfarande att vårt förbund växer.

En nyckel till att Markförvarsförbundet kunnat växa till dagens storlek är det samarbete som kommit att utvecklas med föreningar och förbund i andra militära frivilligorganisationer.

Markförvarsförbundet sätter idag stor tilltro till de frivilligbefattningar som det talas om i IO 14 samt möjligheten att vidareutveckla medlemmar så de kan placeras inom hemvärnets underrättelsekompanier.

Flygvapnet och Flygvapenfrivilliga

Flygvapeninspektör Generalmajor Micael Bydén

FVRF firar i år sitt 50-årsjubileum. Flygvapenfrivilliga kan dock spåra sina rötter längre tillbaka än så. Redan 1940, när det andra världskriget rasade i våra grannländer, organiserades en frivillig optisk luftbevakning. Efterhand formades lokala luftbevakningsföreningar runt om i landet och 1955 bildades Svenska Luftbevakningsförbundet. Några år därefter, i samband med utbyggnaden av Bas 60, uppstod ett ökat behov av frivilliga även inom bastjänsten och 1962 ändrades namnet till FVRF (Flygvapenföreningarnas, sedan 2000 Flygvapenfrivilligas Riksförbund).

Flygvapenfrivilliga har under alla dessa år gjort många betydelsefulla insatser för att stärka vår krigsorganisation. Många värnpliktiga har genom frivillig utbildning kunnat ges betydelsefulla befattningar i vår markorganisation och genom den viktiga ungdomsverksamheten har flygvapnets rekrytering av yrkesbefäl underlättats.

Flygstridskrafterna skall stödja svensk säkerhetspolitik, vilken ytterst syftar till att bevara vårt lands fred och självständighet. Vi skall bidra till att hävda vår territoriella integritet, hantera och förebygga kriser i omvärlden, försvara Sverige mot väpnat angrepp samt värna civilbefolkningen och säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.

Inom flygstridskrafterna, liksom Försvarsmakten i övrigt, pågår en omfattande transformering och utveckling mot de krav som statsmakterna ställer. I ljuset av tillgängliga ekonomiska anslag medför dessa förutsättningar stora utmaningar för alla som ingår i eller stödjer flygstridskrafterna. Samtidigt är flygstridskrafterna efterfrågade. Kravet på hög tillgänglighet och nyligen genomförda samt planerade insatser understryker detta, exempelvis nationell luftbevakning och incidentberedskap året runt samt insatserna med JAS 39 Gripen över Libyen och med transportflyg och helikoptrar i Afghanistan.

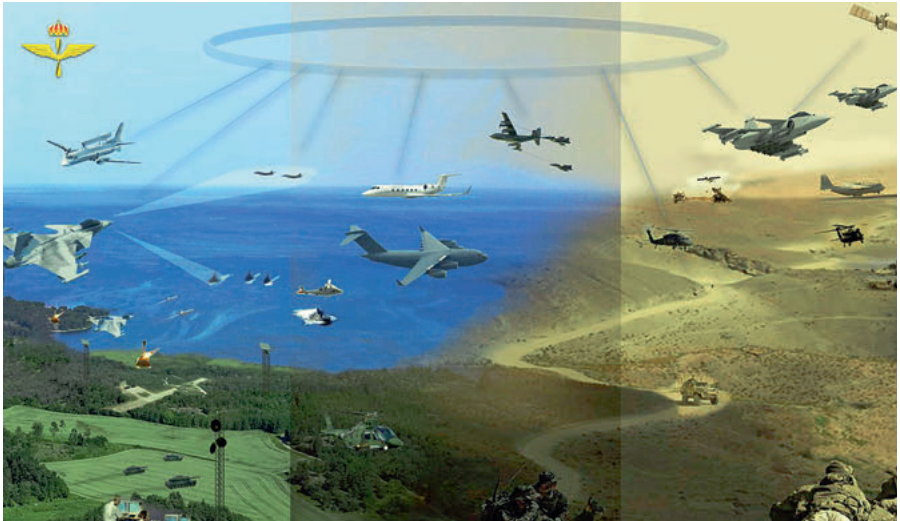
Flygvapnet ska, idag och framgent:

- ha förmåga att möta en kvalificerad motståndare över hela konfliktskalan och kontinuerligt upprätthålla hög beredskap för insatser,
- producera, leverera och verka i stående förband med hög tillgänglighet,
- kunna genomföra insatser själva eller tillsammans med andra primärt i hela Sverige eller i närområdet samt då så lämpligt utanför närområdet,

- vara tydligt organiserat, professionellt, robust och ha en effektiv ledningsfunktion.

Vår tydligaste framgångsfaktor, och samtidigt kanske största utmaning, är att rekrytera och vidareutveckla personalen samt att tillvarata dess kompetens och förmåga genom att stimulera delaktighet.

Bilden nedan syftar till att åskådliggöra verkan från den tredje dimensionen i det nationella och internationella insatsperspektivet, såväl enskilt som tillsammans med andra.

En stor förändringsprocess som Försvarsmakten och Flygvapnet är mitt inne i är övergången till ett nytt personalförsörjningssystem inkluderande flerbefälssystem och anställda soldater, kontinuerligt eller tidvis tjänstgörande. Värnpliktssystemet är avskaffat (om än med vilande lagstiftning). Att rekrytera och vidareutveckla personalen tillhör våra ständigt viktigaste frågor. Flygvapenfrivilliga kommer i detta sammanhang även framgent att spela en viktig roll för flygstridskrafterna. Jag vill här särskilt peka på FVRF betydelse som resurs för rekrytering till våra insatsförband, en betydelse som bara ökar nu när rekryteringsbasen i form av värnpliktiga upphör.

Det går inte att låta bli att imponeras över det engagemang och den hängivenhet som frivilliga representerar. Jag vill varmt tacka FVRF och dess funktionärer för mycket goda insatser under de gångna 50 åren. Jag önskar Er alla lycka till i Ert viktiga arbete för Sveriges försvar i allmänhet och vårt Flygvapen i synnerhet och jag ser fram emot fortsatt nära samarbete.

Flottiljer och frivilligsektioner

Anders Troedson, chef för FV Frivilligsektion Halmstad

Under denna rubrik blev jag ombedd att skriva till Flygvapen-frivilligas Jubileumsskrift. Jag känner stor ödmjukhet inför detta förtroende och samtidigt viss oro för hur jag skall lösa uppgiften. Efter mycket funderande så har jag beslutat skriva om mina egna upplevelser på tre olika förband.

Min första kontakt med frivilliga fick jag på F 5 i mitten av 1970-talet. En major med en konstig anställning, arvodesanställning, behövde hjälp att genomföra skjutningar med k-pist och gevär m/96. Majoren var en viss Sten-Martin Beckman. Skjutningarna genomfördes under några helger och inkräktade inte på ordinarie tjänst. Efterhand fick jag inblick i hur viktiga de frivilliga var för att vi skulle kunna lösa våra uppgifter.

På F 5 fanns ofta mycket folk från olika frivilligorganisationer. De löste uppgifter i tre Luftbevakningskompanier, två Basbataljoner, en Verkstadsbataljon och även inom flottiljorganisationen. Flottiljchefen prioriterade frivilligverksamheten och ägnade personligen mycket kraft åt att verksamheten skulle ha kvalitet. Inte så konstigt med tanke på det stora beroende av olika kompetenser som flottiljen hade. Frivilligorganisationerna var också viktiga samarbetspartners för att förankra och synliggöra Försvarsmakten och flottiljen i samhället. En organisation framträdde extra tydligt och var ofta en motor för nyttiga och trevliga aktiviteter, Skånes Flygvapenförening.

Bland annat minns jag med glädje och stolthet när Skånes Flygvapenförening genomförde en strålande Högvakt.

När jag senare som personalchef fick ansvar för frivilligsektionen fick jag också möjlighet att få mer överblick av frivilligverksamheten. Frivilligsektionen hade även ansvar för ungdomsverksamhet och PRAO samt flottiljens driftvärn. Även om frivilligsektionen inte var den mest centrala funktionen på personalenheten var intresset för deras verksamhet stort både inom enheten och på flottiljen. Det var också en sektion som behövde och kunde ta vara på stort eget ansvar och utrymme.

Jag minns mina besök vid central utbildning och tjänstgöring på Lottaskolan Bunge som lärorika och trevliga. Bland andra trevliga minnen finns Sydfemkampen. Det var ett samarbete mellan de sydliga flygvapenföreningarna och var en helg fylld med fälttävlan och bitter kamp mellan föreningarna men också gemytlig samvaro och trevlig fest.

När F 5 olika verksamheter skulle lösas från nya platser i slutet på 1990-talet var den stora utmaningen att behålla kompetenserna i Försvarsmakten. Redan tidigare var de tre luftbevakningskompanierna överförda till F 10. Frivilligsektionen kunde överföras med personal och uppgifter. Huvuddelen av de frivilliga följde med och integrerades i verksamheten. På F 10 fanns redan ett detachement i Halmstad som bl.a. nyttjades för stora sommarskolor. I min roll som personalchef hade jag åter ansvaret för frivilligsektionen. Det var en välkänd och trevlig uppgift. All personal på frivilligsektionen var kunniga och lojala och mycket uppskattade medarbetare.

En period av utveckling inleddes både på flottiljen, den första taktiska JAS-flottiljen, och inom frivilligverksamheten. En stor del av central utbildning genomfördes som sammanhållna skolor. Den största delen av verksamheten genomfördes under tid då flottiljen i övrigt var ledig, under semesterperiod och helger. Samtidigt som detta underlättade utnyttjande av infrastruktur innebar det verksamheten inte syntes och blev känd av övrig personal på flottiljen.

Luftbevakningen, som varit en betydande del av frivilligverksamheten efterfrågades inte i det nya luftförsvaret. Mycket hade investerats i luftbevakningspersonalen och den samlade kompetensen var allt för värdefull att förlora. En övergångsorganisation skapades för att minska personalförlusterna. LOMOS, ett luft- och markobservationssystem, skulle hantera personalen och även erbjuda fortsatt utveckling.

Efter millennieskiftet gick F 10 mot avveckling. Uppgiften blev fortsatt utveckla i tre år sedan flytta all verksamhet före avveckling. En genomlysning av frivilligverksamheten pekade på tre viktiga ingångsvärden.

- Behåll de frivilliga.
- Geografisk närvaro i södra och västra Sverige.
- Koppling till Flygvapnet.

Frivilligpersonalens Grand Final på F 10 år 2002

Fältskyttetävling, Danmark - Sverige

Bygg på det befintliga detachementet i Halmstad och utveckla det med produktionsledning från F 17. De medarbetare på sektionen i Ängelholm som valde att vara kvar blev mycket väl mottagna på dåvarande FMHS, Försvarsmaktens Halmstad Skolor. Flytten förbereddes exemplariskt av Leo Sörensen som under många år jobbat med frivilligverksamhet i Halmstad. Självtog jag möjligheten att efterträda Lars Pettersson som sektionschef efter fullgjord avveckling på F 10. Det var en utmaning. Lasse P var ett begrepp bland frivilliga efter många år på F 5 och F 10.

I Halmstad fanns utmärkta förutsättningar att bedriva central frivilligutbildning med stora volymer.

Flygvapnets behov av frivilligpersonal blev efterhand mer otydligt. En insikt om ett behov att behålla så stor del av de frivilliga som möjligt fanns, men endast få befattningar i krigsorganisationen. Inte heller för LOMOS fanns något behov i Flygvapnet. Under 2005 genomfördes en utveckling av systemet. En övning YOS-05 (Ytobservationssystem) ledde fram till dagens Hemvärnsunderrättelsekompanier. Inledningsvis deltog frivilligsektionerna i uppsättandet av kompanierna. Flygvapenfrivilliga har fortfarande en stor roll att fylla i underrättelsekompaniernas personalförsörjning. Förändringarna av Försvarsmakten har sedan skett i allt snabbare takt. Behovet av frivilliga kan skönjas, men leddiderna att få fram rätt personal är lång och behoven ändras över tiden. Kanske är pooler med mer generell kompetens som kan lösa behov här och nu en lösning i framtiden. Samverkan mellan frivilligorganisationerna har tagit fart med Grundläggande soldatutbildning för frivilliga, GU-F, som motor. Frivilligorganisationerna har gemensamt resurser av stort värde för Försvarsmakten som har en utmaning i hur de

Maskerad HvUndsoldat

ska utnyttjas. Frivilliga är Försvarsmaktens största kontaktyta mot det övriga samhället, betydelsen av detta ökar i takt med att Försvarsmakten minskar.

Frivilligsektionen i Halmstad fortsätter att genomföra sammanhållen central utbildning i vår-, sommar- och höstskola. En kärna i verksamheten är grundläggande instruktörsutbildning under huvudmannaskap av Flygvapenfrivilliga. Instruktörsutbildningen ligger i framkanten av utvecklingen genom ett föredömligt samarbete mellan Flygvapenfrivilliga och MHS-H/FM LOPE. Från årsskiftet återfinns vi i en sammanhållen Frivilligavdelning och leds av Luftstridsskolan, LSS. Frivilligsektioner kommer att finnas i Luleå, Uppsala, Sätenäs, Ronneby, och Halmstad samt en del ingående i Livgrenadjärgruppen i Linköping. Avdelningen kan samordna verksamheten vid sektionerna och vid behov även kraftsamla. Flygvapnet vill även fortsättningsvis vara en aktiv samarbetspartner till Flygvapenfrivilliga och övriga frivilligorganisationer. Kommande organisationsförändring innebär färre medarbetare på sektionerna och att frivilligorganisationerna måste bidra med mer personal.

Fältlunch på ungdomskurs

Den tid som jag hittills har fått uppleva med frivilligverksamhet har varit omväxlande och stimulerande. Under vissa perioder har det mer handlat om ”överlevande” och under andra utveckling. Den mest positiva sidan har varit alla möten med fantastiska människor som vidgat mina vyer.

En glad patrull genomför soldatprov i Ljungbyhed

Ordföranden under åren

Riksförbundsordföranden

Peter Lagerblad, Riksförbundsordförande

Flygvapenfrivilliga har sedan starten år 1962 haft både en riksförbundsordförande och en ordförande för riksförbundsstyrelsen. Även en vice riksförbundsordförande har funnits, men inte under senare år. Uppgiften för riksförbundsordföranden har säkerligen till sitt innehåll varierat över åren, men enligt stadgarna framgår att riksförbundsordföranden är ordföranden för riksförbundsstämman och har en roll att förbereda stämman. Vidare framgår att riksförbundsordföranden har rätt att närvara vid riksförbundsstyrelsens sammanträden. En uppgift som inte framgår av stadgarna, men som säkerligen varit en viktig uppgift för samtliga riksförbundsordföranden, är att företräda organisationen i olika externa sammanhang och verka för organisationens intressen.

Dir Olle Karleby
25/3 1962 – 30/6 1987

Hypoteksdir Gunnar Löfström
1/7 1987 – 31/12 2004

Under de 50 år Flygvapenfrivilliga funnits har organisationen bara haft tre riksförbundsordförande, vilket nog får anses ovanligt. Mina två företrädare Olle Karleby (1962 – 1987) och Gunnar Löfström (1987 – 2004) var riksförbundsordförande under lång tid och har alltså gjort mycket förtjänstfulla insatser för organisationen.

Olle Karleby hade jag aldrig förmånen att träffa. När man studerar hans yrkesbana finner jag lite förvånande flera likheter med min egen. Vi har båda arbetat i Finansdepartementet och varit statssekreterare i Försvarsdepartementet. Olle Karleby slutade

i Försvarsdepartementet efter en schism om försvarspolitiken. Han verkade därefter i näringslivet, där han innehade flera framträdande positioner. I den tillbakablick Olle Karleby gör i jubileumsskriften vid 25 års jubileet uttalar han bl.a. att det varit en stor glädje att bevittna den kraftfulla expansionen av förbundet och den betydelsefulla vidgningen av dess arbetsuppgifter inom flygvapnets organisation.

Gunnar Löfström har jag dock haft förmånen att träffa genom att vi båda varit reservofficerare i Flygvapnet. Gunnar hade inom vår organisation sitt ursprung i Malmens flygvapenförening som blev Brävalla Flygvapenförbund och senare Flygvapenregion Öst. Gunnars stora engagemang för försvarsfrågorna manifesterades inte bara av verksamheten inom Flygvapenfrivilliga utan också av engagemang inom dåvarande FBU och som reservofficer inom Flygvapnet. Detta trots ansvarsfulla civila uppgifter som hypoteksdirektör. Alla mina kontakter med Gunnar har varit mycket trivsamma och stimulerande. Det var hedrande att få efterträda honom.

När jag nu själv tittar tillbaka på mina snart åtta år som riksförbundsordförande får man konstatera att de gått väldigt snabbt. Detta är ju ett uttryck för att arbeta tillsammans med de människor som utgör en frivilligorganisation är väldigt stimulerande. Det är inte många samhällssektorer som har en sådan tillgång. Samarbetet med riksförbundsstyrelsens ordförande – Jan-Erik Clerkenstam och Ola Gynäs – har varit alldeles utmärkt. Man kan naturligtvis diskutera om det behövs både en riksförbundsordförande och en ordförande för riksförbundsstyrelsen, men i vårt fall har det löpande utkristalliserat sig en bra ansvarsfördelning. Under den här perioden då verksamheten organiserats i regioner och specialistförbund, en förändring som tog mycket kraft, har nu satt sig. Under den här perioden har osäkerhet rått om frivillighetens roll i det nya försvaret, ett förhållande som påverkar medlemmarnas intresse att engagera sig negativt. Min förhoppning är att statmakterna skall inse vilken kraft det ligger i att engagera människor för frivilliga insatser i krisberedskapen och försvaret.

Riksförbundsordförande 1962 - 2010

25/3 1962 - 30/6 1987 Direktör Olle Karleby

1/7 1987 - 31/12 2004 Hypoteksdirektör Gunnar Löfström

1/1 2005 - Statssekreterare Peter Lagerblad

Styrelseordförande under tiden 2007 – 2012

Ola Gynäs, Riksförbundets styrelseordförande

Jag avslutade mitt arbete på Militära högkvarteret sommaren 2006.

Förfrågan från Flygvapenfrivilliga att stå till förfogande för valberedningen som riksförbundets styrelseordförande kom att passa bra eftersom jag då skulle ha möjlighet att dels göra en ”frivillig” insats och dels ha kvar kontakterna med Försvarsmakten.

Stämman 2006 på Karlberg valde mig till ordförande och vid det konstituerande mötet direkt efter stämman kom jag att träffa de som skulle utgöra ledamöter under min första styrelseperiod.

Det var en trevlig och dynamisk process där alla vi i styrelsen försökte lära känna varandra och förstå ungefär vilka intresseriktningar som vi kunde bidra bäst i styrelsearbetet med. Vi hade en bra hjälp av avgående styrelseordförande, Jan-Erik Clerkenstam, eftersom han välvilligt ställde upp som ledamot under min första mandatperiod. Som vanligt är det en fördel om ett antal ”nyckelbefattningshavare” stannar kvar i styrelsen så att styrelsearbetet inte helt avstannar.

Under den första mandatperioden skulle stämmans beslut att lämna förbundsorganisationen och övergå till regionorganisationen genomföras och den nya organisationsformen skulle vara intagen 31/12 2007. Då är det viktigt att den historiska kedjan hänger ihop.

Ordförandjobbet är spännande och stimulerande och fullt klart ett förtroendefullt uppdrag där våra medlemmar förlitar sig att styrelsen och kansliet skall välja de bästa vägarna för organisationens bästa.

Det är viktigt att påminna att styrelsens främsta uppdrag är att genomföra och förvalta stämmans beslut, d v s att genomföra det våra medlemmar har beslutat vid organisationens högsta beslutsforum – stämman. Kansliet är styrelsens organisation för att genomföra de arbeten och beslut som måste effektueras.

Sprungnen direkt från Försvarsmakten, visserligen en oerhört demokratisk organisation men trots allt en verkligt hierarkisk organisation, så blir övergången till en demokratisk frivilligorganisation omtumlande. Det tog tid för mig att till fullo förstå hur nätverken och beslutsprocesserna fungerade inom vår frivilligorganisation. Inte konstigt men anorlunda vilket jag måste anpassa mig till.

Den nya organisationen intogs och ett specialistförbund bildades och helt plötsligt

var det stämma igen. Det var ungefär den tid det tog för mig att bli varm i kläderna och till fullo förstå hur organisationen fungerar. Det är tack vare ett starkt och effektivt kansli som verksamheten löper så friktionsfritt som den gör. Det är viktigt att konstatera att det tar tid att sätta sig in i en ny organisationsform och därmed vara ödmjuk mot de som blir invalda i riksförbundsstyrelsen för första gången.

Formen att ha en förbundsordförande och ytterligare en styrelseordförande kan synas ovanlig, men jag vill här framhålla att det har fungerat alldeles utmärkt. Ett bra koncept där vi har kunnat nyttja styrkan i våra tidigare nätverk. Vi har haft möjlighet att röra oss inom både de militära leden såväl som de politiska. Spännande, stimulerande och nyttig lärdom för mig personligen.

Nu har jag snart genomfört tre mandatperioder som riksförbundets styrelseordförande och kommer att lämna befattningen för att nya krafter skall kunna ta vid. Det har varit sex fantastiska år där jag har lärt mig mycket om hur en frivilligorganisation i sin bästa form kan fungera. Under tuffa förhållanden har vi gått från en renodlad luftbevakningsorganisation till en organisation med breddat kompetensinnehåll för att tillgodose både MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) såväl som Försvarsmakten. Inom Försvarsmakten har vi breddat vårt stöd så förutom Flygvapnet stödjer vi Hemvärnet i deras strävan att organisera HvUndkomp (Hemvärnets Underrättelsekompanier). Dessutom har vi blivit Flygvapnets viktigaste ungdomsorganisation och huvudansvariga för instruktörsutbildningen. Det är inte någon dålig utveckling utan en prestation, som alla har deltagit i och kan känna stolthet inför.

Riksförbundsstyrelsens ordförande 1962 - 2012

25/3	1962 – 30/6	1966	Björn Hedberg	Öv	
1/7	1966 – 30/6	1977	Sven Alm	Öv	
1/7	1977 – 30/6	1990	Sven Kamsén	Öv.1 graden	
1/7	1990 – 30/6	1992	Hans Hagberg	Öv	
1/7	1992 – 25/1	1996	Jan-Åke Berg	Öv	
26/1	1996 – 14/3	1996	Ulf Järnstad	Regionchef	
15/3	1996 – 15/10	2000	Björn Moberg	Övlt	
	15/10	2000 – 9/5	2004	Roland Sterner	Öv
10/5	2004 – 31/12	2004	Claes-Göran Ersing	Försäljningschef	
1/1	2005 – 31/12	2006	Jan-Erik Clerkestam	Kronofogde	
	1/1	2006 -	Ola Gynäs	Brigadgeneral	

Flygvapenfrivilligas Centralkansli

Chef för Flygvapenfrivilligas kansli

1/5 1966 – 30/6 1981	Folke Ejvinsson Major
1/7 1981 – 30/9 1991	Kjell Helmersson Övlt
1/10 1991 – 13/12 1995	Gillis Weingarth Öv
31/12 1995 – 14/3 1996	Tom Blomqvist Ekonomichef
15/3 1996 – 15/10 2000	Björn Moberg Övlt
15/10 2000 – 30/6 2001	Roland Sterner Öv
1/7 2001 – 31/12 2003	Göte Pudas Öv
1/1 2004 –	Roland Sterner Öv

Några kanslichefers tillbakablick

FVRF kansli 1981 - 1991, Kjell Helmersson

Jag tillträdde som Riksförbundssekreterare efter Folke Ejvinssons pension år 1981. Min tjänstgöring varade till hösten 1991. Den tunga benämningen Riksförbundssekreterare ändrades så småningom till Generalsekreterare för att överensstämma med motsvarande befattningar i övriga frivilligorganisationer.

Kansliet var under de första åren "samgrupperat" med Flygstaben på Banérgatan 55 i Stockholm. Dock disponerade vi lokaler i suterrängplanet. I samband med omlokalisering

1981 av ett flertal av de militära myndigheterna i Stockholm fick även FVRF kansli byta lokaler till Lidingövägen 24, dit även Flygstaben flyttade. Efter ett par år var det dags för nästa ombasering. Denna gång fick vi egna lokaler i före detta K 1 kanslikasern. Förnämliga lokaler i anrik miljö.

Vid mitt tillträde till FVRF kansli bestod bemanningen av tre heltidstjänster. Riksförbundssekreterare, tillika Kanslichef, Utbildningshandläggare/-ledare samt Kanslist/kanslisekreterare. Därutöver handlades på deltid de första åren ekonomi/kassaärenden av en kassaförvaltare. I samband med flyttningen till Lidingövägen, anställdes en Kassachef på heltid. Detta på grund av, bland annat, organisationens antalsmässiga tillväxt och ökande utbildningsproduktion. Kansliet bestod därefter således av fyra heltidstjänster.

Jag innehade min befattning under hela den ovan redovisade tiden. Detsamma gällde för Kanslisten Walborg Sunesson. Utbildningshandläggare var de första åren Börje Chrona. Vid dennes pension anställdes Tore Bertilsson i befattningen. Kassaärendena sköttes de första åren av Arthur Hedbom och Gunnar Söderlind. Som Kassachef anställdes sedan Tom Blomqvist.

Huvuduppgifterna för Kansliet var under min tid att administrera och leda förbundets verksamhet enligt Riksförbundsstyrelsens och Riksförbundsstämans riktlinjer och direktiv. FVRF huvuduppgifter var att bedriva försvarsupplysning, rekrytera medlemmar och bedriva utbildning.

Kansliets verksamhet präglades i stort av bland annat följande uppgifter:

- Understöd och service till Flygvapenföreningarna.
- Planering av Central frivilligutbildning, företrädesvis befodringsutbildning vid olika kursgårdar.
- Vidareutveckling av utbildningsplaner för företrädesvis frivillig befodringsutbildning i samråd med Flygstabens Utbildningsavdelning. Så utvidgades som exempel befodringsutbildningen till att omfatta utbildning upp till vpl löjtnants grad.
- Försvarsupplysning
- Samverkan med centrala myndigheter (FS, Fst, Ast), flygflottiljer (utbildningsansvariga myndigheter), CFB, SLK, SKBR, FRO rörande företrädesvis utbildningssamverkan och försvarsupplysning.
- Ekonomisk planering, uppföljning och redovisning.
- Deltagande vid utbildningsansvariga myndigheters planeringskonferenser.
- Genomförande av föreningsfunktionärsutbildning, centralt och lokalt.

Under min tid vid FVRF påbörjades och utvecklades samarbete och samverkan med företrädesvis SLK. Det innebar bland annat att utbildning kunde/fick genomföras "integrerat" med vpl och flyglottor vid såväl kompletterings- som befodringskurser. Visst samarbete etablerades också med SKBR inom transporttjänst.

Samarbetet med KSAK utvecklades också i vad avser ungdomsverksamhet.

Under min tid vid FVRF initierade jag övergången till IT-stöd för kansliet och föreningarna. Inledningsvis var det fråga om skrivmaskiner med internminnen. Successivt övergick vi till uppgraderingar med PC och uppkoppling till det växande internetsystemet. Vi etablerade också samarbete med, inledningsvis SLK, för att utveckla ett gemensamt utbildningsredovisningssystem. Senare tillkom också SKBR och FRO. Systemet växte därmed i sin integrerade form. Vi erhöll stöd från ÖB för vidareutvecklingen.

I samband med att Tom Blomqvist anställdes som Kassachef övergick vi också till datastödd ekonomiredovisning.

Vi påbörjade också regionalisering av de anslutna flygvapenföreningarna. I vissa fall rönt regionaliseringen motstånd från inblandade parter. I andra fall var inställningen positiv ute i landet. Regionaliseringen var till stor del motiverad av att antalet samverkande utbildningsansvariga myndigheter minskade.

Tiden på Flygvapenfrivilliga 1991 – 1996, Gillis Weingarth

Jag anställdes som generalsekreterare den 1 oktober 1991 och begärde avsked den 31 december 1995. Jag arbetade kvar under januari och februari 1996 för överlämning och förberedande av riksförbundsstämman i Västerås 1996. Sista arbetsdagen kom därför att bli den 23 februari 1996.

En sak som jag tidigare konstaterat som CFV representant i FVRF styrelse var att organisationen inte gjorde några budgetar och prognoser utan att ”det blev som det blev”.

Jag började därför med att utarbeta planer och göra redovisningar. På kansliet fanns förutom jag själv, Tore som ansvarig för utbildningen, Tom som ansvarig för ekonomin och Valborg som ansvarig för medlemsregistret. Valborg slutade den 3 april 1992 och ersattes av Madeleine. Dessa fyra befattningar förändrades inte under min tid.

Kansliet hade föråldrade så kallade 286-datorer. Dessa utbyttes direkt mot ett modernt Windowssystem med Officepaket vilket avsevärt underlättade arbetet. Små föreningar sammanslogs till förbund, vilket var en stor förändring. Detta förenklade administrationen och underlättade samarbetet med det minskande antalet flottiljer.

Vår organisations namn var FVRF, som inte var särskilt upplysande om vilken verksamhet vi bedrev. Dessutom var det inte längre flygvapenföreningarnas riksförbund utan

flygvapenförbundens och flygvapenföreningarnas riksförbund. Jag bestämde mig för att lansera Flygvapenfrivilliga, som bättre beskrev vad vi gjorde och kanske även skulle underlätta rekryteringen. Namnet infördes under vissa protester från Lottorna, som också ansåg sig vara flygvapenfrivilliga. Till min glädje visade det sig att namnändringen även i dag är bestående.

Utbildningen samordnades till vissa delar med SLK, när det gällde ls-tjänsten, där vi ju hade samma arbetsuppgifter. Med gemensamma kurser kunde utbildningen göras rationellare. Så småningom kunde vissa ledarskapskurser även samordnas med SKBR.

Vårt dåvarande medlemssystem byggde på föråldrad teknik. Förändringar måste köras under natten och presenteras dagen därpå. Ett gemensamt datasystem för de största frivilligorganisationerna initierades och kostnaderna betalades av Högkvarteret. Arbetsnamnet var FRIDA. Till en början gjordes en ny medlemsregistrering. Denna var snabb och lättarbetad och passade oss bra. Ambitionen att föra in planering och ekonomi i systemet gjorde att komplexiteten växte. Någon frivilligorganisation hoppade av och till slut kvarstod CFB, SLK, SKBR och vi. Det var inte klart när jag slutade.

Vår lokal på K 1 fungerade utmärkt med närhet till Flygstaben. Desto större blev vår frustration när en dag några officerare från K 1 kom och tittade på lokalerna och sa att "här ska vi flytta in". Vi fick dock ett bra nytt erbjudande från Högkvarteret. I den relativt nybyggda kontorslängan på Löjtnantsgatan bakom Högkvarteret hade SMI väl tilltagna kanslilokaler. Vi kom väl överens med dem, möjligen därför att Högkvarteret betalade bådas hyreskostnader och kunde göra en uppdelning av utrymmena som passade oss båda. Mot slutet av min period var det ånyo dags för flyttningsläge. Denna gång till Artillerigården vid Armémuseum där vi skulle samlokaliseras med bl.a. SVKRF.

En av Flygvapenfrivilligas största uppgifter var uppdragen inom luftbevakningen. Tjänsten i ls-tornen byggde på telefonrapportering till lgc och vidare rapportering därifrån. Systemet fick därigenom stora fördröjningar. Flygvapnet införde därför LOMOS (Luft Och Mark Observations System). Systemet innebar datakommunikation med snabbare och enklare rapportering. Omskolningsbehovet för Flygvapenfrivilligas personal blev förstås avsevärt.

Mina år på Flygvapenfrivilliga blev mycket intressanta och trevliga. Kontakterna ute i landet med entusiastiska frivilliga var mycket berikande och vårt arbete kändes meningsfullt. Efter min tid som chef för utbildningssektionen på Flygstaben hade jag goda kontakter med Flygvapnet vilket gjorde att samarbetet flöt bra. Förutom de större arbetsuppgifterna, mycket kortfattat beskrivna ovan, genomfördes den dagliga rutinen med äskande av medel, planering, samarbete med andra frivilligorganisationer och flygvapnet, skrivande av artiklar i vår bilaga i Flygvapennytt, organisation av styrelsemöten, stämmor och protokollskrivande m m.

Flygvapenfrivilligas kansli 1996-2000, Björn Moberg

Undertecknad var kanslichef och tillika styrelseordförande 1996 – 2000.

Vår lokalisering var inledningsvis på Löjtnantsgatan, men flyttades 1998 till lokaler vid Armémuseum. Kansliet bestod av: Björn Moberg (kanslichef), Tore Bertilsson (utbildningschef), Tom Blomqvist (ekonomichef), Johan Broman (ungdomsverksamhet) och Camilla Amcoff (kanslist). Det fanns även inledningsvis en deltidanställd förrådsman.

När FVRF var som störst (1998 – 1999) fanns det över 12 000 medlemmar. Omorganisation från ett stort antal föreningar till 12 förbund gjordes under denna tid, vilket var en ansträngande process, men som slutligen röstades igenom.

HKV ville i flera omgångar lägga ner den optiska luftbevakningen med motivet kostnader. I samråd med SLK (Chefslottni Ninni Engstrand) gjordes många uppuktningar hos ”CFV” och ÖB, och organisationen med sina 11 000 krigsplacerade frivilliga (och c:a 500 duktiga reservofficerare) blev kvar.

En befälsreform för de frivilliga genomfördes under denna tiden. Även här var det svårt att övertyga ÖB, men efter ett stort antal föredragningar godkändes konceptet, att frivilliga med motsvarande utbildning och civila examina som yrkesofficerare skulle få samma grad som dessa (upp till Kapten).

Under perioden etablerades och moderniserades en kursgård, Stagården, utanför Bollnäs. Den hade utmärkt kapacitet för större ungdoms- och vuxenutbildningar. Även delar av kansliet flyttades från Stockholm och etablerades vid kursgården.

Verksamheten var dock för stor för att hanteras av ett litet kansli, vi höll alla på att arbeta oss ”in i väggen”, så på så sätt var kanske utgången med minskande uppdrag och medlemsantal bra för alla berörda.

Generalsekreterare på FVRF 2001-2003, Göte Pudas

Allmänt

Efter 37 år i Flygvapnet blev jag tillfrågad våren 2001 av dåvarande styrelseordförande för FVRF om jag kunde tänka mig att tjänstgöra som Generalsekreterare på FVRF. Något vilsen inför förfrågan undrade jag vem jag i så fall skulle efterträda och hur organisationen såg ut. En organisation fanns men någon generalsekreterare att få en överlämning av lyste med sin frånvaro, likt den vårsol som inte når ner i en tunnelbanestation där frågan ställdes. Efter lite betänketid så antog jag utmaningen.

Organisationen bestod av en förbundsordförande Gunnar Lövström, en styrelse med ordförande Roland Sterner och ett utspritt kansli med enheter i form av administration, ekonomi, utbildning, utveckling samt ca 12 förbund från norr till söder. Kansliets administration var liksom utbildningsenheten i huvudsak lokaliserat till Stockholm intill Armémuseet medan ekonomienheten hade sitt säte i Bollnäs och utvecklingsenheten kom så småningom att hamna i Halmstad. Hjälp behövdes och det fick de från de olika förbunden.

Stockholm

Administration utöver det som hanterades i Bollnäs och Halmstad sköttes i huvudsak av Åke Axelsson i Stockholms "huvudkansli".

För utbildningsenheten ansvarade Thomas Hillemar.

Bollnäs

Chef för ekonomin var Tom Blomqvist, assisterad av Margareta Sundqvist och Carina Runqvist.

Långtidssjukskriven var Tore Bertilsson, som sedermera begärde avsked.

Halmstad

Utvecklingsansvarig var Carsten Flensburgh.

Utbildning

Efterföljaren till OPUS kan man väl säga att LOMOS blev med i viss mån likartade uppgifter och med ytterligare förbättrad utrustning. Utbildning inom LOMOS blev en av huvuduppgifterna och utökad samarbete med andra frivilligorganisationer fortsatte i olika sammanhang.

Ett stort antal utbildningar som inte bara berörde LOMOS genomfördes varje år, både i FVRF regi och i de olika förbundens regi.

Ett nytt inslag var utlandsengagemanget. FVRF fick i uppgift 2001 att utbilda ”enheter” från Estland och ett samarbete upprättades, som fördjupades och utvecklades efterhand. Flera andra länder var intresserade av att få till stånd ett samarbete inom olika utbildningar, men endast vissa informella möten ägde rum fram till 2003.

Sammanträden och möten

I oktober 2002 genomfördes en stadgeenlig förbundsstämma som inte föranledde några stora omvälvningar eller förändringar i hur verksamheten bedrevs eller skulle bedrivas.

Styrelsesammanträden med justerade protokoll genomfördes med regularitet. Dessa sammanträden var viktiga för olika inriktningar och beslut som sedan skulle verkställas av generalsekreteraren med sina medarbetare. De var också en viktig del av kontakten med förbunden. Förbundsordförande och styrelsen informerades vid varje tillfälle om verksamheten och inte minst om det ekonomiska läget, som efterhand stabiliserades från ett besvärligt läge.

Kanslimöten var nödvändiga och genomfördes med viss periodicitet. Men med hänsyn till de stora avstånden mellan enheterna så blev den personliga kontakten lidande. Det var ett stort och viktigt argument utöver effektivisering att lokalisera kansliet på ett ställe.

Slutord

Det mest slående och fascinerande intryck jag fick under min korta period (2001- 07-01- -2003-12-31) inom FVRF var hur engagerade och hängivna människorna var för de uppgifter som FVRF hade att lösa. Detta i ett land som inte drabbats av ofred sedan 1809 eller är det just därför.

Den som varken kan se bakåt eller framåt bör se upp! (*Henrik Tikkanen*)

En tid av förändringar, Roland Sterner

Min kontakt med FVRF startade 1994 genom frivilligverksamheten på F21.

Den mer omfattande kontakten kom då jag på Riksstämman 2000 valdes till ordförande i Riksförbundsstyrelsen. Efter en något turbulent stämma, där riksförbundsstyrelsen inte fått ansvarsfrihet och där Björn Moberg beslutade sig för att sluta, så genomfördes det första styrelsemötet redan den 15 oktober. Jag åtog mig, att intill vi fått ett stabilare läge på kansliets bemanning och verksamhet, även vid behov vara tillförordnad kanslichef. Detta samtidigt som jag arbetade på Flygtaktiskt kommando i Uppsala.

FVRF hade i slutet av 90-talet en mycket stor verksamhet med en omfattande utbildning av vuxna till främst LOMOS och flygbas 90-systemet samt ungdomar. Medlemsantalet pendlade kring 10 000 medlemmar. Men i spåren av Försvarmaktens omstruktureringar och reducering så minskade successivt antalet uppdrag och befattningar drastiskt för frivilligorganisationerna. Projekt Stagården etablerades under slutet av 90-talet - år 2000 som FVRF kursgård, med egen styrelse. En S35 Draken lånades ut av Flygvapenmuseet och placeras på piedestal vid kursgården. På kansliet i oktober 2000 var Carsten Flensburg anställd som ungdomshandläggare med arbetsplats i Skåne. Senare tillika utvecklingsansvarig. På kansliet i Stockholm var Johan Broman utbildningsansvarig, Annika Paulsson utbildningshandläggare, Tore Bertilsson Utvecklingsansvarig. I Bollnäs/Stagården arbetade Margareta Sundqvist och Carina Runqvist som ekonomi- och administrativa handläggare. Tom Blomquist var administrativt ansvarig och tillika utsedd ansvarig för Riksförbundets Egna Medel.

Ett omfattande profilprogram utarbetades under år 2000 och Stagården upprustades. Ekonomin visade dock obalanser. Stagårdsprojektet sattes i konkurs den 22 november. En extra Riksstämma genomförs för att klarlägga läge och inriktning. Tore Bertilsson insjuknade och påbörjade en längre rehabilitering. Johan Broman och Annika Paulsson slutade.

Sven Kamsén fick i uppdrag att vara firmatecknare intill att ny generalsekreterare anställdes. Riksrevisionsverket genomförde en omfattande revision. Stora underskott redovisades på olika anslag. HKV reducerar drastiskt utbildningsanslaget till FVRF. Arbetsmiljöverket genomförde en inspektion. Kansliet utarbetade en handlingsplan för kort och lång sikt samt miljöplan. Nya ansvarsområden utreddes för kansliet.

Våren 2001 erbjöd F 16 att Thomas Hillemar kunde ställas till kansliets förfogande för att ta hand om vuxenverksamheten efter Johan Broman. Thomas påbörjade en heltidsanställning från hösten 2001. Öv Göte Pudas anställdes som generalsekreterare. En ny hemsida skapades. Verksamheten på Stagården avvecklades och administrationen flyttades till förhyrda lokaler i Bollnäs. Åke Axelsson engagerades på deltid för utbildningshandläggning. Tom gick i pension hösten 2001.

Patrik Bewick utarbetade en Årsbok. FVRF medlemsregister fördes på en central server, Lotus Notes, fr.o.m. 2002. Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen intensifierades inom Luftbevakning och Flygplatstjänst. FVRF arbetade intensivt med att utveckla Ledarskap och Instruktörstjänst. LOMOS-systemet övades. Ett Utbildningsregister utvecklades.

Samarbetet med Flygfältsingenjörerna utvecklades. Bl.a. vid utbildning på fält-hållningsutrustning av flygbaspersonal i Estland och Lettland. Utrustningen överlämnades från Försvarsmakten efter initiativ av försvarsminister Björn von Sydow. FVRF gav stöd till FIFF även administrativt. Kansliet inriktades på att sammanföras i Stockholm vid Artillerigården. Ekonomi-/personalsystemet Carat/Pyramid användes. Tore Bertilsson slutade.

HKV påbörjade 2003 en utredning om att frivilligorganisationerna skulle flytta från Artillerigården till annan gemensam byggnad. Flygvapen-Nytt upphörde. Beslutades om att lägga ner LOMOS-systemet. Göte Pudas slutade som generalsekreterare i december 2003. Carsten Flensburg slutade.

Undertecknad anställdes som generalsekreterare 2004. Tidskriften Insats och Försvar skickades till alla medlemmar med en egen bilaga för FVRF. FVRF genomförde en förlikning med konkursinblandade företag i Bollnäs. Hans Fallström arbetade deltid med administrativa göromål på kansliet. Flygvapenfrivilliga genomförde en föreläsning av grunderna i LOMOS för Rikshemvärnschefen, HKV Insatschef m.fl. för att visa systemets förmåga för ytövervakning av land, sjö och luft. Lars Pettersson engagerades med ansvar för främst utbildning och instruktörer. Under juni-augusti 2004 flyttade kansliet till Östhammarsgatan 70, tillsammans med övriga organisationer från Artillerigården. Carl Edelhjelm anställdes på kansliet i Stockholm som ansvarig för information och ungdomsverksamhet. Beatrice Fellenius anställdes som ekonomichef med placering Stockholm. Margareta och Carina slutade. Hemvärdet studerade införandet av ett nytt förband, system YOS, ytinformationssystem med målbild 1400 befattningar. HKV FRIV påbörjar arbetet med Huvudmannaskap. FVRF påbörjade utveckling av E-learning tillsammans med CFB.

2007 slutade Thomas Hillemar och påbörjade en tjänst på HvSS. Jan Cedergren övertar ansvaret för Utbildningsavdelningen, främst vuxenverksamhet. Markförsvarsförbundet

bildas. Två ungdomslag deltog i de internationella ungdomstävlingarna i Polen. Rekryteringsarbete genomfördes till Hvundkompanierna. FOS arrangerade en frivilligkonferens till sjöss med Cinderella. Utbildningssamarbete startar med frivilligorganisationen TCO i Ukraina. Regionerna Väst och Syd bildades.

Organisationsstödet minskas till frivilligorganisationerna. Kansliets kostnader måste reduceras.

De 12 Flygvapenförbunden har 2008 ombildats till en ny organisation med 5 Flygvapenregioner och ett Markförsvarsförbund. Rekryteringskampanjer för Hvund genomförs. 2008 påbörjades ett civilt Flygplatsförstärkningsprojektet på Karlstad flygplats. Öv Lars Lundell, f.d C F 17, påbörjade en utredning om Flygvapnets behov av frivilligstöd och uppgifter. En särskild Ungdomsportal inrättades på FVRF Hemsida. Björn Körlof genomförde en utredning om bl.a. organisationsstödet till frivilligorganisationerna. FVRF deltog med ett ungdomslag i HvSS ungdomstävling. Ulla Broberg förstärkte kansliets ekonomiarbete. TFU-G provades för första gången. FVRF påbörjade ånyo med att ge ut en egen tidning. FFK och FVRF etablerade samarbete genom att genomföra en gemensam ungdomskurs på F 7.

2009 genomfördes diskussioner med HKV och SLK om bildandet av ett särskilt Underrättelseförbund tillsammans med Reservofficersförbundet. Behovet stort men engagemanget från HKV uteblev. Beatrice Fellenius slutade. Ulla Broberg övertog ansvaret som ekonomichef. En stor Air Camp genomfördes på F 7 med nästan 200 deltagare. HKV arbetade med olika förslag till ny organisation av Flygvapnets frivilligheter. Inriktningen var att samla allt planeringsansvar till en skola/förband. En gemensam Utbildningsportal skapades för alla frivilligorganisationers olika kurser. FVRF arrangerade nästan 13 000 utbildningsdagar. FVRF personal utförde skyddsvaktsuppdrag åt Flygvapnets förband. Nästan 20 medlemmar deltog i utländska missioner.

2010 genomfördes en stor Air Camp för ungdomar på Helikopterflottiljen med nästan 300 deltagare. Carl Edelhjelm slutade och övergick till en tjänst inom NBG. Värdegrundsbildning infördes i alla regioner. FVRF deltog i en arbetsgrupp tillsammans med Försvarsutbildarna, Sjövärnsskåren och FAK för att pröva möjligheterna att samordna organisationerna administrativt. Flygvapenfrivilliga tilldelades huvudmannskapet för grundutbildning av alla organisationers Instruktörer, kurschefer m.fl. HKV bildade åter en arbetsgrupp för översyn av ungdomsverksamheten. Vuxenutbildningen omfattade främst: instruktörsutbildning, Hemvärnsunderrättelseutbildning, vapenutbildning, flygplatstjänstutbildning, skyddsvaktsutbildning och GU-F.

2011 utarbetades nya förslag till grundläggande utbildning av kurschefer, instruktörer m.fl. HKV utarbetade ny modell för frivilligorganisationernas organisations- och verksamhetsstöd. FVRF tilldelades högre ersättning i den nya modellen. FVRF

redovisade drygt 4300 medlemmar varav ca 1600 ungdomar. Det genomfördes ca 30 centrala och 30 regionala kurser för vuxna samt ca 70 regionala ungdomskurser. FVRF hade ca 260 egna utbildade instruktörer. Diskussioner fördes med HKV att ansvara för utbildning till högvakten, vilket resulterade i att två högvaktsveckor genomfördes i juli 2012 på Drottningholm. Ungdomsutbildning med medel från Landstormsfonden arrangerades i Halmstad för ungdomar med invandrarbakgrund. HKV beslutade om att C LSS ansvarar för och anställer personal för frivilligsektionerna på F 21, F 7, F 17, F 17H, Hkpfj och LSS. En regional Air Camp genomfördes på F 17/FVRS. FVRF genomförde flera GU-F. HvUnd inriktades mot 7 kompanier. FVRF ansvarar för bemanning av 84 st befattningar i dessa kompanier.

Soldater ur de frivilliga försvarsorganisationerna och Hemvärnet bevakar Drottningholms slott 2012

Ungdomsverksamheten

FVRF ungdomsverksamhet över tiden

Roy Jildenstål

FVRF ungdomsverksamhet är av stor vikt för flygvapnet, nu och för framtiden. Det visar den 50-åriga historien. Ungdomsverksamhetens utveckling följer samhällets spår och är idag en av de viktigaste verksamheterna i rekryteringen av anställda till Försvarsmakten och flygvapnet.

Mitt intresse för flygvapnet väcktes under tidig ålder. Min familj och jag bodde i Uppsala. Min mor hade en kusin som var stridsflygare och vi bodde grannar i Uppsala Ekeby.

Han blev snabbt min favorit. Jag minns att jag blev upprörd och ledsen när han fick sluta som pilot p.g.a. busflygning – ryggläge på ca 10 meters höjd över fältet.

När jag var 13 år (1956) åkte jag på mitt första flygpojksläger på F 7, Sätenäs (utanför Lidköping). Furiren och flygföraren Kalle Lund, på den tiden känd maratonlöpare, höll tillsammans med den dåvarande löjtnanten, Paul Bergström, sedermera bl.a. baschef på F 15, i oss pojkar. Att få följa med upp som passagerare i en SK 16, var som i en dröm – men verklig.

Efter lägret, då jag varit hemma några veckor, såg jag i dagstidningen en stor bild på första sidan av ett flygplan som plöjt djupt ner i en leråker. Bilden bredvid porträtterades av Paul. Jag rös i kroppen, men läste med spänning om haveriet. Då beslutade jag mig för att inte bli flygare, utan att istället satsa på trupputbildning med flottiljpolistjänst. Under tiden jag var på flygpojkslägret växte nämligen intresset för vakten och flottiljpolisernas arbete.

Idrottsintresset fokuserades till cykel och under träningspassen ut och runt Grästorps stannade jag alltid till utanför F 7, Sätenäs, där jag under stunder koppelade av med att se starter och landningar, samt förde samtal med flottiljpoliserna.

Hösten 1957, 14 år gammal, började jag en lokal kurs som flygvapenpojke. Efter den påföljande kursen, 1958/59, krigsplacerades vi pojkar på luftbevakningsstationer med en grön krigsplaceringsorder.

Det var stort. Vi hade också alla blivit medlemmar i det dåvarande luftbevakningsförbundet, Sveriges Luftbevakningsförbund, SLBF.

Under vårvintern 1960 fick jag erbjudande om att under några veckor och som den förste av flygvapenpojkar, på försök, delta i en instruktörskurs för värnpliktiga befäl. Kursen var anordnad för vuxna på F 20 i Uppsala.

Slutresultatet föll kursledningen på läppen och jag blev en kort tid efter utbildningen tillfrågad och erbjuden att vara ungdomsinstruktör på FV sommarskola för flygvapenpojkar. Sommarskolan anordnades på den dåvarande krigsflygskolan, F 5 i Ljungbyhed. Mina lektionsuppdrag var flygplanigenkänning och övningar i luftbevakningsrapporteringar samt grundläggande exercis. Alla morgon- och visitationsuppställningar föll också på min lott. Under de två påföljande åren upprepades historien och mitt betyg steg till XXX. Det fick jag äta upp när jag hösten 1962 påbörjade min värnpliktstjänstgöring vid F 9. Men det är en annan historia.

Genom åren i FVRF (Flygvapenföreningarnas Riksförbund, sedermera Flygvapenfrivilliga) har flygvapenfrivilliga parallellt med flygvapnet haft ansvar för bl.a. ungdomsutbildningen i flygvapnet.

FVRF har förstått vikten av att ha en levandegjord ungdomsverksamhet över tiden. FVRF har förvaltat övertagandet och insikten i att med unga bedriva en aktiv grönbå scoutrörelse med inslag av fördjupade kunskaper i framförallt flygvapnets yrkesgrenar.

FVRF har förstått vikten av att alla ungdomar utifrån olika förutsättningar, så långt som möjligt, är en resurs för hela samhället och att deras insikter i bl.a. försvarsfrågor och frivilligverksamhet är av största vikt för ett öppet samhälle.

Att familjen därhemma plötsligt upptäcker att ungdomarna har lärt sig betydelsen av hygien, renlighet i allmänhet, vikten av att passa tider, att kunna bädda sin egen säng etc. är några av många positiva effekter som gruppgemenskap och medlemskapet i FVRF har gett och ger.

Att skolledare och lärare uttalar sig positivt om sina plötsligt frimodigare elever och gärna verkar för en eller annan ledig vardag till gagn för ytterligare kunskaper i ledarskap och yrkesinformation, visar också på rätt väg.

Flygvapenprofilen är viktig. Detta märks på olika sätt i ungdomsverksamheten. I FVRÖ där jag sedan några år tillbaka är aktiv berättar vi i ett tidigt skede för ungdomarna om

General Silwer med FVRF-ungdomar

Försvarsmaktens samtliga inriktningar.

På F 18-tiden på 70-talet hade vi drygt 100 ungdomar igång. I Örebro, Västerås och på många andra platser i vårt avlånga land var det samma numerär som gällde.

I dag är kaderna mindre, men de flesta av de ungdomar som fortsätter sin utbildning med att delta i FVRF ungdomskurser stannar kvar i flygvapnets verksamhet.

Genom mina år i FVRF har jag

Prisutdelning vid ungdomskurs

och motorindustri, för att nu nämna några områden. Här finns till stor del de som idag utgör FVRF och dess växtkraft.

Med den inställningen till medverkan av yrkes-, reserv- och frivilligutbildade befäl som FVRF har och med den kraft man motverkar avarter, samt eventuella förekomster av barnsoldateri, så är FVRF en mycket lämplig organisation till att driva försvarsmaktsinriktad ungdomsverksamhet.

Min personliga erfarenhet av försvarsmaktsinriktad ungdomsverksamhet är det jag sett i mitt jobb som samordnare mellan polisen och försvarsmakten, samt min långa erfarenhet på gräsrotsnivå i FVRF och försvarsmakten. FVRF har en klar framtoning som gynnar hela FM och flyget.

Genom åren har Försvarsmakten periodvis drivit ungdomsverksamhet i egen regi. FVRF har ställt upp med välutbildade instruktörer. FVRF har över tiden drivit ungdomsverksamhet på lokal/regional nivå, men också parallellt med FM på centrala läger och skolor.

Enligt mitt förmenande ska självklart FM och flygvapnet lägga fast utbildningsregler för ungdomsverksamheten, men göra det optimalt i samverkan med FVRF.

Det viktigaste arbetet har myndigheten när det gäller att inom sin egen organisation skapa regler och incitament som underlättar FVRF och flygvapenregionernas ungdomsverksamhet på aktuella förband.

Flygvapnet bygger en organisation för frivilligverksamhet som kommer att vara hållbar om inte ungdomsverksamheten överges, utan tvärtom stärks.

Yrkesvägledande studiebesök och flygprofilering är av allra största vikt.

Med det här som grund kan flygvapnet tryggt överlämna en stor del av rekryteringsarbetet till FVRF. En organisation som genom sin levnad under gångna 50 år har visat stor duglighet och inte minst genom att ha förvaltat den stödjande frivillighet som SLBF överlämnade.

sett hundratals exempel på ungdomar som funnit sina yrken i flygvapnet, men jag har också sett de som sneddat i organisationen och fått befattningar av annat slag i Försvarsmakten.

Sedan ska det sanningsenligt sägas att det finns en större del av ungdomarna som självklart väljer s.k. civila uniformsyrken, eller andra varierande yrken, men oftast i ledande befattningar.

Vi träffar på f.d. elever både inom mass-mediala verksamheter, elektronik- och databranscher, sjukvård- och omsorg, flyg-

Lite historia om ungdomsverksamheten

S-O Carlsson

Flygarpojkar, Flygpojkar, Flygvapenungdom, FVRF ungdom, Flygvapenfrivillig ungdom. Många namn har under åren förekommit i Flygvapnets ungdomsverksamhet. I en tillbakablick med underlag från starten under 1950 talet från dåtidens flygtidning "Looping" har vi hittat artiklar om hur ungdomsverksamhet påbörjades i Svenska Flygvapnet.

Hösten 1950 presenterade flygvapnet sin nya ungdomsorganisation. Pojkar mellan 13 och 19 år inbjöds att under vinterhalvåret kostnadsfritt delta i kortare kurser i ämnen som har nära beröring med Flygvapnet. Några uniformer har pojkarna icke haft hittills men den frågan kanske aktualiseras längre fram. I nuvarande form har flygpojkarna ett märke att bära på rockuppslaget.

I uppstarten av verksamheten fanns endast avdelningar i anslutning till flygflottiljer. Under 1970 talet tillkom den blå uniformen att bäras vid finare tillfällen samt ett ungdomsmärke och axelklaffshyllsor. I nutid så deltar både pojkar och flickor i verksamheten, men man måste vara fyllda 15 år för att få börja.

Från Looping nr 1, 1951, kan man bl a läsa att verksamheten var till större del koncentrerad till Stockholmsregionen. Idén med Flygvapnets flygarpojkar tycks vara mycket hållbar. Kapten Sten Dalborg på flygstaben, som är högsta chef för flygarpojkarna, har nu ca 1000 medlemmar i "föreningen" och av dessa finns 180 i Stockholm. En gemensam kursverksamhet påbörjades med de tre Stockholmsflottiljerna F 2, F 8 och F 18. Resten av ungdomarna fanns hos de elva andra flottiljer ute i landet. På landsorten kanske man hade ca 1200 – 1300 pojkar. Till hösten (1951) beräknades det att det kommer att finnas 14 olika centraler för flygpojkverksamheten.

Vid en träff på F 11 i Nyköping var det ca 180 flygarpojkar som deltog i mötet. Flottiljchefen överstelöjtnant Gregor Falk visade hela flottiljen, med hangarer, trafikledartorn, linktrainer, m m. Meningen med flygarpojkarna är naturligtvis att väcka intresse för flygvapnet och dess yrken, (samma sak gäller även idag). Åldersgränserna var 13 till 19 år, några speciella krav i fråga om förkunskaper ställdes inte. I dag är åldersgränsen 15 år fyllda och till 20 års ålder, har man däremot genomfört värnpliktsutbildning så är man värnpliktig. I dag kan även flickor vara med i samma verksamhet som pojkarna. Numera så är namnet Flygvapenungdom. I Stockholm pågick inte mindre än 9 specialkurser med tillsammans 135 pojkar. Förutom detta pågick en allmän kurs för de yngsta, så samtliga av de 180 Stockholmspojkarna var sysselsatta hela vintern och våren.

Flygpojkar från USA, England och Kanada gästade Sverige. Under Sveriges flygarpojkars första år var kaptenen Sten Dalborg värd. De utländska pojkarnas besök, med 5

pojkar och 2 ledare från USA, pågick under tre veckor i Sverige. Främmande länder hade betydligt flera år på nacken. Den amerikanska Civil Air Patrol firar tioårsjubileum. Redan i början av 40-talet startade denna organisation med ungdomsutbyte. Till en början skedde detta med Kanada, (Air Cadet League).

En av de största avdelningarna har flottiljen F 14 i Halmstad, där löjtnant L-O Ohlsson har varit den som ansvarat för deras kursverksamhet, en särskild artikel i Looping nr 4. 1952 kunde man läsa vad de fick syssla med på F 14. Här fick man undervisning i Link-trainer, navigering och signalering. Instruktörsjobbet när det gäller flygarpojkar är frivilligt, (även idag), men som vanligt dåligt betalt efter dåtiden, reglerat av ett reglemente som inte Flygvapnet kan göra något åt. En tia för en hel söndag, (50-talet), är vad en officer fick för sitt jobb och då räknades inte alls det förberedelsearbete han haft.

Gymnastik och fysträning på ungdomskurs

Sommarläger för svenska flygpojkar har varit många och lyckade och är det fortfarande, bl a hade F 1 i Västerås uppgift att ta hand om en kurs år 1952. De som detta år tog hand om grabbarna var fänrik Hedman och sergeant Danielsson samt hjälp av två flygtekniker. På lägret fick man tillfälle att förutom mycket idrott titta på J21 R, Mosquito J30. Höjdpunkten var flygning med SK16 över landskapet.

Med dessa inledande rader om ungdomsverksamheten från starten 1950-talet fram till idag, kan man konstatera att det varit många förändringar under resans gång. Under åren 1950-1962 pågick denna verksamhet på flottiljerna som då fanns.

Under sommaren ordnades det centrala lägerskolor under tre veckor. Året 1962 grundlades verksamheten för Flygvapenföreningarnas Riksförbund, FVRF, och i och med denna nya frivilliga försvarsorganisation bildades där också en ungdomsverksamhet. Nu fanns det två organisationer som bedrev ungdomsverksamhet, Flygvapnet och FVRF, fortfarande var det bara aktuellt med pojkar. De första kurserna i FVRF regi utgjordes av grundkurs GK, fortsättningskurs FK, dessa utbildningar tillhörde då FVRF organisation. FV tog hand om ledarkurs LK och instruktörskurs IK, samt ansvarade för sommar och vinterkurser. I FVRF kurser kunde man då bli utbildad i luftbevakningstjänst. Under dessa år fanns flera flygflottiljer inom vårt område, F 3 Malmslätt, F 13 Norrköping, F 11 Nyköping och F 18 Tullinge, och på alla dessa platser fanns det ungdomsverksamhet.

Många av flygvapenungdomarna har fått sitt intresse för Flygvapnet under ungdomsutbildningen och finns nu som vuxna på viktiga befattningar inom Flygvapnet och i Riksförbundsstyrelsen. I Gripsholmsområdet har Rolf Bertel tillsammans med bl a Kjell Mårtensson, under 60-70-talet utbildat många ungdomar. På F 3 Malmen, var det i huvudsak undertecknad, Inge Anderfjord och Kenneth Haraldsson som under 70-80-talen utbildade ungdomar. På Malmen finns det idag på Helikopterflottiljen flera officerare som var med i ungdomsutbildningen under 70-80-talet.

Ungdomsverksamheten är nu på 2000-talet den dominerande verksamheten hos oss i Flygvapenregion Öst. Vuxenutbildningen har minskat i takt med nedlagda flygflottiljer och krigsförband.

Ungdomsskytte med korthållsgevär kaliber .22

Air Camp på F 7 år 2009

Kim Haglund, C Frivsekt Sätenäs

År 2008 väcktes tanken på att ha ett rikstäckande ungdomsläger för alla ungdomar inom Flygvapenfrivilliga. Redan året därpå fick F 7 uppdraget att stödja ett sådant läger. Ambitionsnivån sattes högt kring 300 elever. Planeringsarbetet gångsattes och diskussionerna flödade.

Allt efter som tiden gick och uppdrag, önskemål och verksamhet utkristalliserade sig närmade sig kursstarten med stormsteg.

Strax innan midsommar, när sommaren lyste med sitt varmaste leende över västra Sverige samlades ungdomar, ungdomsledare och instruktörer för det i FVRF historia allra första Air Camp. Det flögs ungdomar från norr och söder och det kom busslaster med förväntansfulla deltagare.

Resultatet av flera månaders förberedelser var över förväntan. Att få alla inskrivna och i respektive kasern var en övning i sig. Men med stor hjälp från instruktörer från alla regioner, funktionärer och äldre ungdomar kom eleverna till slut in i sina respektive avdelningar och logement. Nu kunde Air Camp 2009 börja.

Under den knappa veckan hann man med både skjutning, kamratmarsch, flygning, tältförläggning och mycket mera. Dagarna avslutades med att C F 7 talade till eleverna på uttryckaren, som även innehöll musikuppträdande och disco.

Att Air Camp har blivit en tradition för FVRF och mottagande förband är stort. Det skapas kontakter, ges erfarenheter och möjlighet för ungdomarna att få träffa FVRF-ungdomar från hela Sverige.

Ungdomar på väg till bivack

Erfarenheten har lärt oss att det är uppskattat och främjande för både organisationen och förbanden. Det är lätt att förstå att ungdomsverksamhet som Air Camp är en bra förutsättning för rekryteringsprocessen för FVRF men även till Försvarsmakten och Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna.

Air-Camp 2010

Anders Nilsson

På Kvarn, 3 mil utanför Linköping anordnade FVRF läger för militärflygintresserade ungdomar i 15-20 årsåldern mellan den 12:e och 17:e juni. Det övergripande syftet handlade om att väcka intresse för Försvarsmakten i allmänhet och Flygvapnet i synnerhet som framtida arbetsgivare. Lockbeten i form av flygning med helikopter och SK60, friluftsliv och livet på "luckan" användes med framgång.

Något som man lyckades med den första dagen var inmönstringen. Knappt 300 (!) ungdomar från hela Sverige delades in i 6 avdelningar. Varje avdelning hade 5 grupper. Dessa grupper skulle senare, under ett tillämpat fältdygn, arbeta själva och ta sig igenom sammanlagt 10 stationer, inklusive marsch om nästan 20 km med packning. Ett och annat skavsår, men också en känsla av att ha lyckats med något tillsammans med andra blev slutresultatet...

Klockan 06.00, andra dagen på lägret, var det väckning. För de som aldrig hade varit på ett militärt läger innan hade nog lite svårt för något så enkelt som att bädda sin egen säng. Efter visitationen, där fänrik Åkesson bl.a. kontrollerade klädsel sattes ungdomarna på bussar till Helikopterflottiljen för att delta vid Flygets dag 2010. Ungdomarna

Förväntansfulla ungdomar. Snart bär det av ut i det blå med SK 60

fungerade som human barriers, d.v.s. att stå vid avspärrningarna på området och hjälpa människor som kommit för nära start- och landningsbanorna. Det gavs dock tid för att fritt gå runt och titta på olika helikoptrar, stridsfordon m.m.

På kvällen samlades de olika avdelningarna var för sig och genomförde vapenutbildning samt teambuildning. Löjtnant Anders Nilsson gav var och en i gruppen uppgiften att beskriva sig själv som ett djur, en växt, en artist och ett fordon samt för övriga medlemmar i gruppen förklara varför man beskrev sig som just sådan.

Studiebesök och flygtur med helikopter

Dag tre genomfördes förberedelser inför fältdygnen. Skolchefen Kaptan Johan Axelsson delgav order. Fältdygnen omfattade två slingor, fem stationer på varje slinga. En slinga skulle genomföras under dagen. Natten skulle tillbringas i bivack på en förläggingsplats som korsade de båda slingorna. När alla avdelningar hade kommit blev det ett riktigt grupparbete mellan alla grupper i avdelningarna. Alla skulle nämligen få plats i bivacken!

Andra dagen av fältdygnen påbörjades vid 06.00 på morgonen. Klockan 09.00 påbörjade de första grupperna den andra slingan. Återkomsten till Kvarn omfattade gemensam och personlig vård och därefter välbehövlig vila. Lägrerets näst sista dag tillbringades på Malmen och omfattade studiebesök. Alla fick flyga Tp 84 Herkules. De 5 bästa grupperna under fältdygnen fick dessutom flyga SK60. Övriga genomförde flygning med helikopter.

Som frivilligtraditionen bjuder avslutades kursen med samkväm i form av avslutningsmiddag på Kvarn. Hemresan genomfördes med stöd av Flygvapnet och en del ungdomar fick sålunda även chansen att åter flyga Tp 84 Herkules hem till vardagen igen. Trötta, med minnen och vänner för livet!

Air Camp på F 7 år 2012

Lars Pettersson

Flygvapenfrivilliga och F7 har tillsammans genomfört Air Camp på F 7. Drygt 130 deltagare med elever i åldern 15 till 20 år från hela landet har deltagit under det nio dagar långa Air Camp. Eleverna har fått utbildning i såväl militära som civila ämnen, allt från att flyga med tp 84 Herkules, information om olika yrken inom Försvaret till att lära grundåtgärder vid skada och olycka inom området sjukvård. Kamratskap och förmågan att leva och fungera i grupp är en viktig del av Air Camp, att lösa olika uppgifter som att hitta rätt i skogen, resa och bo i tält samt att tillaga sin egen mat är några av provningarna.

Air Camp organiserades på fyra plutoner med drygt 25 elever per pluton. Chefer för plutonerna var yrkesofficerare från F 7 och varje pluton hade tre instruktörer från de frivilliga försvarsorganisationerna. De flesta instruktörerna kom från Flygvapenfrivilliga men även instruktörer från Försvarsutbildarna och Lottorna deltog. Skolchef för Air Camp var löjtnant Kim Haglund från LSS och han hade ett stort stöd från FVRF representant och bitr. skolchef fänrik Ulf Leijon samt av skolexpeditionen som svarade för administration, sjukvård och materielhantering.

Utbildningen genomfördes till största delen plutonsvis, men vid större och gemensamma aktiviteter som exv. förläggningstjänst, kamratmarsch, flygning, marin- och arméinformation delades skolan in i lämpliga grupper med tanke på verksamheten.

Samtidigt med Air Camp genomförde Flygvapenfrivilliga sitt 50-årsjubileum på F 7 under lördagen den 16 juni. Deltagarna i jubileet fick möjlighet att besöka eleverna

Provture med stridsbåt 90

under deras fältdygn och fick då tillfälle att prata med eleverna och höra deras upplevelser som oftast var mycket positiva. Eleverna i Air Camp fick under samma dag tillfälle att följa jubileets flyguppvisning, vilket uppskattades. Såväl elever som befäl upplevde Air Camp som en mycket givande kurs som också ställde stora krav på att hålla ihop i grupper och plutoner och där kamratskap och Försvarmaktens värdegrund utgjorde plattformen till fram-

Glada flygvapenungdomar inför matlagningen

gång. Elevernas grundkondition var av skiftande kvalitet vilket motiverade eleverna till att träna aktivt mot målet att bli fysiskt starkare och orka mer.

Eleverna deltog naturligtvis med olika personliga mål, en del ville få information om Försvarsmakten och prova på militärlivet. Många av eleverna hade redan bestämt sig för att fortsätta att utbilda sig på Flygvapenfrivilligas kurser med mål att i framtiden bli anställd som soldat eller befäl.

Eleverna uppskattade speciellt att de fick en båttur med ett av marinens fartyg och en flygtur med Tp 84 Herkules. Eleverna fick också en bred och givande information om Försvarsmakten och de möjligheter som finns att påbörja utbildning mot olika befattningar inom FM.

Efter en gemensam avslutningsmiddag på F 7 militärrestaurang avslutades Air Camp med att eleverna lämnade in sin militärutrustning. Därefter följde ett stort kram- och avskedskalas där alla lovade varandra att hålla kontakten och träffas på nästa kurs.

Flygtur med TP 84 Herkules med nedfälld baklucka

Luftbevakning

Optisk luftbevakning, från Landstormen till HvUndkompani

Lars-Gunnar Larsson

Flygplanstillverkningen startade som bekant i början på 1900-talet. Under första världskriget utkämpades de första luftslagen. Det var då man upptäckte att det kan vara bra med luftbevakning. -Den indelte soldaten avskaffades 1901, värnpliktsförsvaret infördes och avskaffades 2010.

Från 1930-talet kom landstormen att vara senare tiders lokalförsvarförband och därefter hemvärn. (Landstormen var äldre värnpliktiga som svarade för det territoriella försvaret, försvaret av hembygden med början på 1870-talet). Sveriges frivilligförsvaret utgår från landstormen.

Den optiska luftbevakningen började på 1920-talet då landstormsmännen fick en specialuppgift. Första övningen för luftbevakningen genomfördes 1923 - 1924. Flygvapnet kom som ny försvarsgren 1926, (luftförsvaret - det nya försvaret).

- I september 1931 genomfördes den första stora luftbevakningsövningen i Stocholm.
- 1934 kom de första kompanierna för luftbevakning, de sattes faktiskt upp av landstormen.
- 1936 kom de första kvinnorna till luftbevakningen.
- 1936-1937 var den rikstäckande luftbevakningen utbyggd.
- Landstormen avvecklades 1941, samtidigt startade många frivilliga försvarsorganisationer.
- 1942 kom den nya grenen av Armén, luftvärnet, att överta ansvaret för luftbevakningen.

Nu kom luftbevakningen att bestå av värnpliktiga, frivilliga män och kvinnor samt arbetslösa som tvångskommenderades för tjänstgöring.

Under andra världskriget satte Flygvapnet upp jaktcentraler (JC), för skydd av Stockholm, F 8, och Göteborg, F 9. Där tog man emot rapporter från luftcentralen (LC), och med ledning av dessa rapporter kunde man starta jaktflyget mot det okända företaget.

Luftbevakningen var mycket splittrad under krigsåren. Vid krigsslutet avvecklade Ar-

mén luftbevakningen. 1945 var 14.500 krigsplacerade i luftbevakningen, varav 1900 kvinnor.

Efter diverse övningar och utredningar beslutades att luftbevakningen i dess helhet skall ingå i Flygvapnet, det var den 30/6-1948. Den 15/11-1948 kom ordern till CFV, (chefen för flygvapnet).

Ganska snabbt byggdes centraler för mottagning av radar- och optisk luftbevakning Stril 50. Senare kom Stril 60 med avancerade centraler för dataledning av flygplan med information från modernare radar och optisk luftbevakning. Nedskjutningen av DC-3 och Catalinan i juni 1952 påskyndade det hela.

Kompanierna var nu krigsförband och bestod i huvudsak av värnpliktiga samt frivilliga män och kvinnor. Att kompanierna under denna tid alltid var 100 % -iga vad gäller numerär var givet, utbildningsmässigt var det både si och så. Att utbilda de värnpliktiga kunde bara ske vid SÖB (särskild övning befäl) och vid KFÖ (krigsförbandsövning vart 4:e år).

Luftbevakningstorn Foto: L-G Larsson

besatte många kvalificerade befälsplatser i kompanierna. Cheferna i kompaniet bestod av 4 reservofficerare, kompani- och stf kompanichef, LS-plutonchef (luftbevakningsstation) samt LGC-plutonchef (luftförsvarsgruppcentral).

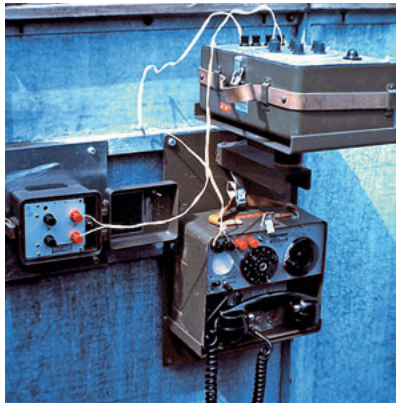
Utbildningen av kompanierna vid "hemmaförbanden" bestod av kvällsträffar under hösten och våren, samt veckoslutövningar för de frivilliga (även vpl-personal erbjöds delta) på någon kursgård under myndighetens och kompanichefens ledning. Personalen i LGC övades på liknande sätt under vintern i sina centraler. Kända kursgårdar i söder är Gottskär, Källviken samt Köpingsvik. Övningarna på dessa kursgårdar var mycket trevliga, och att förena nytta med nöje går ju alltid bra. Att ha det trevligt är ju alltid motiverande.

Under våren, april månad, genomfördes oftast en stor övning med de frivilliga på de riktiga övningsplatserna, dvs. på LS under en helg. Detta var en stor apparat att genomföra. Först måste alla linjer testas, minst till de LS man avsåg att öva från. Att skicka personal

till ett torn som inte fungerade kunde vara ödesdigert, inget man såg fram emot. Dessa tester blev många gånger ett pulsande i snö i det djupaste av skogar. Man testade då hela kedjan från torn till LGC och sedan vidare till LFC (luftförsvartscentralen). Detta var mycket uppskattade övningar för oss alla, såväl frivillig som anställd. Ett av målen var ju just att testa hela kedjan från yttersta ögat till beslut i centralen.

När ”optiken” var ny var personalen oftast mycket lokalt rekryterade, dvs. man hade sitt ” eget ” torn, oftast i närheten av sin bostad. Materielen förvarades hos någon nära boende till tornet, en s.k. lådvård. Det var nog så och så med materielens befintlighet och beskaffenhet. Personalen hade också denna lådvård som sin inställelseplats på sin krigsplaceringsorder. Detta såg inte lika ut i Sverige, men under 80-talet utvecklades detta system med lådvårdar på de flesta flottiljer.

Nu byggdes det stora förråd med centralförvaring av all materiel kompanivis. Befintligheten av materiel blev nu mycket bättre, t o m bra. Dock blev det lite svårare att öva på våren, då LS-lådorna fick köras ut till en samlingspunkt i kompanierna för att därefter hämtas av personalen och vidare ut till tornet, men det gick också bra. De KFÖer som nu genomfördes gick efter instruktionerna i MobA, (mobiliseringsanvisningar för Armén). Man gick in civil i ena ändan av förrådet och lämnade såsom soldat i den andra ändan, något förenklat. Kompanierna bestod av ca 300 – 350 personer beroende på var man var i Sverige, ett fullt lbevkompani bestod av 30 Ls å 8 personer.

LS-telefon med datagivare

Rapporteringen från tornen genomfördes fram till tidigt 70-tal genom talrapportering, direktförbindelse till LGC, sk. stel lina. Det var ju ett vanligt teleabonnemang i tornet med ett telefonnummer. För att få till en direktlinje fick man beställa detta av televerket samt genomföra ett antal omkastarfällningar på landsbygden i telestationerna.

Då, under tidigt 70-tal, kompletterades optiken med OPUS (optisk presentation utrustningssystem). Hastigheten på flygplanen var för stor och rapportering tog för lång tid för hela kedjan. OPUS-givaren på LS var en datagivare som sände pulser via teletråden efter en knapptryckning av flygplanens läge

enligt klockmetoden. Läget presenterades i LGC genom en blinkande lampa, detta gick fort, och kunde lika snabbt vidarebefordras till LFC och i vissa fall RGC, radargruppcentralen och luftförsvartscentralen. I LFC fattade man de beslut som erfordrades efter identifiering av företaget. Alla kompanier utrustades inte med OPUS, det blev bara de kustnära samt vissa i inlandet, det blev 36 OPUS-kompanier.

Den optiska luftbevakningen bestod mot slutet av 55 kompanier med drygt 1300 luftbevakningsstationer över riket som kom att avvecklas. De kunde vara av olika modeller, Lstorn M/56, vattentorn, silos, fyror samt en del andra höga och i vissa fall konstiga byggnader. Nu pågick (1985-1990) planeringen av nästa generation av optisk luftbevakning, OLBEV 2000. Det skulle vara datorer, moderna telefoner (bl. a mobiler på sikt) anpassade för digitala nät mm. *Man kan säga att OLBEV 2000 var LOMOS + +, återkommer till detta.*

Under tidigt 90-tal pågick också en utredning, ”territoriell ytövervakning”, ledd av dåvarande översten Alf Sandqvist. Man ville utreda behovet av ytövervakning, då Flygvapnet förmodligen inte ville bekosta den optiska bevakningen själva. Vad resultatet blev vet jag inte riktigt, det rann nog ut i sanden, för jag vet att ingen ville betala för ytövervakning i samhället. Sedermera blev det LOMOS som bekostades av Flygvapnet och frivilligrörelsen.

Nästa stora händelse för försvaret och den optiska luftbevakningen var de digitala AXE-växlarna, nyare och bättre flygplan med effektivare radar, flygande radar och att Berlinmuren föll. Nu avvecklades det i rask takt av diverse förband inom hela försvaret. Flygvapnet påbörjade sin minskning av förband i slutet av 60-talet. Alla KFÖér inställdes 1991 på våren, det gällde även F 7's KFÖ för ca 500 personer. *Beslut om avveckling av luftbevakningen togs 1992, det skulle vara klart 2001.*

Efter många turer och mycket påtryckningar samt politisk lobbying så blev det då klart att det skulle bli optisk luftbevakning igen, LOMOS (luft och markobservationssystem), klart 1994. Utvecklingen gick fort ca 18 månader under 1993-1994 och kostade ca 12 miljoner. Den fina LOMOS-dekalen med ögonen och kikaren har för övrigt ritats av

officeren i flygvapnet Christer Nord.

Under samma tid pågick också utvecklingen av det nya stridsledningssystemet för Flygvapnet, det kostade ca 1 miljon om dagen under ett antal år, över 170 personer var engagerade i utvecklingen.

1994 genomfördes den första utbildningen på LOMOS, det blev sommarskolan i Uppsala, som för övrigt blev mycket stor detta år med ett stort omskolningsbehov av personalen. Systemet byggde på enbart frivilliga och var till en början krigsförband, lite längre fram var endast kompanichef och stf krigsplacerade.

Detta system byggde på den digitala tekniken men krävde tråd. Vilken som helst, bara det fanns ett telejack i väggen eller på en stolpe någonstans. Man rapporterade från en OBS (observationsplats) via en knapptelefon till en dator i OC (observationscentralen).

Fanvakt ur FVRF

Foto: L-G Larsson

Flygvapnet, ingen ville veta av systemet som ändå fanns och kostade pengar under 10 års tid.

Beslut om avveckling av LOMOS togs 2004, det avvecklades omedelbart. I stort sett ingen materiel gick att återanvända i HvUndkomp (hemvärnets underrättelsekompani) utan viss modifiering (som aldrig genomfördes), teknik och kartor var inte anpassade för markrapportering.

Efter några brev och insändare samt en mycket bra chef och visionär i form av övlt Erik Pousar påbörjades rekrytering och utbildning under 2005 till YOS-kompaniet (ytobservation) på västkusten, (arbetsnamnet på HvUndkomp). Det var en entusiastisk grupp av människor som arbetade på detta under några månader och genomförde "Operation Återtag" i mars 2005 på västkusten. Detta blev avslutningen på olbevtiden och LOMOS samt startskottet för något nytt. Övriga Sverige kom igång något senare med sina nystarter. Det var inte problemfritt, många var skeptiska. Vi blev trots detta ca 90 personer till slut. Vi kunde ha varit fler om alla dragit i repet åt samma håll.

Kompanierna har inte varit likformade inom riket beroende på vem som har svarat för utbildningen samt vilken personal man har lyckats rekrytera till kompanierna.

Under 2011 blev kompanierna ordinarie i Hv-strukturen. HvUnd skall vara ett kompani med "särskild förmåga", det har det inte blivit tycker jag, kompaniet har t ex inte fått någon ny teknik som bidrar till detta. Nu kommer förmodligen kompanierna att likriktas och gå mot en annan uppgift och form (mer arméstuk) än den historiska OPTISKA LUFTBEVAKNINGEN, där så många frivilliga män och kvinnor bidragit med så mycket för försvaret av Sverige.

Där presenterades flygplanet eller markrapporten på skärmarna. Tyvärr fick vi aldrig skicka rapporten vidare till överordnad central, detta fick ALDRIG förekomma.

År 2002 genomfördes den första stora fullskaleövningen för LOMOS (övning SVEA), den genomfördes på F 7 med deltagare från hela riket samt från Danmark och Estland.

LOMOS var under hela sin tid mycket kontroversiellt inom

Flygpojke i luftbevakningstjänst 1961-1962

Anders Edlund

Anders Eklund, ung Luftbevakare

När det blev dags för gymnasium så hade Östhammar på den tiden inget att locka med, så 1960 flyttade mor och jag till Uppsala. Min första kontakt med försvaret blev motorcykelåkning på S 1 i FMCK regi. I Uppsalas luftrum härskade vid denna tid J29, Flygande Tunnan. På svenska flaggans dag mekade vi på Polacksbacken medan man paraderade med flygplan över Studenternas IP nedanför åsen och det gjorde intryck.

Efter sommarlovet 1961 såg jag en annons om flygets ungdomsverksamhet och jag anmälde mig till en luftbevakningskurs och blev medlem i Upplands Luftbevakningsförening.

Vi samlades på F 16, i skolsalsbyggnaden nedanför kanslihuset. Furir Bertil Kolmodin ledde våra studier i LsI, Instruktioner och anvisningar för Luftbevakningsstation, Lgc, Lfc och sektor. SUF, Flygsoldatens Bok läste vi. Senare gick det mesta av vår utbildning i Vaksalaskolan. Inte i själva skolan utan i ett skyddsrum intill Salagatan. Första ämnet blev vapen. Föreningens gevär m/96 och annan materiel förvarades i ett förråd intill skyddsrummet. Vi lärde oss sikta och vapenvård, inkluderande konsten att plocka isär och sätta ihop slutstycket och rimligen också en del om säkerhetsbestämmelser och åt vilket håll pipan ska peka.

Fredag var kurskväll. Vid nästa tillfälle gick vi igenom hur ett militärt tält används och fick också ut vår utrustning. Flygmössa, blå överdragskläder och axelklaffshylsor. Bevingad krönt propeller och siffran 16, dvs samma beteckningar som flottiljens soldater. Till detta hade vi egna stövlar och andra grejor packade efter vars och ens tillgång till väskor eller ryggsäck, så förväxlingsrisken med riktiga flygsoldater var nog liten.

Övningen i tält kom omgående för nästa dag lastade vi buss och lastbil vid Vaksalaskolan och for till Gävle. Föreningen drev en ungdomsavdelning där också och vi övade ofta tillsammans.

Nu blev det elda, ruska lång och kort, hink och posttjänst. En nattlig marsch på

någon timme som jag minns än. Kolsvart och litet regnigt. Och tyst skulle vi gå på en oändlig kolonn och hålla ihop hela styrkan. När killen framför stannar i beckmörkret får man viss närkontakt med hans gevär. Kön klar? Kön klar! Uppsikt vänster och höger. Så mycket sömn blev det inte. Först tidig eldpost och sen hacka upp någon konservburk och äta halvljummen pytt i panna.

Den 21 till 22 oktober var det återigen övning, nu i Sigtunatrakten, tillsammans med FBU-ungdom från Uppsala och Märsta/Sigtuna. Ryktet talade om att kronprins Carl-Gustaf skulle delta men jag såg honom i alla fall inte. Bra terräng att tälta i. Natliga spaningspatruller, men i mina anteckningar noterar jag att inte ett löst skott skjutits. Bland instruktörerna figurerade förutom våra egna, Kolmodin och Gustafsson, också fanjunkare Harald Tillberg och överfurir Pekka Lordfeldt från AUS resp S 1.

Den 26 oktober blev en märkesdag som jag ännu minns mycket tydligt. Mopedturen utåt Ärna avslöjade en ny flygplantyp, Draken, parkerad på 3:e divisionens platta. Efter lång väntan belönades envisheten. Flygplanet startade med EBK och gjorde en sväng över flottiljen på lågan och steg sedan rakt upp så länge man kunde se den och försvann sedan hem till F 13 i Norrköping.

Alla uppländska ungdomsavdelningar från flygvapnet, hemvärnet och FBU samlades på Lv 3 i slutet av november. Fälttävlan, orientering, fältskjutning och handgranatskastning. Vårt lag kom på fjärde plats och belönades med en bronsplakett.

Det myckna övandet hade reducerat antalet elever i Uppsala så att vi nu inte var fler än 40-50 men det var ändå ganska stora grupper. Vi i nybörjarkursen, Lsk 1, var organiserade i fyra grupper med en äldre elev från Lsk 2 som gruppchef, Hans Hellgren blev min förste gruppchef.

Under mars hölls det på F 20 i Uppsala ett möte som ledde till att SLBF ombildades till det FVRF, som vi känner idag, men det visste vi inte om där vi tragglade vidare med LsI och lärde oss kalibrera Ra 120 och skillnaden mellan anrop och svar på anrop.

Den 8 april deltog vi för första gången med vårt Ls. Själva stationen blev dock en besvikelse, jag stod ensam på ett gärde i Knutby bredvid en 3 meters telefonstolpe med jack. Inget torn alls. Men flygplan var det gott om. Både civila och militära. Arlanda invigdes någon vecka tidigare och allt jet-flyg flyttade dit från Bromma.

Den 18 april på kvällen samlades vi stilig klädda i blått på Uppsala C och besteg sittvagnen till Östersund, alltihop på statens

Fjällmarsch med flygvapenungdomar

och ett Uppsalalag vann. Snötäcket försvann dock snabbt under vår vecka på F 4. Det porlade överallt och var ganska blött. Inte en dag utan att vi marscherade till Brylunda för någon genomgång. Kursfotot, som togs vid något av dessa tillfällen, visar 48 elever från hela landet och 7 instruktörer. Bland instruktörerna fanns flera "tunga namn" från denna tid. Fanjunkarna Gustaf Hejdenberg från Stockholm, den genompräktige Arne Ekblom från Falun och Kapten Barry Press från Gotland. På påskafton hade vi besök av överste Hugo Svenow, inspektör för luftbevakningen. Men dagens höjdpunkt för en hungrig tonåring var påskmiddagen. Matsalen på F 4 erbjuder dessutom en fantastisk utsikt mot fjällen.

Den 4:e maj var sista utbildningsdagen i vår luftbevakningskurs. Två dagar senare var vi i farten igen. Av någon anledning deltog vi i en sluten kompaniövning på flottiljen. Intensiv flygverksamhet förstås med alla aktuella modeller av krigsflygplan. Ett stort antal Ls ordnades på "Norra Bantorget" med en enkel telefonledning till en mottagare i ett verkstadstält. Många observatörer kunde övas med en måttlig insats av flygtid.

Den 9:e maj avslutades kursen med strilchefen överstelöjtnant Gösta Eriksson som examensförrättare. Film och fika på underbefälsmässen. Vi fyllde också i avtal som krigsfri-villiga, men jag blev i alla fall aldrig krigsplacerad och ingen av de andra killarna heller, vad jag vet.

Till sommaren inbjöd FVRF till sommarläger på Öland. Totalt var vi 64 killar enligt deltagarförteckningen varav två från Uppsala och sex från Gävle. Äventyret började på kvällen den 11 augusti. Man klär sig flott i blått och tar stockholmståget i så god tid att det blir tid att ta ett varv runt Kungsträdgården i uniformsstäten. Sovvagn var en okänd lyx för medlemmar i ungdomsverksamheten och eftersom alla reste i uniform var det ingen konst att hitta alla nya kamrater redan på plattformen när det var dags för avgång. Promenad runt Alvesta mycket tidigt innan nästa tåg avgick mot Kalmar. Promenad till färjan och på andra sidan väntan på den gröna bussen. En av dem som väntade skulle bli vår instruktör, flygnavigatör Bergström.

bekostnad. Väl framme på Frösön flyttade vi in i en äldre kasern av typen lägerhydda. Vi ställde också upp och togs emot av flottiljchefen. En smula märkligt kändes det också att komma till ett militärt förband som inte bara saknade staket runt om utan också hade en landsväg rakt igenom flottiljen.

Nästa dag var det fälttävlan på skidor, gamla präktiga vita blixten i sluttningarna inne på flottiljen

Utbildning i precisionsskytte

flygplanigenkänning, luftförsvarskunskap och Ls-låda. Ofta lektioner i det fria. Sjukvård och O-kikare, exercis, fotbollsturnering och skolskjutning. Någon kväll sightseeing runt öns norra del med skolchefen, kapten Hjelm som ciceron.

Andra kursveckan skulle avslutas med övning på Ls och eftersom vädret inte längre var så bra, förbereddes den med att vi ritade en mängd flygvägsskisser. Besök av majorer, överstar och några civila som var från FVRF. Så tog övningen sin början. Vår grupp började i det välkända vattentornet i Köpingsvik, senare blev vi bussade till andra Ls. Kursen avslutades med fälträvlan med FIK, skjutbana, syftinstrument uppe på klinten, prov på Ls-lådan och många kilometer längs banvallen, åter till Köpingsvik. Fotboll mot lärarna som hade mage att vinna. En J32 B gör några loopingar över lägret under stort jubel från åskådarna. På kvällen avslutningsmiddag med levande ljus, tal och bordsservering. Till sist samling runt navigatören som berättade historier om hur det går till i lufthavet. Säkert helt sanningsenliga. Nästa morgon var det städning och inlämning. Sen blev det rälsbuss till Nässjö efter väntan i både Färjestaden och Kalmar. I Nässjö gjorde vi stan. Nu var det väl inte så mycket rent kvar i kappsäcken och jag minns ännu den lite blinkande effekten som blir när man går en bit bakom en kille i flyguniform kombinerad med röda strumpor.

Så slutade mitt första år med flygvapnet. Förutom 3 veckor på kurs noterar medlemsboken 86 timmar Lsk1, därtill 76 timmar allmän militär utbildning. Hur orkade våra instruktörer? Kolmodin och Gustafsson var ju i farten vid nästan alla våra övningstillfällen!

Och efter det första året har det bara fortsatt, till sist med LOMOS och HvUnd.

Luftbevakningsminnen från gången tid

Anders Jonth

Jag har ett speciellt minne från Öland då jag gick något instruktörsskede, kommer inte ihåg vilket, men jag och Jan Erik Olsson skulle agera som figuranter för de andra skedena inom Luftbevakningen. Till bilden hör att Flygvapnets filmteam var på Köpingsvik för att göra en PR-film för FVRF och de skulle följa med oss då vi skulle utföra våra insatser.

Vi skulle agera som flykting alternativt som sårad svensk soldat. Vi hade som mål att besöka fyra olika Luftbevakningsstationer, Ls. Jan Erik skulle vara flykting på Gärdslösa och sårad på Ekeborg. Jag skulle vara flykting på N Myckelby och sårad på Kastlösa. Jan Eriks första framträdande gick bra och så blev det min tur.

Vi letade upp grupperingsplatsen vid Myckelby och jag försökte hitta en bra angreppspunkt. Vi hade fått kläder från förrådet och jag hade fått en VIT jacka som någon hade glömt kvar. Jag smög fram till en bra utgångspunkt. Under tiden smetade jag in mig med lera både här och där för att visa att jag kommit roendes över Östersjön som flykting. Då jag nått rätt punkt började jag stappla fram mot tältet med filmteamet i släptåg. När jag passerade luftbevakningstornet såg jag ingen som helst reaktion från posten utan kunde lugnt ta mig vidare fram. När jag var ca 10 m från ls-chefen stapplade jag fram emot honom och slog armarna om halsen på honom och sade «tavarich», det enda jag kunde på det ryska språket. Reaktionen från chefen blev en nacksving rätt ner i gruset. Kall och frusen låg jag nertryckt på marken med chefen sittande på min rygg. Detta år hade det bestämts att inget skjutande skulle få förekomma på övningarna men då de upptäckt att jag faktiskt var både trött, frusen och törstig, beslöt de att bära in mig till tältet. Fyra personer tog tag i mig och släpade iväg mig genom buskar och snår. Helt plötsligt avlossades ett flertal skott i närheten. Reaktionen blev att de släppte ner mig i buskarna och besatte eldställningarna och besvarade elden. Fem minuter senare avblåstes momentet och påföljande utvärdering.

Viss kritik riktades mot gruppen på deras till viss del passiva agerande men i det stora hela godkändes deras insats.

Jan-Erik och jag fortsatte mot platsen Eketorp där skulle han agera sårad. Han hade fått en två-liters hink med lingonsylt att simulera «blod», och medan jag körde förberedde han sitt framträdande. Han hade för avsikt att hålla en liten klick sylt i stöveln, men med ett «slurp» försvann hela innehållet ner i stöveln. J-E tittade ner i stöveln, tog av sig strumpan och stack försiktigt ner foten i den kalla sylten och sa «Usch, jag har aldrig stuckit foten i kall sylt förut». Sylten vällde ut över stövelfuget men vi fortsatte i god stil. Vi kom fram till en lämplig utgångspunkt och J-E började sitt framträdande. Jag stod kvar utanför folkabussen i mina minst sagt «skitiga» kläder och väntade.

Vi hade parkerat på en gård, där dörren öppnades och ett par ansikten syntes

beskåda mej med viss skepsis, så jag beslöt att byta om till «grönställ» för att visa upp en någorlunda trovärdig uppenbarelse. Det visades att det var hemvärnspersonal som hade misstankar om att vi var nån sorts udda personer, men det skingrades snabbt. Efter ett tag återkom J-E och berättade sin upplevelse från framträdandet.

Besättningen på Ls ville dra av honom byxorna för att undersöka skadorna men då drog han öronen åt sig och förklarade att skadorna nog inte var så omfattande, och momentet avbröts.

Nåväl, vi fortsatte mot vårt sista framträdande. Dagen hade övergått i natt och vi hade vissa svårigheter att hitta till sista Ls i den kolsvarta natten. Till slut, då vi med gemensamma krafter lokaliserat tältet, smög jag försiktigt fram för att påbörja mitt agerande. Jag hade väntat mig att möta någon post men det var knäpptyst, bortsett från några lätta snarkningar inifrån tältet. Jag smög fram, stönade och jämrade mig för att få någon reaktion, men det var fortsatt tyst. Jag smög närmare och på nytt jämrande och stönande ännu högre, men inte nu heller någon reaktion. I ett sista desperat försök stönade jag, samtidigt som jag slamrade med slutstycket på k-pisten.

Då hör jag en röst som flera gånger ropar «Ls-chefen». Då hörs en massa ljud inifrån tältet och besättningen kommer tumlande ut ur tältet, mer eller mindre påklädda. De hittade mig och började undersöka vad jag var för figur. Ls-chefen lutade sig över mitt öra och ropade på sin bredaste skånska «Din jäääavel». Då tyckte Åke Axelsson att momentet nått sist syfte och vi avbröt momentet.

Vi kom överens om att det kanske inte gått så lysande men att den sena timmen och mörkret spelat en stor roll i deras agerande.

Vi avbröt, jag och J-E återvände mot Köpingsvik, vi beslöt att byta chaufför, då J-E började tappa ögonlocken och jag kände mig mer lämpad som förare.

Hur gick det med filmandet? Då jag frågade Tore Bertilsson om vart filmen tagit vägen, svarade han att «man kan väl inte visa en påverkad flygare stappla fram på en luftbevakningskurs», så vart filmen tog vägen vet inte jag.

Maskerade soldater i eldställning någonstans på Öland

Flygbastjänst

Flygbastjänst 1962 – 2012

Torbjörn Karlbom, medlem i FVRF från 1970

Flygvapenfrivilliga kan se tillbaka på många års verksamhet inom flygbastjänsten. Stora förändringar har genomförts över tiden och i början av den här tidsperioden framstår uppbyggnaden av Bas 90 och Basbat 85 som den verkligt stora förändringen inom flygbastjänsten.

FVRF hade, redan i starten 1962, en stor uppgift att rekrytera frivilligpersonal till alla basbataljoner runt om i landet. Personalen rekryterades med underlag från

Värnpliktsverket, främst de som genomfört sin värnplik i Flygvapnet.

FVRF levererade personal för befodringsutbildning i tjänstegrenarna Markförsvaret, Sambands-, Sjukvårds-, Stabs- och Transporttjänst.

Mitt eget deltagande i FVRF började fyra år efter värnplikten. Jag genomförde min GU vid Kungliga Brävalla flygflottilj F 13 Norrköping. Inryckning i augusti 1965 och utryckning i augusti 1966, det blev 365 spännande utbildningsdagar. Jag utbildades till Flygplansmekaniker på J35, Draken.

Värnplikten var en mycket trevlig tid och verksamheten vid 1:a stationskompaniet och division, var mycket givande för en bilmekaniker. Tänk er, att komma från smutsiga och oljiga bilmotorer till skinande blanka flygplan, det var en fröjd.

Här kom jag i kontakt med FV bastjänst både i freds- och krigsorganisation. Bra utbildning och tätt med övningar gjorde oss värnpliktiga till mycket duktig baspersonal. Sista dagen vid komp blev både en glad och vemodig dag för 1.fplmekanikern korpral 713 Karlbom och det var väldigt nära att jag blev anställd i Flygvapnet denna dag.

Vid en kaffepaus kom kompaniledningen med en ifylld ansökningsblankett, som de ansåg att jag skulle skriva under, men den blev inte underskriven, för lite pengar i lönekuvertet. Tillbaka till smutsiga bilar. Ganska kort efter utryckningen kom krigsplaceringsorder med befattningen Stationskompanichefsbiträde.

Inom Flygvapenfrivilliga startade utbildningen med allmän kännedom om FV basorganisation. Eftersom det inte fanns någon vidareutbildning inom min krigsbefattning genomförde jag utbildning till stf C Transportpluton.

Under den utbildningen var baskännedom ett stort ämne med många studiebesök vid grupperingsplatser och helhetsbilden av FV bastjänst klarnade. Nu hade mitt intresse

för bastjänsten ökat betydligt och jag blev mer och mer delaktig i verksamheten. Detta medförde att jag i senare delen av 70-talet placerades i basens KC (Kommandocentral), som bivo (biträdande vaktofficer, som var dåtidens benämning). KC ansvarade för den minuttaktiska ledningen vid flygbasen. Mitt deltagande vid övningar ökade i omfattning och likaså vidareutbildning vid basbefälsskolan i Halmstad. Slutligen placerades jag som VB-Troppchef på krigsbas.

I inledningen ovan nämnde jag stora förändringar inom basorganisationen och där blev jag delaktig i tidigt skede. När jag började min utbildning var en O-bas jakt (Ordinarie bas jaktflyg) organiserad med fast klagöring i Framom (främre klagöringsområde). Materiel för klagöring av flygplan var fast placerad i nära anslutning till start- och landningsbanorna. Övriga funktioner hade också fasta grupperingsplatser. Visserligen skulle personal och materiel kunna ombasera efter stora förberedelser. Personalen som inte var i tjänst var förlagd i kvarter, Förom (förläggningsområde), utanför primärt riskområde, alltså långt från bansystemet.

I mitten av 70-talet startade en omfattande omorganisation till Bas 90 med Basbat 85 (basbat 85 innehöll materiel och personal). Bas 90 var ett led i anpassning till dåvarande hotbild, kravet var ökad spridning av flygresurserna och rörlighet.

Efter beslutet om ny basorganisation tog utbyggnaden av utsedda baser fart. I anslutning till baserna byggdes kortbanor runt befintlig start- och landningsbana (Huvudbana) och med flygplanplatser för klagöring av flygplan. Detta krävde också utbyggnad av vägnätet i basområdet. Allt detta för att göra det svårt för en angripare att välja mål. Övriga funktioner i basorganisationen skulle också bli rörligare och på kort tid kunna flytta till annan plats.

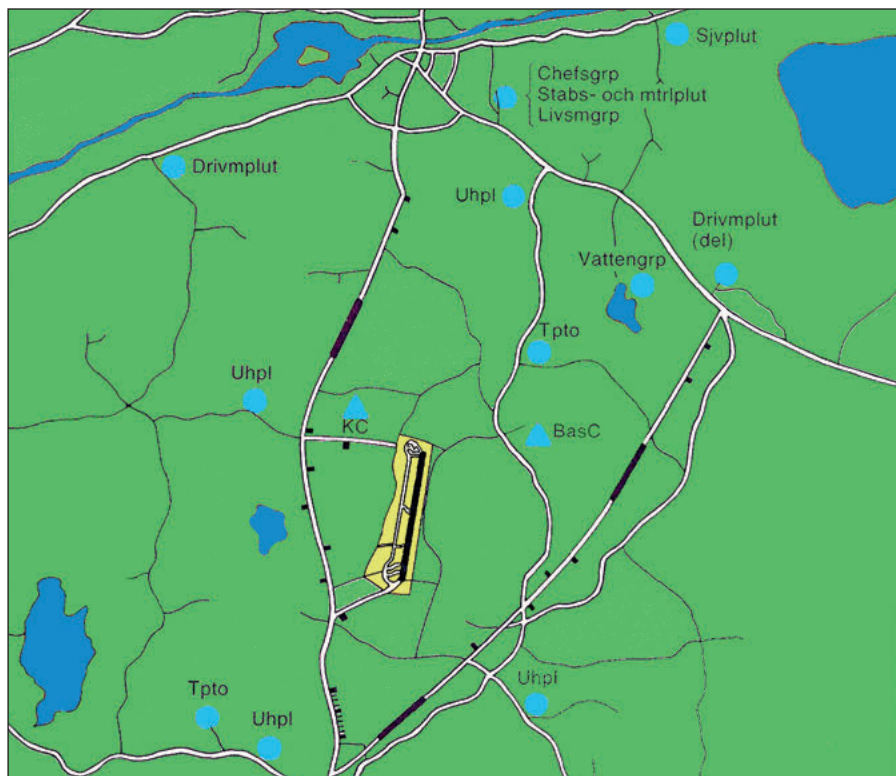
Många av oss undrade om ”det nya” skulle fungera, att ha rörliga klagöringstroppar som transporterade klagöringsmateriel fram och tillbaka i basområdet med stor risk att hamna i terrängen vid sidan om vägen, vara framme i tid före landat flygplan, det fanns många riskfaktorer att ha materiel på rullning.

I inledningen av införandet av Bas 90 kom jag i kontakt med två ledande officerare, Thomas Warming och Stig Dellborg. Dessa två reste runt och informerade och diskuterade Bas 90-systemets för- och nackdelar. Själv satt jag med Dellborg och diskuterade bastaktik i samband utprovningsoövningar och det var mycket givande.

I Basbataljonen krävdes nya fordon och annan materiel anpassad för den rörliga verksamheten. F 13 var en av flottiljerna som blev ålagd att prova ut dragfordon

Vakt och klagöring av Lansen

Skiss över flygbassystem 90

och släpvagnar för den rörliga klargöringen och det var en stor utmaning. Deltog själv vid några tillfällen vid föreläsningar av föreslagna fordon och konstaterade svårigheten att få rätt fordon.

I kommande övningar var det alltid något "bas 90-prov" som skulle genomföras och resultatet granskades noga. Proven utfördes på olika baser och tack vare att jag kunde frigöra mig från mitt civila arbete, kunde jag delta vid flera sådana tillfällen. Detta gjorde att jag var hyggligt uppdaterad i utvecklingen.

I takt med materielutvecklingen och basutbyggnaden krävdes också viss anpassning av basernas KC, även det ett arbete med mitt deltagande.

Baserna blev även utrustade med Bascentral där de långsiktiga besluten fattades. Där placerades viss personal ur bataljonsledningen med ansvar för olika funktioner.

Övningarna i Bas 90-systemet ökade och vi blev bra på att taktiskt nyttja de olika basernas 90-struktur. Inom F 13 område hade vi fyra baser med sammanlagt femton rullbanor, lite att hålla reda på.

Krigsförbandsövning (KFÖ) var en stor händelse för en flottilj med förberedelser några år i förväg. En KFÖ som dyker upp i minnet genomfördes vid två sidobaser samti-

dig och då rörde det sig om mycket personal och materiel. Själv deltog jag i planeringen för Stabskompaniet och särskilt planering för KC-tjänsten. Allt var lugnt och tryggt tills några dagar före inryckningsdagen för huvuddelen av personalen.

Vid ett dygnsmöte beordrade batchefen Karlbom att vara Kommendant vid övningsledningen och stöd till sidobaskompanierna, ordinarie befattningshavare hade tvingats lösa andra uppgifter. Naturligtvis blev det protester från mig och min närmaste chef, men efter ”förhandling” intog jag befattningen, dock återgick jag till min VB-befattning när tillämpningsövningen startade.

Vid KFÖ-starten skulle bl a ca 35 fordon förflyttas 6 mil till sidobasen och ansvariga för det hade förmodligen inte tänkt ”hela vägen”. Förflyttning gick bra men vid ankomsten till sidobasen blev det ett smärre kaos. Fältarbetskompaniets personal hade tacknämligt åtagit sig att få fordonen på plats men lade beslag på bilarnas nycklar. Kommendanten svor tyst för sig själv och såg ett gigantiskt arbete med att få rätt fordon till rätt användare på baserna.

Order om samling av all personal för dygnsgenomgång kl 1600, en timma före middag. Alla nycklar till kommendanten! Tyst i lokalen, inget rassel av nycklar, alla höll hårt i ”sin” nyckel. Märkligt att alla ska ha eget fordon vid övningar? Utpressning, ingen middag utan att lämna ifrån sig ”sin” nyckel. Nu vaknade alla misstänkta och snabbt kom nycklar och fordon till rätt plats.

Fältarbetskompaniet genomförde ett mycket gott arbete under den här KFÖ bl a byggdes en ny flygplanplats på mycket kort tid och en del vägar förbättrades. Klart att det fungerade bra, de sysslade ju med liknade arbete i det civila.

Kommendantbefattningen var en ny bekantskap för mig men var lärorik och gav bra erfarenhet. Kontakten med den övade personalen särskilt givande.

TL-biträde visar vägen till uppställningsplats

Foto: Försvarets bildbyrå

Trafikledare fält Foto: Försvarets bildbyrå

Basbat 85 var en bra organisation och när alla berörda fått utbildning i basfilosofin och övat i systemet fungerade verksamheten utan större problem.

FVRF personal deltog i basverksamheten med belåtenhet. Vid en av F 13 baser bemannades transportplutonen med Chef, stf C, även gruppchefer och meniga med personal, endast ett fåtal var meniga utan FVRF-tillhörighet. Även Bilkåren fanns

med och fyllde en Transportgrupp. FVRF bemannade också delvis markförsvarskompaniet med personal. Även andra Frivilligorganisationer deltog, SBK, Lottorna och Flygfältsingenjörerna som ingick i Fältarbetskompaniet, som nämnts ovan.

1990-talet blev en 10-årsperiod med avveckling av flygbaser och 90-systemet blev för stort i förhållande till hotbilden. Ett mindre FV förespråkades och även under 2000-talet minskades flygstridskrafterna stort. I dag nyttjas stridsflyget i internationell miljö och har där fått stort beröm för detta.

Här lämnar jag min korta beskrivning och upplevelse av något som varit. Nya idéer och utmaningar kommer förmodligen att påverka den frivilliga försvarsverksamheten.

Önskar alla FVRF-are och andra försvarsintresserade en god framtid både inom och utom Försvarmakten.

Klargöring av flygplan på bas

Foto: Försvarets bildbyrå

Förstärkningsorganisation till flygplatser

Jan-Erik Clerkestam

1992 fick Sverige en ny myndighet Krisberedskapsmyndigheten, KBM, som var en samslagning av flera andra myndigheter. KBM fick uppdraget att fördela uppdrag till Frivilliga försvarsorganisationer. Uppdragen var riktade mot att minska det civila samhällets sårbarhet.

Flygvapenfrivilliga var redan från början intresserade och vi tyckte att vi hade kompetenser som väl matchade behov. Det som låg närmast var en förstärkningsorganisation till flygplatser. FVRF hade kontinuerliga möten och diskussioner med KBM under flera år. KBM var mycket intresserade men det var svårt att få fram en flygplats att använda som pilotprojekt. Visby var länge aktuellt men föll slutligen på att vi inte kunde få en uppgörelse med fackföreningarna på flygplatsen.

Det blev slutligen Karlstad flygplats, som efter förtjänstfullt arbete, kom att bli bas för utbildningen. Karlstad var ett bra val av många skäl, främst närheten till KBM stora förråd i Kristinehamn varifrån utskickning sker vid katastrofer.

Av cirka 300 utvalda kom ca 60 till informationsmöten på flygplatsen och 41 elever påbörjade utbildning år 2005 och genomförde sex utbildningshelger i Karlstad samt på Brattforshedens flygplats. Kurschef var den före detta flygteknikern från F 15 Arne

Foto: Försvarets bildbyrå

En C-17 lastad med förnödenheter på väg från Örebro till Haiti år 2010

Snöröjning på flygbasbas, F 15 Söderhamn

Linding. Utbildningen inriktade sig främst på fordon och säkerhetsregler på flygplats.

Kursanordnare blev Bergslagens Flygvapenförbund, företräd främst av Roy Jildens-tål. 32 elever avslutade kursen och kom att bli Flygplatsförstärkning för Karlstad och Örebro flygplatser. Utbildningen har sedan fortsatt med bl a snöröjningsutbildning samt fortsatt återkommande färdighetsövning av personalen.

FVRF har fortsatt det goda samarbetet med den nya Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, som bildades genom sammanslagning av KBM och Räddningsverket. Vår handläggare Björn Andersson har fortsatt sitt förtjänstfulla arbete på MSB. FVRF har uppdrag att utveckla konceptet att omfatta fler flygplatser.

Instruktörsverksamhet

Flygvapenfrivilligas Instruktörsutbildning

Thomas Nylin

Instruktörsutbildning kvalitetssäkras

Försvarsmaktens högt ställda krav på förmåga att lösa olika uppgifter fordrar en kontinuerlig utveckling av all utbildning och det omfattar även utbildningsverksamheten i de frivilliga försvarsorganisationerna. Högkvarteret Frivillig Produktion (HKV PROD FRIV) har därför uppdragit åt samtliga frivilliga försvarsorganisationer att se över och kvalitetssäkra sina utbildningar.

Kvalitetssäkring av frivilligutbildning har genom ett Högkvarteretsbeslut organiserats genom att införa huvudmannaskap. Det innebär för varje frivillig försvarsorganisation beträffande utbildning att höja kvalitén, förbättra tillgängligheten, öka flexibiliteten och säkerställa att Försvarsmaktens krav upprätthålls. Under våren 2010 ansökte Flygvapenfrivilliga om att få huvudmannaskap för grundläggande instruktörsutbildning (utbildning av allmäninstruktörer) och det resulterade i att HKV PROD FRIV tilldelade Flygvapenfrivilliga huvudmannaskapet 1 januari 2011.

Det är bakgrunden till att Flygvapenfrivilliga redan hösten 2010 tillsatte en arbetsgrupp (AG Instruktör) på initiativ av Thomas Nylin och Lars Pettersson. Den tidiga starten av utvecklingsarbetet skedde i syfte att takta det skriande behovet av nya instruktörer i frivilligorganisationerna. Arbetsgruppen fick i uppgift av Riksförbundsstyrelsen att utforska uppdraget och vidare att utveckla en attraktiv och kvalitetssäkrad instruktörsutbildning. Från början bestod gruppen endast av Thomas och Lars. För att sedermera bredda gruppens kompetens, förankra idéer och lösa allt fler arbetsuppgifter har arbetsgruppen utökats med förtroendevalda från flera frivilliga försvarsorganisationer.

Thom Gustafsson undervisar

Idag består arbetsgruppen av Lars Pettersson, Arne Nilsson och Thomas Nylin (projektledare) från Flygvapenfrivilliga, Ulf Hammarlund från Försvarsutbildarna, Malin Andersson från Svenska Lottakåren, och Per Spjuth från Svenska Röda Korset. Till AG Instruktör finns en styrgrupp organiserad som består av generalsekreterare Roland Sterner, utbildningschef Jan Cedergren och Riksförbundsstyrelsens ordförande Ola Gynäs.

Lång tradition av instruktörsutbildning

Flygvapenfrivilliga har under flera årtionden utbildat instruktörer i pedagogik och blivande chefer i ledarskap. När Flygvapenfrivilliga hade uppdraget att organisera LOMOS-förband i Flygvapnet kretsade instruktörsutbildningen en hel del kring flyg- och markspaning. Vid den tiden, 1990-talet, bedrevs instruktörsutbildningarna på ett flertal förband runt om i landet. Några platser var F 16 Uppsala, FMFS Halmstad, Stagården i Bollnäs och Bunge på Gotland.

I arbetet med att organisera huvudmannaskapen beslutade HKV PROD FRIV att lägga utbildning av instruktörer och utbildning i ledarskap på två huvudmän, Flygvapenfrivilliga och Svenska Lottakåren. Motivet att dela på de närbesläktade huvudmannaskapen var att stimulera ett gott samarbete mellan organisationerna, det skapar möjlighet till flera bonuseffekter.

Under 2011 initierade Flygvapenfrivilliga ett samarbete med Svenska Lottakåren för att kvalitetssäkra ledarskapet i instruktörsutbildningen. Ett omfattande utvecklingsarbete under halva 2010 och hela 2011 resulterade i att AG Instruktör kunde redovisa ett

Mikael Jönsson genomför elevövning vid instruktörskurs tillämpning år 2011

delresultat för HKV PROD FRIV i december 2011. Det resulterade i att 2012 har blivit ett provår. Förnyad utbildningsgång och nya kursplaner provas, utvärderas och vidareutvecklas.

Björn Levin utbildar eleverna på instruktörskonferensen, LSS år 2011

Samarbete med Militärhögskolan i Halmstad

Tidigt under 2011 inledde AG Instruktör ett samarbete med major Björn Levin som är kompetensföreträdare i pedagogik på Militärhögskolan i Halmstad (MHS H). Björn Levin har till uppgift att kvalitetssäkra den grundläggande instruktörsutbildningen. Arbetet att kvalitetssäkra är en grannlaga uppgift och Björn har fortlöpande granskat utbildningsgång och kursplaner samt följt delar i instruktörsutbildningen.

Flera medarbetare på MHS H har dessutom tidigare erfarenhet av frivillig försvarsutbildning i Flygvapenfrivilliga. Förståelsen för vårt uppdrag och för målgruppen som vi arbetar med har därför varit mycket god från MHS H. Instruktörutbildningen inom specialistofficersutbildningen har tjänat som förebild i utvecklingen av Flygvapenfrivilligas instruktörsutbildning. Stödet och förtroendet från major Björn Levin har varit mycket betydelsefullt för utvecklingsarbetet.

Ny handledarutbildning

Under hösten 2010 skapade AG Instruktör på initiativ av Thomas Nylin en helt ny kurs, instruktörskurs handledare (IK HL). Från början syftade kursen att tillgodose behovet av handledare för att utbilda allmäninstruktörer och har hittills genomförts vid tre tillfällen under 2011 och ett under 2012. Efterhand har kursen även tagit bäring på handledare inom tjänstegrensriktad instruktörsutbildning, kursinnehållet har utvecklats, och kursen har fått stor uppskattning av elever från flera frivilliga försvarsorganisationer.

Kurschef Thomas Nylin vid handledarkursen på Tylebäck år 2011

Mötet med de frivilliga försvarsorganisationerna

Flygvapenfrivilligas utmaning är framöver att lyckas möta 15 frivilliga försvarsorganisationers behov av instruktörsutbildning. Behovet av nyutbildade instruktörer är stort och behovet av att fortbilda utbildade instruktörer är också stort. I ett historiskt perspektiv har instruktörsutbildningarna av flera skäl sett olika ut beroende på vilken frivillig försvarsorganisation som har genomfört dem. Framöver ska instruktörseleven oavsett organisationstillhörighet vara säker på att frivillig instruktörsutbildning håller hög kvalitet och att den svarar mot Försvarsmaktens krav och behov.

Utan instruktörer stannar den frivilliga försvarsverksamheten

Ulf Hammarlund, Svenska Försvarsutbildningsförbundet

Under senare år har det blivit mycket konkret och påtagligt att Försvarsmakten ställer krav på att de frivilliga försvarsorganisationerna skall bli allt mer självförsörjande vad avser kurschefer och instruktörer. Detta krav finns dessutom dokumenterat i Försvarsmaktens årliga Verksamhetsuppdrag. För några år sedan tilldelades därför Flygvapenfrivilliga det viktiga huvudmannaskapet som omfattar grundläggande instruktörsutbildning.

Flygvapenfrivilliga har på ett seriöst, målmedvetet och strukturerat sätt angripit detta huvudmannaskap. Den grundläggande instruktörsutbildningen har betydelse för samtliga frivilliga försvarsorganisationer, då alla är i stort behov av att kunna leda och organisera sin utbildnings- och ungdomsverksamhet. Det är viktigt att instruktörer får en gedigen och god grund att stå på i början av sin instruktörskarriär. Områden som då är särskilt väsentliga är exempelvis Försvarsmaktens pedagogiska grundsyn, verksamhetssäkerhet och värdegrund.

Under ledning av funktionärer representanter från Flygvapenfrivilliga har en särskild arbetsgrupp utarbetat förslag på bland annat grundkrav, kursbenämningar och kursplaner för den grundläggande instruktörsutbildningen, vilken sannolikt kommer att bli gemensam och enhetlig för instruktörer från samtliga frivilliga försvarsorganisationer som får uppdrag från Försvarsmakten. När den grundläggande delen av utbildningen är genomförd är tanken att de som har förutsättningar och intresse kan fortsätta sin utbildning inom något specifikt ämnesområde. Då kommer respektive organisation att ansvara för instruktörsutbildningen inom sina olika huvudmannaskap. Exempel på ämnesområden är sjukvårdstjänst, motortjänst, krisstöd och underrättelsetjänst. I detta sammanhang kan nämnas att Flygvapenfrivilliga kommer att, förutom för den grundläggande instruktörsutbildningen, ansvara för utbildningen för instruktörer i underrättelsetjänst, som i sin tur skall utbilda hemvärnsunderrättelsesoldater.

Den stora utmaningen för Flygvapenfrivilliga är främst att utveckla och kvalitetssäkra den gemensamma och grundläggande instruktörsutbildningen. Flygvapenfrivilliga har goda förutsättningar att både leda utvecklingsarbetet och att säkerställa att verksamhetens genomförs med rätt kvalitet. I detta arbete har Flygvapenfrivilliga bra stöd

*Michael Normann Sv Sportskytteförbundet har genomgång med GU-F elever
Foto: Ulf Hammarlund*

från Militärhögskolan i Halmstad, som har avdelat erfarna och engagerade personer för att bland annat bidra med Försvarsmaktens värdefulla erfarenheter och moderna synsätt.

Då Flygvapenfrivilliga genomfört ett antal "pilotkurser" kan man redan dra viktiga slutsatser och lärdomar från kurserna. En verklig utmaning är att samtliga organisationers instruktörer utbildas tillsammans. Samtidigt som vi konstaterar att organisationerna ibland har lite olika synsätt är det väldigt utvecklande och vi lär ständigt av varandra, precis som Försvarsmaktens pedagogiska grundsyn förespråkar.

För att få påbörja instruktörsutbildning har Flygvapenfrivilliga föreslagit ett antal grundkrav, där lämplighet är det absolut viktigaste kravet. Denna bedömning skall då göras av den frivilliga försvarsorganisation som den sökande tillhör. Dessutom måste den blivande instruktören självklart ha en militär grundutbildning. En militär grundutbildning som kan vara lämplig är den grundläggande militära soldatutbildningen för frivilliga, GU-F.

Försvarsutbildarna har huvudmannaskap för GU-F men även Flygvapenfrivilliga är med och organiserar ett antal kurser per år. GU-F bemannas med både kurschef och instruktörer från de frivilliga försvarsorganisationerna och därför är den grundläggande instruktörsutbildningen viktig, för att det stora antalet kurser skall kunna genomföras

*Jonny Olsson från Försvartsutbildarna berömmar GU-F elevens maskering.
Foto: Ulf Hammarlund*

med hög kvalitet. Även här kan man konstatera att olika organisationer samarbetar och är ömsesidigt beroende av varandra. Försvartsutbildarna sätter stort värde på det konstruktiva och prestigelösa samarbete som vi har med bland annat Flygvapenfrivilliga.

Försvartsutbildarna och Flygvapenfrivilliga har även ett bra samarbete när det gäller utbildning av kurschefer. Kurschefer för frivillig försvarsutbildning kommer i framtiden att bli än viktigare och därför är utbildning för dessa helt avgörande för vår utbildningsverksamhet. Intresserade, erfarna och lämpliga instruktörer kan få möjlighet att utbilda sig till kurschefer. Kurschefskursen är endast en vecka och det är därför särskilt viktigt att man har grundläggande instruktörsutbildning och lång erfarenhet som en god grund att stå på.

Sammanfattningsvis är det viktigt att framhålla den grundläggande instruktörsutbildningens betydelse, för att de frivilliga försvarsorganisationerna ska kunna lösa de uppdrag vi får från Försvarmakten. Dessutom behöver vi kompetenta instruktörer för att våra medlemmar skall få ta del av intressant och välorganiserad utbildningsverksamhet. Utbildning av instruktörer är även helt avgörande för att vi skall kunna genomföra intressant verksamhet för organisationernas ungdomar. Inte minst inom detta område är pedagogisk grundsyn, värdegrund och verksamhets säkerhet viktiga faktorer.

Internationella uppdrag

FVRF verksamhet i Baltikum 1998-2012

Thomas Hillemar

Hösten 1991 blev Estland, Lettland och Litauen fria stater efter 50 år av okupation. Ländernas självständighet försvårades av att sovjetiska militära förband fanns kvar på baser ända fram till 1994. De unga staterna hade många problem att bemästra och uppbyggnaden av nationellt försvar var komplicerat. Politiska hänsyn måste tas och det saknades resurser och kompetens. Redan tidigt var enskildas initiativ viktiga, många med militär erfarenhet och ofta med etniskt ursprung från länderna anslöt sig för att bygga upp balternas militära förmåga. De flesta kom från

Nordamerika och skandinavien.

Ländernas Hemvärn kom att spela en mycket betydelsefull roll under hela frigörelsen och var den stora politiskt och militärt samlande kraften. Hemvärnen hade under hela okupationen överlevt som motståndsrörelser och bedrivit gerillakrig med varierande intensitet. Flera svenskar ur hemvärnet och ur frivilligorganisationer stödde redan tidigt uppbyggnaden av hemvärnens militära förmåga.

Efter 1994 kom stödet att bli mer strukturerat bland annat avsatte Sverige stora ekonomiska resurser, "östersjömiljarden". Därutöver skänkte Sverige stora mängder militär materiel. Det svenska försvaret genomförde stora nedskärningar och de unga staterna hade stora behov. I stort var det armémateriel från avvecklade infanteribrigader. I ett senare skede kom även flygbasmateriel att överföras.

Regeringen gav uppdrag till frivilligorganisationerna att stödja utvecklingen av demokrati i de tre staterna.

Visualvattlus

Dåvarande utbildningschefen Tore Bertilsson förstod redan från början att FVRF kunde göra en insats och genomförde flera resor för att klargöra möjligheterna. F 16 kom att bli den flottilj som skulle stödja projektet, varför jag 1998 tillsammans med Tore och Ewa Wasshem träffade Kaitseliit (estniska hemvärnet) i Tallinn. Esternas grundidé var att utnyttja "sovjetiska bevakningstorn" som stod tätt kring gränserna som ett optiskt luftbevakningssystem. Vi skulle bidra med utbildning och överföring av kompetens och teknik.

1999 påbörjades utbildning av de första estiska hemvärnssoldaterna på kursgården Stagården i Bollnäs. Kurserna genomfördes med samma upplägg som FVRF egen LOMOS utbildning. Försvarsmakten lånade ut materiel och stod för ett liknande stöd som till övrig frivilligutbildning.

För befolkningen i Hälsingland blev mötet med estländarna spännande och ibland överraskande vilket bland annat framgick av många tidningsartiklar, även i rikstidningar.

Under åren 1999 fram till 2001 utbildades ca 200 estländare på Stagården. Efter Stagårdens konkurs flyttades utbildningen till Kursgården på Färö, där den fortsatte fram till 2004.

2005 och 2006 flyttades utbildningarna till Estland. År 2005 genomfördes den mest komplexa övning, som jag bedömer en svensk frivilligorganisation genomfört, på Dagö. 150 deltagare från tre länder (nu var även det danska hemvärdet involverat) genomförde en veckoövning i luftbevakningstjänst. Från Sverige tog vi med nästan all övningsmateriel och många fordon. Målflyg från det estniska Flygvapnet.

Totalt utbildades mer än 500 estländare och även om idén med tornen försvann så skedde en betydande kunskapsöverföring som det Estniska hemvärdet har stor nytta av även idag. Projekten var synnerligen lyckat ur perspektivet bygga relationer och ge insikt. FVRF bedrev utbildning nästan uteslutande med våra egna medlemmar som instruktörer och många personliga gränsöverskridande vänskapsförhållanden finns kvar. Bland många som bidrog till det lyckade resultatet kan nämnas Capt Andres Maddison, Lt Carmen Saluste, Maj Eric Reinhold (fn chef för estniska hemvärnsskolan). Lt Jan Durne, Mj Peter Petersson och Lt Torbjörn Gebrat.

Kaitseliit deltog som FVRF representant i två Nordic Peace-övningar och i stora LOMOS övningar på F 7, F 16 och F 17.

Bassäk

Under 2001, 2002 och 2003 genomfördes fyra större flygbasförsvars utbildningar (på F 16, F 21 och FMHS) för hemvärn från Lettland, Litauen och Estland. Totalt utbildades

ca 90 hemvärnsbefäl. Utbildningarna har haft betydelse för hemvärdens förmåga att lösa sina betydelsefulla uppgifter att skydda flygbaser.

Host nation Airbase

2004 och 2005 genomfördes kurser för estländare och litauer på F 7. Målet var utbildning på arbete kring flygplan på flygbas; lastning, lossning och handling.

Flygbasmateriel projektet

De goda relationer FVRF hade med de baltiska länderna gjorde att vi blev tillfrågade om att bli samarbetspartner till Försvarsmakten när avvecklad flygbasmateriel tillfördes de baltiska staterna. För att höja kvalitén i insatsen samarbetade vi med Flygfältingenjörsföreningarna (FIFF).

Uppgiften var att utbilda baspersonal på svensk materiel och fordon. Exempel på materiel var snöslungor, sop- och blåsmaskiner och räddningsfordon. FIFF och FVRF satte ihop ett team med specialister som genomförde omfattande utbildningar på de tre baser (en i varje land) som valts ut. Snöröjningsutbildning genomfördes på flygplatsen i Söderhamn.

FVRF och FIFF insatser blev mycket uppskattade och har haft stor betydelse för utveckling av flygbassystem/flygvapen.

Ruhnu

Det goda resultatet med materielprojektet gjorde att vi valdes ut för att genomföra ett unikt projekt ”renovera flygfältet på Runö”. Runö är en liten ö på gränsen mellan Lettland och Estland. Öborna är beroende av sin flygplats på grund av de besvärliga bottenförhållandena i Riga bukten, som tidvis omöjliggör fartygstrafik. Runösvenskarnas förening (ön har haft en övervägande svensk befolkning) hade uppvakttat Försvarsdepartementet som gav Försvaret i uppdrag att ställa upp.

Vi hade staden Kurresaare på Ösel som bas, på flygplatsen skedde utbildning och renovering av maskiner (en hel del materiel och fordon donerades). Uppgiften var att skapa ett förstklassigt gräsfält som sedan kunde förlängas och beläggas/hårdgöras.

Projektet pågick under flera år och fick stor uppmärksamhet i Estland. Under en kort period var en svensk SAAB 340 baserad på Kurresaare. Personal från flygplatsen fick möjlighet att praktisera i Sverige bl a på F 21.

Utbildningsteam

Anders Pettersson, Wolmar Karlsson, Arne Linding, Owe Areshoug, Kjell Lundström, Nils-Erik Nilsson och Mati Tang

Ungdomsutbyte

Redan på Stagården genomfördes ett ungdomsläger med flyginriktning. Utbytet kom sedan bara att omfatta elever från universitetet (Aviation collage) i Tartu som haft möjlighet att besöka Sverige, flygindustri, flygbolag och flottiljer under ett par veckor. Efter det att FVRF inte sett det möjligt att fortsätta driva utbytet har SAAB övertagit ansvaret.

Victory day

Under alla åren av samarbete var FVRF och FIFF inbjudna att delta i det stora jubileet av självständigheten 1917/1918. Ett stort evenemang som direktsänds på nationell tv. Några år deltog vi i den stora paraden med trupp och alla år med en officiell delegation.

2012

Efter det att Estland, Lettland och Litauen 2006 ingick i NATO förändrades mycket. Sverige tog beslut att omedelbart stoppa nästan alla projekt och FVRF fick inga fler uppdrag. Efter 10 år av intensivt utbyte tog det nästan stopp över ett årsskifte. Det som fortsatt, utöver alla gedigna personliga kontakter, är ungdomsutbytet och mindre insatser i materielprojektet.

För hemvärnen i länderna fortsätter ett utbildningssamarbete men nu utan deltagande från frivilligorganisationer.

FVRF insatser har varit viktiga och uppskattade. Ett bevis på det är att Göte Pudas, Tore Bertilsson, Jan Durne och Thomas Hillemar erhållit utmärkelser av estniska hemvärdet, Hillemar även av den estniska regeringen.

Flygvapenfrivilligas samarbete med TCO i Ukraina 2006-2011

Roland Sterner

Bakgrund

2006 beslutade Sveriges regering att särskilt stöd skulle planeras för att etablera nära kontakter med Ryssland och Ukraina. Ansträngningar skulle koncentreras på åtgärder för att stödja den demokratiska utvecklingen. En särskild budget upprättades. Sveriges Försvarsdepartement och HKV gav i uppdrag till svenska frivilligorganisationer att etablera kontakt och erbjuda samarbete med liknande organisationer i Ukraina. Den svenska ambassaden i Ukraina hjälpte Flygvapenfrivilliga att etablera första kontakter med Ukrainas Flygvapen och organisationen TCO (the Society of Encouragement to Defence in Ukraine).

Aktiviteter

Följande aktiviteter har genomförts inom ramen för samarbetet i Ukraina.

- En svensk delegation med representation från FVRF och FFK besöker Ukrainas Flygvapenstab i Vinnitsa
- genomförs ett kontaktmöte med ordföranden för TCO, Vladymyr Donchak (tillika ledamot i försvarsutskottet) och vice ordföranden Vladymyr Gribanow i Kiev
- besöker några av organisationens regioner, bl.a. Charkiv och Sevastopol.

TCO ledning och svenska representanter vid TCO stab i Kiev

- TCO ledningsstab bjuds in till Sverige för ett planeringsmöte med flera frivilligorganisationer, HKV i Stockholm, Flygskolan i Linköping, FFK i Nyköping, SFF utbildning i Uppsala, m.fl.
- TCO deltar med elever i SFF träningsläger för fritt fall fallskärmshopp.
- deltar med elever vid FFK träning för lågflygning.
- Delegation från TCO, Ukrainas Flygstab, Ukrainas försvarsattaché m.fl. följer FVRF utbildning på F 7 med hantering av militärt fraktflyg vid internationella missioner.
- elever från TCO deltar i FMCK utbildning av motorcykelinstruktörer.
- TCO stab genomför informationsutbyte i Sverige med flera frivilligorganisationer, besöker HKV, Sveriges Riksdag med Försvarskommittén. Ordföranden Vladymyr Donchak tilldelas FVRF Förtjänsttecken.
- Medlemmar i TCO deltar i FFK lågflygutbildning
- Medlemmar ur TCO deltar i FVRF utbildning med hantering av militärt fraktflyg vid internationella missioner.

- TCO elever deltar vid FVRF utbildning vid LSS av särskilda skyddsvakter och eskortförband inför internationella missioner.
- TCO elever deltar vid SFF fallskärmshoppningskurs och tävling i Västerås.
- TCO elever deltar vid utbildning av kvinnliga lastbils- och bussförare på F 7 samt besöker Flygvapenmuseet i Linköping
- TCO ledning och elever deltar i Bilkårens vinterutbildning av bandvagnsförare i Boden, besöker flygbasen Jokkmokk samt flygflottiljen F 21 i Luleå.
- Medlemmar ur TCO deltar i FVRF utbildning på F 7 med hantering av militärt fraktflyg vid internationella missioner.
- Medlemmar i TCO deltar i FFK lågflygutbildning, training.

2011 genomfördes ett avslutande utvärderingsmöte på inbjudan av den svenske ambassadören i Ukraina. I detta deltog såväl en stor ledningsdelegation från TCO som svenska representanter för frivilligorganisationer samt Sveriges försvarsattaché.

Sammanfattning

Nästan 60 personer har deltagit i samarbetet. Från svensk sida har medverkan skett från Försvarsutskottet, HKV, Flygflottiljer, FVRE, FFK, SFF, SKBR och FMCK.

Vi har alla tillsammans etablerat mycket goda relationer mellan organisationerna och förståelse om sociala och kulturella värden i våra två länder. Många personliga kontakter har etablerats. De erbjudna olika frivilliga träningsprogrammen i Sverige har givit många personer från Ukraina en mycket god insikt och förståelse för det öppna samarbetet mellan frivilligorganisationer och Försvarsmakten samt mellan det civila samhället och Försvarsmakten.

Vid besök i Ukraina av Svenska representanter som besökt TCO i Ukraina har alla mött en mycket vänlig och generös atmosfär, såväl vid staber som i olika regioner. Alla dessa utbildningar och möten har medfört en unik möjlighet att lära från och förstå varandra.

Från ett ukrainskt chefsperspektiv har det framförts slutsatser att det varit mycket inspirerande att få insikt i det svenska systemet med frivilligorganisationer med dess olika uppgifter i samhället och för Försvarsmakten. TCO har även verkat för att sprida denna kunskap såväl i deras parlament som i samhället i övrigt. På samma sätt som har skett i Sverige ser TCO möjligheterna för en stark frivilligverksamhet i en krympande försvarsmakt.

Från svensk sida har samarbetet mycket väl levt upp till de ställda målen att bidra i en demokratiutveckling.

Projektet har dock inte givits resurser att fortsätta efter 2011. De ukrainska samarbetsparterna tycker liksom våra svenska organisationer att det är mycket beklagligt att det etablerade och väl fungerande samarbetet inte kunnat fortsätta.

Grenadier 2002-2012

Carsten Flensburgh

Grenadier har varit en militär internationell tävling i södra Österrike i området Kärnten under 10 år. Tävlingen kräver av sina deltagare, aktiva eller reservister, en hög standard vad avser: militära kunskaper och färdigheter med flexibilitet, förmåga att arbeta i team samt hantera press och stress. Fysisk styrka, kondition och uthållighet avgör om och i så fall med vilket resultat man klarar av tävlingens mer fysiskt utmanande delmoment.

Grunden är att 33 tremannalag tävlar mot varandra men antalet lag kan och brukar utökas. Antalet deltagande nationer är upp emot 15. Syftet är att få en möjlighet att jämföra sin militära skicklighet, utbyta erfarenhet, tekniker med team från andra nationer samt skapa internationella kontakter, kamratskap och vänskap.

Flygvapenfrivilliga har deltagit vid 2010, 2011 och 2012 års Grenadier. Första året var det Carsten Flensburgh, Ingvar Sennfors, Henrik Hammar och Birger Hanning som tävlade. Påföljande år så hade Birger förhinder och ersattes av Jannick Lampinen. Sista året deltog vi inte bara med ett utan två lag: Carsten Flensburgh, Ingvar Sennfors och Michael Fogelqvist samt Jannick Lampinen, Hampus Wetterlund och Karl Lindgren. Antalet deltagande lag har, liksom motståndet och innehållet i tävlingen, under åren varierat. Nu sista året kom vi på 21:e och 35:e plats av 42 startande lag. Som bäst kom vi förra året på en 14:e plats där bara poäng från ett moment skiljde till de som placerade sig på 8:e plats. Första året kom vi på 30:e plats. Men det är ofta små poängmässiga marginaler mellan många lag. Inget år har vi varit direkt missnöjda med vår placering, sett utifrån förutsättningarna, tvärtom. Deltagandet med erfarenheterna och utbytet har

Det svenska laget

ett så betydligt större värde än placeringen, även om vi alltid deltagit med ambitionen att ”vinna”.

Första dagen (måndag) består av en inledande genomgång av årets Grenadier och därefter av stationer med utbildnings- och tävlingsmoment. Man utbildas på de vapen och den materiel som kommer använ-

das under tävlingen men också på olika tekniker för att lösa i tävlingen ingående moment/stationer. Detta görs både för säkerheten som för att ge mer likvärdiga förutsättningar i tävlingen. Innan tävlingen så skriver man på ett papper där man frånsäger arrangören allt ansvar för eventuella skador, olyckor eller värre. Där finns delar som säkert inte hade fått genomföras med svenskt säkerhetstänk enligt Säkl, men som fungerar alldeles utmärkt med tränade och utbildade deltagare med intellektuell påfäst och naturlig försiktighet.

Andra dagen (tisdag) innehåller en alpinmarsch till toppen av ett utvalt berg i de Karniska Alpena. Efter marschen erhåller deltagarna de österrikiska bergsjägarnas (Gebirgsjäger) ”Edelweiß badge” som utdelas vid en särskild separat ceremoni under tävlingen. Blomman Edelweiss (*Leontopodium alpinum*) växer på hög höjd, 2000-2900 meter. Det sågs som ett tecken på duglighet för de österrikiska (och tyska) bergsjägarna att ha klättrat upp och plockat den numera fridlysta blomman och fäst den på sin uniform. Därför bärs detta märke med Edelweissen som förbandstecken sedan 1907 av de österrikiska bergsjägarna. Dagen kompletteras med tävlingsstationer och moment efter Edelweissmarschen.

Carsten vinschar

Tredje och fjärde (onsdag och torsdag) tävlingsdagarna fortsätter innehålla stationer med stor variation av moment för att utmana deltagarna på allehanda områden. Skytte är en självklar del av tävlingen: Pistol P80 (Glock 17), StG 77 (Sturmgewehr; Steyr AUG: Armee-Universal-Gewehr), SSG 69 (Scharfschützengewehr; Steyr SSG), MG 72 (Maschinengewehr) och Carl Gustav GRG m/48. Varje år har vi fått uppleva en ”alpinstation” med olika former av övergångar på hög höjd från en dalsida till en annan, ett mycket trevligt inslag. Taktiska stationer; CQB/CQC - rensning av byggnad, understödja polisen vid gripande, genomsök av fordon, CSI, olika sjukvårdsmoment, fångförhör, CBRN-moment, precisionskast med handgranat, informationsinhämtning (interrogation) etc. är också intressanta tävlingsmoment. Radiosändning, byggnation av provisorisk antenn, igenkänning av symboler och materiel, teoretiska prov mm innebär en utmaning även för insidan av huvudet. Tävlingen innehåller även olika orienteringsuppgifter i den ojämna österrikiska naturen, både enskilt och i grupp, snabbmarsch med packning, olika hinderbanor där tungt lastad bår medförs i starkt lutande terräng samt övriga olika förflyttningar; kortare och längre, uppför och nedför, med och utan tidskrav samt med och utan packning. Med några få undantag av kortvarigt, intensivt och rikligt regn så genomförs tävlingarna under strålande solsken med höga och stundtals mycket höga temperaturer.

På väg mot de österrikiska höjderna

Dagarna och ibland någon kväll/natt åtgår i huvudsak till att vänta (naturligtvis), förbereda sig och att tävla på de många stationerna. Under de något svalare kvällarna umgås man, ofta över några bägare öl, med deltagare från andra nationer. Nya kamratband knyts samt vänner från tidigare år, där det i de flesta fall kontakt enbart funnits kvar över Internet, återses. Det österrikiska

köket har knappast vunnit några priser för det kulinariska. Stryligt bröd, ost, kryddade korvar samt vinägerdränkta bönor och potatis är en ständigt följeslagare genom alla måltider. Vatten dricks i stora mängder för att hålla vätskebalansen och därmed orken på en rimlig nivå för de fysiskt krävande momenten i det varma vädret. Vattnet kompletteras dagligen med Berocca och Resorb för att kompensera vätskeförlusten genom den ymniga transpirationen alternativt svettningen.

Sista tävlingsdagen (torsdag) avslutas med utdelning av priser och diplom. Kvällen, och för vissa en del av natten, består av stor avslutningsfest med gränslös förbrödring. På fredagen, innan 08.30, är ambitionen att alla deltagare skall ha lämnat övningsområdet i Marwiesen.

Flygvapenfrivilliga har som enda svenska kontingent deltagit, i de tre sista av tio år, i Grenadier. Vi är åtta svenska Edelweissprydda deltagare som har haft förmånen att få delta i detta fantastiska militära internationella utbyte. Färdigheter har skaffats, tränats och utvecklats. Fördjupade, breddade och nya kunskaper har förvärvats. Alla har vi med oss erfarenheter och minnen hem, som kanske aldrig helt kommer att blekna och försvinna. Trots alla ”vinster” ett utbyte av denna typ ger den enskilde och dennes organisation så ligger nog den viktigaste vinsten i de gränslösa kamrat- och vänskapsband som knyts.

I år var sista året Grenadier genomfördes. Planer finns visserligen på att ersätta den med något annat, liknande men annorlunda upplägg, nästa år. Men om det blir så återstår att se. Tänk så fantastiskt det hade varit att i Sverige, parallellt med och i samband med en av de södra sommarskolorna i Halmstad eller i Ronneby, kunna arrangera en internationell tävling. Det hade varit en tidsenlig utmaning för FVRF.

Vårt 50 års jubileum på F 7

Jan Otterström

Flygvapenfrivilliga 50 år – hur firar vi detta? Att det skulle firas med en Jubileumsdag blev ganska tidigt klart – men när och var? Efter diverse diskussioner och funderande av vår högsta ledning blev det tydligt att Skaraborgs Flygflottilj och den 16 juni skulle det bli. Något som även F 7 kände var hanterbart att stödja.

Själv fick jag utmaningen och nöjet att planera för denna Jubileumsdag. Inriktningen jag fick var ”lagom luddig” – lite historia, ganska mycket om idag och en tydlig signal om framtiden – att visa för en del inbjudna men främst för våra egna medlemmar.

En stomplan för jubileumsdagen blev tidigt klar. Birgitta Strömer, tidigare utbildningsintendent vid F 7 samt Lars Pettersson knöts till planeringen. Tiden gick fort och den 16 juni nalkades med stormsteg.

Lördagen den 16 juni kom att bjuda på ett utmärkt Jubileumsväder, när något mer än 200 gäster från när och fjärran samlades på F 7 – politiker, företrädare för ”våra kunder”, Försvarsmakten, MSB, företrädare för andra frivilliga försvarsorganisationer och inte minst ett stort antal av våra egna medlemmar.

Riksförbundsordförande, Peter Lagerblad, invigningstalar

Dagen till ära underhöll Flygvapenfrivilligas nybildade Jubileumsmusikkår under olika delar av dagen – från start till slut.

Jubileumsmusikkåren, som bidrog till en härlig stämning denna Jubileumsdag, består av musiker från i huvudsak Nyköping med omnejd och som alla är medlemmar i vår Flygvapenregion Öst.

Jubileumsdagen inleddes med anförande av Flygvapenfrivilligas Riksförbundsordförande Peter Lagerblad samt av Flygvapeninspektören generalmajor Micael Bydén. Bådas anförande, vilka belyste såväl historia som dag och morgondag, finns dels att läsa på vår Jubileums-DVD som följer med vår Jubileumsskrift, dels publicerade helt eller delvis på Flygvapenbloggen och Flygvapenfrivilligas hemsida. Att det finns framtida uppgifter för Flygvapenfrivilliga är tydligt. Nu gäller det bara att dessa uppgifter utvecklas och anpassas till en förändrad Försvarsmakt.

Parallellt med Jubileumsdagen genomförde Flygvapenfrivilliga tillsammans med F 7 ungdomslägre Air Camp. Air Camp blev därför en naturlig och uppskattad del av de förevisningar som sedan följde för att belysa Flygvapenfrivilligas verksamhet. Andra verksamheter som visades upp var ett antal moment markstrid som vårt Markförsvarsförbund visade upp samt delar av Hemvärnets underrättelsekompanier. Att rekrytera och grundutbilda till Hemvärnets sju underrättelsekompanier är en av dagens uppgifter Flygvapenfrivilliga fått från Försvarsmakten. Övriga verksamheter som Flygvapenfrivilliga sysslar med idag blev belysta under framför allt Peter Lagerblads inledningsanförande.

En flyguppvisning var en naturlig del av vår jubileumsdag. Eftermiddagen avslutades med fantastiska flyguppvisningar med dagens flygsystem - JAS 39 Gripen – samt gårdagens flygplan - 32 Lansen och SK 16.

Och givetvis inte en Jubileumsdag utan Jubileumsmiddag.

Festdeltgarnas mingel på Parkmässen

Efter Riksförbundsordförandens inledande mottagning på Parkmässen promenerade gästerna över till restaurang Matbiten och Jubileumsmiddagen. Det blev en lättsam och trevlig middag med många tal och mycket samtal gästerna emellan. Speciellt Rikshemvärnschefens tal som bland annat omfattade en både talad och handgripligen målad "kärleksförklaring" mellan Hemvärdnet och Flygvapenfrivilliga. Det knöt ihop säcken utifrån dagens inledande anföranden om Flygvapenfrivilligas uppgifter i framtiden. Att middagen sedan avbröts av en "vilsekommen" men välinformerad pilot från Pajala – tolkad av Stefan Sauk – och som lockade till många skratt, gjorde inte middagen sämre. Hela Jubileumsdagen avslutades sedan med intensivt mingel på Parkmässen som pågick till långt in på småtimmarna. Att släcka ljuset på Parkmässen, som en symbol för en avslutad och lyckad Jubileumsdag, kändes både vemodigt och skönt.

Jubileumsdagens program i all ära – men ett bestående minne för mig är alla dessa möten och samtal mellan gamla och nya medlemmar ur Flygvapenfrivilliga och våra gäster "utifrån" – ett mål för dagen som verkligen uppfylldes.

Högtidlig jubileumsmiddag på F 7

Foto: Lars-Gunnar Larsson

Framtiden

Peter Lagerblad, Riksförbundsordförande

Flygvapenfrivilliga fyller nu 50 år. Det ger anledning till reflektion om framtiden. Har vi haft vår bästa tid? Eller är det så att vi står inför nya spännande utmaningar?

Det svenska försvaret har under de senaste åren genomgått stora förändringar. Värnplikten är avskaffad – eller mer korrekt vilande – och vi har ett insatsförsvaret med hög beredskap som består av fast anställd personal. Personalförsörjningen för det svenska insatsförsvaret håller på att utformas och har väl inte ännu funnit sina slutgiltiga former. Vi har fått ett Hemvärn med nationella skyddsstyrkor som är avsevärt mer vasst än tidigare. Frivilligorganisationernas roll och uppgifter inom ramen för det nya försvaret tycker jag inte ännu har mejslats ut. Jag ser emellertid inom flera områden att frivilligorganisationerna och däribland Flygvapenfrivilliga kan spela en viktig roll.

För det första tror jag – när nu värnplikten är avskaffad – att de frivilliga försvarsorganisationerna kan bidra till folkförankringen av det svenska försvaret. Jag tror att denna fråga är av strategiskt vikt i ett framtidsperspektiv. För att detta skall fungera måste frivilligorganisationerna emellertid från både politisk nivå och myndighetsnivå ges en tydlig roll och definierade mål för verksamheten. Annars blir vi inte bra ambassadörer för försvaret!

För det andra är det vår ambition och förhoppning att ta nya uppdrag för rekrytering och utbildning av gruppbefäl och soldater inom den nya insatsorganisationens flygvapenindel. Vi ser också framtida möjligheter att erbjuda tjänster i form av kompetenspooler inom flygvapenområdet till en personalsnål militär insatsorganisation som ju skall delta i internationella insatser i betydande omfattning. Vår ambition är också att påvisa att frivilligpersonal är ett resurseffektivt komplement till det yrkesbaserade insatsförsvaret inom flygvapenområdet.

För det tredje ser jag vår redan omfattande ungdomsverksamhet som mycket viktig för framtiden. Inte minst i ljuset av att värnplikten är avskaffad. Sedan Flygvapenfrivilliga bildades år 1962 har Flygvapnet och Flygvapenfrivilliga bedrivit ungdomsverksamhet tillsammans. Många är de flygvapenofficerare som genom åren fått sitt intresse för yrket genom Flygvapenfrivilliga. Ungdomsverksamheten kommer enligt min mening få en allt viktigare roll som grund för rekrytering till Insatsförsvaret och Hemvärnet. Ett nära och bra samarbete mellan Flygvapenfrivilliga och Försvarsmakten kring ungdoms-

verksamheten är en framgångsfaktor. Ungdomsverksamheten har också en mer social funktion. Genom att också rikta sig speciellt till invandrardommar kan vi bidra till att minska utanförskapet.

För det fjärde ser jag att vår civila verksamhet kan utvecklas. Grunden för detta är den kompetens som finns inom Flygvapenfrivilliga och som byggts upp främst för militära syften. Genom att utnyttja denna kompetens även för civila ändamål kan vi bidra till att stärka samhällets krisberedskap. Hittills har vi på uppdrag av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) byggt upp en flygplatsförstärkningsenhet med basering Karlstad. En fortsatt uppbyggnad av organisationen till att bli rikstäckande med regionala resurspooler för flygplatsförstärkning känns viktig och angelägen.

Framtiden bär således med sig flera spännande utmaningar för Flygvapenfrivilliga.

Våra pågående verksamheter för Hemvärnet, instruktörsverksamhet och Högvakt är viktiga och måste självfallet också utvecklas.

Grundläggande för vår framtid är det kanske självklara att både våra uppdragsgivare och våra medlemmar tycker att vi bedriver en meningsfull och effektiv verksamhet till gagn för samhällets krisberedskap!

*Flygvapenfrivilliga är redo för uppgifter inom försvarets nya insatsorganisation
Bild: Försvarets bildbyrå*

Flygvapenfrivillig

Det är vi två som ansvarat för
framställningen av jubileumsskriften.
Vi hoppas du har haft stor behållning

Lars Pettersson

Sven-Owe Andersson

Flygvapenfrivilligas Jubileums-DVD

Filmer

Riksförbundsordförande Peter Lagerblad

Generalmajor Micael Bydén

Flygvapenfrivilligas musikkår och gäster

Foto

Hangaren - Förevisning - Flyguppvisning

Mingel mässen - Jubileumsmiddag - Mässen kväll

Foto och filmer: Lars-Gunnar Larsson, Källered

PDF

Flygvapenfrivilligas Jubileumsskrift

Använd gärna materialet men ange källan

Flygvapenfrivilliga

*En modern och kvalificerad
Frivillig Försvarsorganisation*

